

OTÁZKY A ODPOVĚDI

**z internetové AIDS
poradny ČSAP**

Vážení přátelé,

právě jste otevřeli publikaci, která obsahuje soubor nejčastěji pokládaných otázek týkajících se HIV infekce a onemocnění AIDS.

Tyto otázky byly zaslány na internetovou AIDS poradnu České společnosti AIDS pomoc a odpovídali na ně přední odborníci na problematiku HIV/AIDS v České republice:

- Doc. MUDr. Marie Staňková, CSc., vedoucí lékařka AIDS center v ČR a vedoucí AIDS centra FN Bulovka v Praze,*
- RNDr. Marie Brůčková, CSc., vedoucí Národní referenční laboratoře pro AIDS ve Státním zdravotním ústavu v Praze,*
- MUDr. Ivo Procházka, CSc., sexuolog, psychiatr, pracovník Sexuologického ústavu v Praze, místopředseda České společnosti AIDS pomoc, vedoucí AIDS poradny v Domě světla.*

Tato publikace je určena široké veřejnosti. Jediná spolehlivá prevence je vědět o problematice HIV/AIDS co nejvíce, co je HIV, co je AIDS, jak se HIV infekce přenáší, jak se před infikováním HIV chránit, jak žít a nemít strach z HIV pozitivního člověka, jak žít s HIV, jak pomoci lidem HIV pozitivním, a nemocným AIDS a jak pomoci sami sobě. Obsah otázek nebyl upravován, odpovědi byly formulovány tak, aby jim každý rozuměl a pochopil je. Věřím, že zde na mnoho otázek tu najdete správnou odpověď. Pokud ani po přečtení poslední stránky tohoto prvního dílu nebude Vaše otázka zodpovězena, pište na internetovou adresu AIDS poradny ČSAP aids-pomoc@iol.cz anebo volejte na bezplatnou telefonní nonstop Linku AIDS pomoci 800 800 980.

Miroslav Hlavatý
tajemník České společnosti AIDS pomoc
ředitel Domu světla

◆ **ČESKÁ SPOLEČNOSTI AIDS POMOC!** Jsem moc rád, že jsem našel internetové stránky www.aids-pomoc.cz, kde se člověk může obracet na lidi, kteří mu mohou pomoci při řešení někdy opravdu těžkých otázek. V úvodu Vám už nyní moc děkuji, že jste ochotni odpovídat na dotazy, kterých, podle mého, není málo. Můj dnešní email nebude dlouhý, protože bych zpočátku potřeboval vědět jen pár základních věcí. Ale už teď Vás můžu ujistit, že nebude ani poslední. Nejvíce by mě asi zajímalo, kdo vlastně na mé otázky (týkající se HIV/AIDS) bude odpovídat. Pokud máte vše napsáno na Vašich internetových stránkách, tak se už předem omlouvám, že jsem to přehlédl.

Také bych se Vám určitě chtěl představit, protože nemám rád, když si lidé píší o intimních věcech a neznají ani svá jména - proto bych rád věděl, kdo všechno může mé výpovědi, otázky (atd.) číst a pracovat s nimi. Další otázka, která mě napadá - mé dotazy se mohou týkat vlastně přesně čeho? Můžu se ptát na věci od nákazy virem HIV (jak se nákaza projevuje atd.) až po její nejoslednější stádia?

..... na jednodušší otázky a otázky týkající se sociální či právní problematiky odpovídají zaměstnanci České společnosti AIDS pomoc (dále jen ČSAP): Václav Strouhal, DiS. - předseda ČSAP, Miroslav Hlavatý - tajemník ČSAP a ředitel Domu světla, Radek Suda - sociální pracovník ČSAP. Složitější otázky týkající se zdravotnictví (prevence, testování, léčba) jsou postupovány mně. Jsem dobrovolný spolupracovník ČSAP, lékař - psychiatr a sexuolog, konziliář pražského AIDS centra a zároveň člen výkonného výboru Národní AIDS komise, MUDr. Ivo Procházka, CSc. Kopie mých odpovědí jdou obvykle rovněž do ČSAP řediteli Domu světla a slouží především jako zdroj informací (abych nemusel třeba na stejný dotaz odpovídat vícekrát). Všichni jsme samozřejmě vázáni mlčenlivostí. V případě, že dotaz nejsem schopen zodpovědět, předávám ho (bez Vaší adresy) kvalifikovanějším kolegům. V podrobných otázkách týkajících se léčby odpovídá na dotazy Doc. MUDr. Marie Staňková, CSc. - vedoucí lékařka AIDS center v ČR, na dotazy k testování odpovídá RNDr. Marie Brůčková, CSc., vedoucí Národní referenční laboratoře pro AIDS v SZÚ v Praze.

1. PREVENCE - JAK SE HIV NEPŘENÁŠÍ

◆ *Měl jsem chráněný styk s holkou, která si moc neláme hlavu s kým spí. Použili jsme kondom a nedošlo k orálnímu sexu. Pouze si to dělala prstem, olízla ho a začala mě líbat. Jak je velké riziko nákazy virem HIV? Došlo k tomu 9. ledna 2004. Měl bych zajít na testy? Jestli ano, kdy nejdříve? Během noci z 10. na 11. ledna 2004 jsem onemocněl angínou, je v tom spojitost, nebo je to náhoda?*

..... hlavní riziko HIV nákazy spočívá v nechráněné souloži. Mnohem menší riziko je při orálním sexu. Kondom jste použili, takže hlavní riziko tam jistě nebylo a to je důležité. I kdyby dívka HIV pozitivní byla a její poševní sekret obsahoval virus, muselo by se určité množství viru přímo dostat do Vaší poraněné sliznice. Přitom sliny tento virus likvidují. Lze tedy říci, že pravděpodobnost přenosu lze touto cestou považovat za prakticky vyloučenou. Podobně angína jeden den po možné nákaze zcela jistě není projevem HIV infekce. Dokonce lze říci, že po tak krátké době by se neměla projevit ani případná kapavka v hrdle. Mimochodem, kapavkou se lze nakazit při orálním sexu mnohem snadněji než virem HIV. Vzhledem k prakticky nulovému riziku bych Vám testování na HIV ani nedoporučoval. Pokud byste na testu přesto trval, pak nejdříve po dvou až třech měsících od tohoto styku.

◆ *Píše se, že nejlepší prevence proti nakažení se pohlavní nemocí je partnerská věrnost. Já se toho donedávna držel, ale teď po rozchodu s partnerkou se snažím někoho si najít. Kolikrát, než navážu nějaký hlubší vztah a toho druhého poznám, to skončí v posteli. Při samotném styku používám kondom, takže tímto způsobem jsem chráněný, ale doslechl jsem se, že se můžu nakazit vášnivým líbáním a k tomu několikrát došlo. A přeci nemůžu po slečně vyžadovat, než se s ní začnu líbat, aby si zašla na testy? Pak mě zajímá, jak je to s orálním sexem, myslím, jestli je tu velká možnost nakažení. A poslední věc se týká testů na HIV, podle informací vím, že na ně mám zajít až po 3 měsících od rizikového styku a zajímalo by mě, jestli neexistuje rychlejší metoda? A jestli neexistuje, tak mi vysvětlete, když půjde někdo darovat krev a bude čerstvě nakažený, tak jak se zabrání tomu, aby se jeho krev nedostala do těla nějakého pacienta? Takže, když to shrnu, zajímalo by mě, když jsem měl pohlavní styk chráněný kondomem a vášnivě jsem se s dívkou líbal, jestli si mám za tři měsíce dojít na testy?*

..... riziko nákazy HIV při erotickém a vášnivém polibku je opravdu jen teoretické. Kolega Uzel žertem říká, že riziko existuje, pokud si oba ukousnou jazyk. Při polibku byl popsán takový unikátní případ u člověka s rozvinutým AIDS a tedy s velkým množstvím viru v tělesných tekutinách. Jít na HIV testy bych kvůli líbání považoval za přehnané úzkostné. Nízké riziko je při orálním sexu.

Takže důležité je především chránit se kondomem při souloži, což děláte. To mírné riziko při dárcovství krve skutečně existuje, proto probíhá i určitý výběr dárců. Jinak doporučujeme jít na testy 2-3 měsíce od posledního rizika, já osobně se přikláním k tomu, že ty dva měsíce lze akceptovat jako dostatečné pro spolehlivost negativního výsledku. Zejména když současné, novější testy přece jen mírně zkrátily tzv. okénko, tedy dobu, kdy ještě nelze HIV infekci v organismu zachytit.

◆ *Chtěla bych se zeptat, jestli se lze nakazit virem HIV když se napijete ze stejné láhve s nakaženým člověkem a máte rozseknutý ret?*

..... společným sdílením příborů, talířů, sklenek, stejně jako WC, koupelen atd. se virus HIV nepřenáší.

Na druhou stranu vzhledem k jiným chorobám mi nepřipadá příliš vhodné pít někomu ze sklenky či láhve, když víte, že právě krvácíte ze rtu.

◆ *Je možný přenos viru HIV zvířaty? Například když si hrajete s kočkou a ona vás škrábně nebo kousne. Může se ona nakazit a být přenašečem na ostatní lidi?*

.... na zvířata se virus HIV přenést nedá. Mohou mít obdobné onemocnění, například opice a kočky, ale nejedná se o stejný virus. A naopak jejich virus nelze přenést na člověka.

◆ *Možná mám přibližný dotaz, ale jeden kámoš mi tvrdil, že se HIV může přenést i vzduchem. Co je na tomto tvrzení pravdy?*

..... Váš kamarád šíří naprosté nesmysly, na kterých není zhora nic pravdy. Nic se nezměnilo na již 20 let tradovaných cestách přenosu - tedy nechráněný pohlavní styk s HIV pozitivní osobou, z krve do krve (zejména se týká společného užívání injekčních jehel a stříkaček) a pak přenos z infikované ženy na její plod během těhotenství a její dítě při porodu a kojení.

◆ *Předem dopisu bych vám rád poděkoval za to, že prostě jen jste. Myslím si, že organizací, jako je ta vaše, není nikdy dost, jelikož osvěta v otázce nemoci AIDS je především v dnešní době dosti důležitá. A teď k mému problému....asi před měsícem jsem zažil ve třídě dosti nepřijemnou zkušenost. Dvě dívky, které chtěly zaujmout kluka (mého kamaráda), který seděl před nimi a tudíž za mnou, ho začaly laškovně píchat špendlíkem. No a já se v jeden okamžik otočil na svého kamaráda, který se už toho špendlíku zmocnil a nechtěně jsem se o něj píchl (i když ne moc hluboko, spíše jen škrábnul, ani krev mi netekla) a teď se bojím nákazy virem HIV. Je to možné? Dokonce jsem i volal na vaši linku pomoci a tam mi jedna slečna řekla, že pravděpodobnost je velmi mizivá a dokonce nulová, je to tak, ne že bych jí nevěřil, ale raději bych slyšel váš názor. Já si myslím, že kamarád je HIV-negativní, ale přeci jen, jak to mohu vědět na 100% (chová se slušně a dokonce hraje hokej).*

..... „slušné chování“, ani záliba v hokeji není samozřejmě zárukou HIV negativity. Nepíšete svůj věk, ale vzhledem k chování spolužaček to odhaduji na přelom základní a střední školy. Pokud Váš kamarád ale dosud ještě neměl pohlavní styk (zejména nechráněný) a nepíchá si drogy, tak samozřejmě se virem HIV nakazit nemohl. I kdyby již sexuální život zahájil, tak naštěstí četnost HIV infekce v naší zemi je zatím (!) poměrně nízká, i když samozřejmě nikoli nulová. Především však k přenosu HIV infekce se musí dostatečné množství viru dostat do krevního oběhu, zaschnutím se virus ničí. Pravděpodobnost přenosu HIV při náhodném poranění sestry o injekční jehlu, kterou předtím píchala HIV pozitivního pacienta, je méně než jedno procento. Samozřejmě na injekční jehle může ulpět větší množství krve než na špendlíku. Takže pravděpodobnost nákazy tímto způsobem je podstatně určitě nižší než nákaza při nechráněném pohlavním styku.

◆ ***Chtěl bych se zeptat na jednu věc. Jednou mi trochu prasknul spodní ret a trochu mi z toho tekla hnis, potom jsem dal polibek na rty jedné holce, u které si nejsem jist, jestli je nositelkou viru, a poté jsem si šel umýt rty vodou. Chtěl bych se zeptat, jaká je pravděpodobnost nákazy, pokud ta holka je nakažená a jestli je možné to, že se třeba její krev dostala někam jinam než do té praskliny a tou vodou se to přeneslo.***

..... předpokládám, že byste si před polibkem všiml případného masivního krvácení z úst té dívky a že by vás taková situace od vašeho jednání odradila. Jinak při prasknutí rtu hnis neteče, to byste tam musel mít zanícenou ránu. Maximálně se dostane z takové ranky ven krev nebo tkáňový mok.

◆ ***Mohli byste zodpovědět dotaz, zda může dojít k nakažení virem HIV v případě požití infikované krve?***

..... samo požití čerstvé HIV pozitivní krve není nebezpečné, žaludeční kyselina virus zničí. Rizikovější je však okamžik, když tato krev prochází ústní dutinou a hltanem. Například orální sex s menstrující dívkou jistě riziko opravdu představuje. O tom, zda nakonec dojde k nákaze, záleží na množství krve a množství virových částic v krvi obsažených.

Pokud by se mělo jednat o krev tepelně upravenou, například když by se HIV pozitivní kuchař řízl při vaření, pak tam riziko žádné není, protože virus se teplem ničí.

◆ ***Moc mě trápí skutečnost, že jsem se mohla před týdnem nakazit virem HIV. Prosim Vás proto o odpověď na můj příběh, budu Vám moc vděčná. Na úřadě jsem se setkala***

s osobou nakaženou virem HIV. Já sama jsem měla na prstě jeden den starou řeznou ránu, bohužel neošetřenou. Dotyčně osobě jsem půjčila propisovací tužku k podpisu, ta mi jí následně vrátila a já s ní dále psala. Mám obavu z toho, zda jsem se nemohla nakazit (např. potom apod.), bohužel jsem si ani nevšimla, zda jí tekla krev, či měla ranku na ruce, neboť o tom, že je dotyčná nakažená, jsem se dozvěděla až po jejím odchodu z jejích materiálů. Chci se proto zeptat, zda je vůbec možná takováto nákaza a za jakých podmínek by k nákaze došlo (např. kdyby jí opravdu tekla krev, tak jaké množství by bylo nutné k nákaze apod.). Ruce i tužku jsem umyla mýdlem ve studené vodě, ale následně použila toaletu. Předem Vám děkuji za odpověď, snad mi přinese trochu více klidu. Ještě bych se Vás chtěla zeptat, zda jsou obyvatelé Vašeho domu poučeni o dodržování zásad při styku s ostatními lidmi.

..... nakazit jste se nemohla. Virus HIV se šíří nechráněným pohlavním stykem (souloží) a společným používáním stříkaček a jehel při užívání drog. HIV virus je velmi málo odolný, ničí se běžným omytím mýdlem, zaschnutím tekutin, které virus obsahují. Není ani příliš infekční, proto je jeho přenos možný opravdu jen ve výše uvedených situacích. Pokud jde o přenos krví, pak k němu může dojít jen v případě čerstvé, otevřené rány, do níž by kapala krev HIV pozitivního člověka. V praxi existují dva poměrně extrémní případy - při těžké autonehodě s četnými krvavými poraněními, kdy zároveň dojde ke vzájemnému kontaktu ran, a pak poranění operátora při operaci HIV pozitivního. Neporušená kůže ani jizvou, strupem či jen zaschnutím hojící se poraněná kůže nemohou být cestou nákazy, stejně tak ne zaschlá krev. Potem se virus nepřenáší, ani běžným kontaktem, polibkem, přiborem ani záchodovým sedátkem. HIV pozitivní jsou samozřejmě poučeni, jak chránit sebe i ostatní. Horší je to s informovaností veřejnosti, jak se virus HIV nemůže přenést.

◆ ***Mám dotaz ve věci klasického francouzského líbání. Existuje nějaké riziko nákazy např. HIV, hepatitis apod.. Pokud by partner/ka byl/a tímto nakažen/a?***

..... riziko HIV při přátelském polibku je nulové. HIV se sice může ve slinách objevit, ale ve velmi nízké koncentraci, která nestačí k přenosu. Navíc sliny mají schopnost virus ničit. Francouzský polibek: určité riziko přenosu hrozí krví, jestliže máte poraněné rty nebo sliznici v ústech nebo krvácející dásně, při vášnivém polibku sáním úst partnera, kdy můžete nasát i jeho krev z překrvených dásní a dojde ke styku vaší poraněné sliznice s krví partnera. Hepatitida (B,C) je značně infekčnější než HIV a v určitých stádiích choroby (kdy je velké množství viru v krvi, tedy i ve slinách) nelze vyloučit ani přenos polibkem. Samozřejmě i tehdy je riziko přenosu nižší než při nechráněném pohlavním styku.

◆ *Rád bych se zeptal na pár věcí kolem HIV. Jsem spořádaný člověk a dalo by se říci, že i docela chytrý a v tom je jádro problému. Moc o této nemoci přemýšlím a každý je pro mne potencionálním nositelem viru a to způsobuje mé problémy. Bojím se třeba, že když šlápnu na náplast pohozenou někde, tak se nějakým způsobem krev do mne může dostat. Prostě mám takový špatný pocit, o lidech a jejich řekneme poškozené pokožce ani nemluvě. Můžete mi pomoci, jak tento strach překonat?*

..... přenos HIV se odehrává jen přes tělesné tekutiny infikovaného člověka, které se dostanou do krevního oběhu. Neporušená pokožka tudíž nemůže být zdrojem nákazy virem HIV. Pokud v tom přetrvává nejistota, anebo se nemůžete zbavit utkvělých myšlenek a obav, měl byste vyhledat psychoterapeuta.

◆ *Chtěl bych se zeptat, jestli na nákazu virem HIV stačí pouze neviditelná kapka infikované krve. A potom jestli je možná nákaza také při tom, když jsem se líbal s holkou, u které nevím, jestli je nakažená a měl jsem na puse malý koutek a uschlé rty.*

..... virus HIV se přátelským polibkem nepřenáší. Otázce první nerozumím. Samozřejmě, že při nechráněné souloži nemusí dojít ke zřetelnému poranění a virus HIV se přesto přenese. Mimo jiné také proto, že je obsažen ve větší dávce i v semeni a poševním sekretu nakažených lidí. Ale také proto, že i drobná trhlinka třeba na uzdičce se může velmi rychle zahojit a nikdo nic nezjistí. Na druhou stranu pokud se nakažená krev (i zcela viditelně) dostane na neporušenou kůži, k nákaze nedojde. Pokud to myslíte laboratorně, pak závisí především na množství tzv. infekční dávky - tedy množství viru, které je v krvi obsaženo.

◆ *Pane doktore, dovoluji mi dotaz (byť Vám asi bude připadat šílený). Jako vedlejší pracovní poměr si přivydělávám po večerech úklidem kancelářských prostor atp. Samozřejmě včetně úklidu toalet a příslušejících zařízení. Stalo se mi, že při úklidu dámských toalet se mi vysypal koš s odpadky a já jsem ho pak musel ručně přendávat do velkého pytle. Stalo se mi tak, že jsem si přitom rukou nechtěně sáhl na použitou krvavou dámskou vložku - teda už tam byla URČITĚ minimálně jeden den nebo aspoň půl dne a krev na vložce byla zaschlá. Moje ruka (neměl jsem bohužel rukavice - tu chybu už příště neudělám), kterou jsem se toho dotkl, byla čistá, na ruce nemám žádné viditelné poranění nebo oděrky. Podle toho, co jsem našel na webu, je to asi pitomost (jak jsem pochopil, musel bych mít otevřenou ránu na ruce, což nemám, a krev na vložce by musela být čerstvá - což určitě nebyla - byla už taková zaschlá, a navíc já se toho dotkl skutečně jen na chvilku při přendávání do pytle s odpadky), ale nedá mi to, abych se Vás nezeptal - tímto způsobem se asi AIDS přenést nemohl, že?*

..... odpověď je opravdu jednoduchá: Nakazit virem HIV jste se nemohl. V zaschlé krvi je virus zničen a neporušená kůže nemůže být vstupní branou nákazy. Pokud byste měl výrazné krvácející poranění ruky, jistě byste ho nepřehlédli. Na druhou stranu, ty rukavice bych pro příště doporučil nikoli kvůli viru HIV, ale spíše pro jiné možné škodliviny a mikroby, s nimiž při úklidu můžete přijít do styku.

◆ ***Chtěla bych se zeptat, jaké je riziko nákazy v následující situaci: můj příbuzný si uřízl palec a já jsem ho ošetřovala. Šíleně z rány tekla krev, větší zranění na ruce jsem neměla, snad nějaká oděrka, to vážně nevím. Krev jsem měla po celých rukou, hned jsem si je umyla mýdlem, pak jsem to celé uklízela, takže se mi mohla krev dostat na bříška prstů. Pak jsem si zase umyla ruce mýdlem. Celé to trvalo nanejvýš 20 minut.***

..... předpokládám, že se ptáte na riziko nákazou HIV, které je minimální. Za prvé by Váš příbuzný musel být nakažen, za druhé neporušená kůže se nemůže stát branou nákazy. Muselo by tedy dojít při ošetřování také k poranění Vašich vlastních rukou. Z hygienického hlediska by se však člověk při práci s krví měl přece jen raději chránit rukavicemi. Existuje totiž riziko přenosu infekčních žloutenek (zejména B a C). Nositelů tohoto viru je u nás několiknásobně více než HIV pozitivních a také jsou tyto infekce mnohem nakažlivější. Samozřejmě omytí mýdlem riziko některých infekcí snižuje (zejména kožních), ale nemůže je zcela vyloučit.

◆ ***Chci se zeptat na pár otázek ohledně prevence AIDS.***

Jak probíhá výzkum viru (virus přece nepřežije mimo tělo nositele)? Je možné se nakazit při použití kondomu? Myslím tím koupenny, který by měl být nepoužitý, ale některé mají na povrchu takové fleky, jako by zaschlé (neúplně) sperma či co. Zřejmě to bude zvlhčující prostředek. I když mě jako blázna napadá i myšlenka, jestli náhodou to není nějakým i pro mě záhadným způsobem zanesený virus. Další můj problém je koupaliště. Pokud jsem měl menší ranku a šel jsem do vody, co kdyby se ve vodě vyskytl virus a přišel do kontaktu s poraněním? Je vůbec možné se nakazit při návštěvě koupaliště? Lze to úplně 100% vyloučit? Co toalety? Nevím o tom, ale kdybych přišel do kontaktu s virem a poté vykonal potřebu nebo onanoval? Nebo při použití toaletního papíru, na kterém by se virus vyskytl (počítám s oděrkou na konečníku)? Dnes jsem na toaletě po kontaktu s klíkou ucítil zřejmě vodu, ale co kdyby? Vůbec ve společnosti, mohu přijít do kontaktu s virem na klikách, schodech apod. Dá se i v běžném životě přijít k viru? Děkuji za rychlou a přesnou odpověď, mé otázky jsou asi trochu nenormální, ale já se toho nemohu zbavit a potřebuji dostat jasnou odpověď (za měsíc maturuji a nemohu se soustředit).

..... Vaše dotazy jsou velmi úzkostné, opravdu věřte těm základním informacím o nemoci, které jste si již jistě přečetl. Virus HIV je velmi citlivý a ničí se zaschnutím. Samozřejmě ho lze, stejně jako jiné viry, bakterie atd. kultivovat za určitých teplot na živných půdách, médiích, podobně přežívá v tělesných tekutinách. K nákaze je potřebná tzv. infekční dávka, tedy určitý počet částic viru, nemůžete se tedy nakazit v bazénu, koupališti, do kterého někdo předtím onanoval či krvácel. Stejně tak tam dívka nemůže otěhotnět. Kapavka je mnohem nakažlivější než HIV, a přesto většinu těch tvrzení o nákaze na záchodě apod. lze považovat za výmluvu. I při použití kondomu se můžete nakazit. Riziko selhání kondomu je mezi 0,5-10% (záleží především na Vaší zkušenosti). Kondom totiž může sklouznout, prasknout, zejména když je starý a zpuchřelý nebo jde o nekvalitní výrobek (měl by mít schválení našeho ministerstva zdravotnictví nebo certifikát EU). Pokud by Vás tyto odpovědi opravdu neuklidnily, doporučil bych Vám vyhledat konzultaci psychologa (nikoli kvůli viru HIV, ale kvůli Vaší úzkosti).

◆ *Je hodně napsáno o způsobech a cestách přenosu HIV. Hodně jsem o tom přečetl a chtěl bych Vás tímto poprosit o vysvětlení některých, podle mého názoru, důležitých pojmů, o kterých se nikde nelze dočíst.*

1) *V lidském těle jedince nakaženého HIV virem lze v určitém období prokázat virus téměř ve všech jeho tekutinách, ale pouze v krvi, spermatu, poševním sekretu (méně pak v mateřském mléce) v takovém množství, které umožňuje jeho přenos. Myslím si, že další velmi důležitou tekutinou, se kterou se při sexu dostaneme téměř pokaždé do styku, je mužský sekret vylučovaný při vzrušení před samotnou ejakulací. Tím spíš, že vyhnout se mu bez použití prezervativu především při orálním, ale i jiném druhu nekoitálního sexu je téměř nemožné. První otázkou tedy je, do jaké míry je tento mužský sekret nebezpečný, zda patří mezi tekutiny jako je sperma a je tedy pro přenos viru velmi nebezpečný, anebo patří mezi tekutiny jako jsou sliny a množství viru v něm obsažené je malé a přenos neumožňuje?*

2) *Pro tuto infekci je rozhodující zanesení viru do krevního oběhu. Při pohlavním styku se virus obsažený ve spermatu případně poševním sekretu infikované osoby dostává do krevního řečiště osoby nenakažené, kde vyhledává cílové buňky, nejčastěji tzv. T- bílé krvinky, ve kterých se pak dále množí. Předpokladem přenosu je tedy narušení sliznice pohlavních orgánů jedince nenakaženého, které ovšem může být mikroskopické bez jakýchkoli projevů. V této druhé části mi není jasné, jakým způsobem je definováno zanesení do krevního oběhu. Je mnoho drobných poranění, nebo narušení sliznice či kůže, při kterých se krev neobjeví. Jedná se třeba o popraskané rty, jemná kůžička po sloupnutém oparu, záděra na prstu, drobná odřenina, drobné nekrvavé natržení předkožky penisu, hojící se ranka, atd. Narušení*

kůže buď pouze cítíme drobným pálením, anebo až při potřísnění daného místa nějakým desinfekčním prostředkem. Lze takto porušenou kůží, či sliznici považovat za stejně otevřenou cestu viru HIV a stejné riziko jako při rance, kde vidíme přímo krev? Anebo tato poškození výrazně snižují možnost přenosu? Jakým způsobem se virus v takovýchto případech přenáší, pokud se infikovaná tekutina nesetká přímo s krví?

3) Otázka čištění zubů. Čistíme si zuby nejen před spaním. Často se stane, že se nám naruší dásně, což zjistíme načervenalým zabarvením zubní pasty. Po vypláchnutí úst se dásně rychle zatáhnou a drobné krvácení se zastaví. Přibližně za jak dlouho lze říci, že v puse již nejsou otevřené ranky a riziko případného přenosu se sniží? Myslím si, že s těmito situacemi se v životě běžně setkáváme, ale o jejich nebezpečnosti vzhledem k přenosu HIV se nikde nedočteme. Chtěl bych Vás proto tímto dopisem poprosit o odpověď na tyto otázky.

..... ad 1) preejakulát, tzv. kapka touhy či uretrální sekret, může virus HIV obsahovat, ale většinou v malém množství. Ale při vysokém množství viru v krvi, k němuž dochází v pokročilém stádiu HIV infekce (AIDS), ale také krátce po nákaze v rámci tzv. akutní HIV infekce, by toto množství mohlo vést k přenosu nákazy při orálním sexu bez ejakulace, kde je jinak riziko velmi nízké. Podobně představuje tento sekret určité riziko při nechráněné souloži bez ejakulace.

ad 2) Infikovaná tekutina se může dostat do krevního oběhu buď při výrazném poranění anebo drobnými, čerstvými oděrkami, pokud je aktivně vtírána do těchto oděrek (jako třeba při souloži). Čím menší je oděrka, tím rychlejší je hojení a menší riziko nákazy. Při pasivním análním styku je riziko nejvyšší proto, že buňky střevní sliznice mohou samy virus vychytávat a přenést do krevního oběhu i bez poranění. Stejně tak se virus dostává přímo do buněk slizničního povrchu ženského genitálního traktu a konečníku, u muže do buněk slizničního povrchu konečníku.

ad 3) Ranky v ústech se hojí velmi rychle, záleží zase na velikosti poranění. Například ranka po vytržení zubu by již měla být zacelena do jedné hodiny, po poranění kartáčkem by to mělo být do desítek vteřin až několika málo minut. Ve všech případech záleží samozřejmě i na tzv. infekční dávce. Jeden HIV virus nikdy nemůže vést k nákaze, infekční dávka se pohybuje přibližně ve stovkách až tisících virových částí, které se do těla musí dostat. To je i argument proti různým zprávám, které zpochybňují spolehlivost kondomu, když uvádějí jinak správný údaj, že několik virů prošlo stěnou kondomu při dvacetiminutovém zatížení.

◆ V pondělí jsem omylem několikrát sáhnul prstem (nehtem) na zaschlou krev (mohla byt kontaminovaná virem HIV). Poté jsem si asi reflexivně sáhnul do oka,

protože mě svědilo, a intenzivně jsem si ho podrbal tím prstem, kterým jsem sahal na tu suchou krev. Bojím se, zda jsem tím prstem nemohl podráždit sliznici v koutku oka a přenést tam infekci HIV, jelikož jsem na tom prstu mohl mít mikročástečky té krve. Hned den nato (v úterý) se mi objevil v ústech aft a ve středu mě mírně bolelo v krku a mám zduřelé uzliny pod čelistí (trochu bolí při zatlačení, na jedné straně více), ale na krku snad zvětšené moc nejsou. Mám taky trochu rýmu (ale jen malinko). Teplotu (max. 36,8°C) ani bolesti kloubů nemám, výraznou únavu moc nepocituji. Je vůbec možné, aby to byly příznaky primoinfekce v tak krátké době (po dvou dnech)? Nebo jde spíše o běžné nachlazení? Měl bych ještě dotaz ohledně přežití viru mimo hostitele v zevním prostředí (například v zaschlé krvi). Jak dlouho po zaschnutí v ní vydrží při běžných podmínkách? Víím, že mé otázky jsou možná trochu paranoidní, ale opravdu Vás moc prosím o rychlou odpověď.

..... zaschnutí virus HIV spolehlivě ničí, takže riziko bylo nulové. Rizikem je nechráněná soulož a společné užití jehel a stříkaček. Úvahy o primoinfekci či akutní HIV infekci je třeba vztahovat k rizikovému chování a jedná se o chřipkové příznaky se zduřením uzlin na více místech těla, které se projeví asi u 70% nakažených 3-5 týdnů po nákaze. Průměrný člověk asi dvakrát za rok prodělá virosu. Takže o to se spíše ve Vašem případě jedná.

◆ *Jsou to asi dva měsíce, co jsem byla s rodinou na dovolené. Potkala jsem tam jednoho chlapce, vypadal zdravě, v dobré kondici, mladý, devatenáctiletý, ze Sarajeva. Jelikož to bylo takové rychlé setkání, povídali jsme si a políbili se. V té době jsem měla v puse několik aftů. Chtěla bych se zeptat, jestli délka kontaktu tělních tekutin nějak souvisí s pravděpodobností nákazy. S tím chlapcem jsem nic jiného neměla a polibek trval také velice krátkou dobu, tak 5 minut.*

..... délka kontaktu s infekční tekutinou při přenosu skutečně hraje roli. Čím déle trvá vystavení riziku, tím vyšší je pravděpodobnost nákazy. Podle vzhledu nelze poznat člověka HIV pozitivního. 80-90% doby, kdy jsou infikováni, vypadají a cítí se zcela zdravě jako ostatní lidé. Nicméně rozhodující je, že u Vás nedošlo k rizikovému chování, protože polibkem se virus HIV nepřenáší. Případná poranění i afty se v ústech rychle hojí. Množství viru HIV, které může být ve slinách HIV pozitivního člověka obsaženo, je velmi nízké, aby došlo k přenosu nákazy. Navíc jsou sliny antiseptické a virus ničí.

◆ *Je možné nakazit se virem HIV v tramvaji?*

..... ne, jsou známé 3 cesty přenosu infekce virem HIV a to je cesta sexuální, cesta krevní a přenos infekce z HIV+ matky na plod během těhotenství, na dítě při porodu a kojení. Virus se vyskytuje hlavně v krvi, spermatu a poševním sekretu infikovaných osob a v mateřském mléce HIV+ žen. Byl zjištěn v nepatrném množství i v dalších tělních tekutinách (sliny, slzy, pot apod.), ale jeho množství zde je tak malé, že nedojde k infekci.

◆ ***Chci se nechat tetovat. Existuje nebezpečí, že mohu být při tetování infikován virem HIV?***

..... pokud toužíte po tetování, musíte si vybrat salón, který dává záruku, že dodržuje veškeré hygienicko-epidemiologické předpisy. To znamená, že jsou tetovací jehly řádně vysterilizovány, nebo jsou používány jehly na jedno použití a veškerý materiál je náležitě desinfikován. Pokoutní tetovací salony, které jsou sice podstatně levnější, se ale ve svém důsledku nevyplácí, je nebezpečí nákazy i nejrůznějšími jinými kreví přenosnými infekcemi (např. virové žloutenky).

◆ ***Na našem pracovišti máme kolegu, který je HIV pozitivní. Není nebezpečí, že se nakazíme? Někdy nevím, jak se k němu chovat.***

..... při dodržování základních pravidel hygieny nemůže dojít k přenosu viru HIV na pracovišti. Neupřesnil jste o jaké pracoviště jde, ale všude platí tato základní pravidla. Ani v případě úrazu, který není spojen s krvácením, není nebezpečí nákazy. Pokud ke krvácení dojde, je třeba ošetřit poraněného v rukavicích a potřísněné plochy vydesinfikovat chloraminem nebo steriliem. Vašemu kolegovi pomůžete nejvíce, když se k němu budete chovat stejně, jako k ostatním kolegům. Někdy přílišná ohleduplnost zraňuje více než nezáměr. Váš kolega je zřejmě jen nosič HIV, nepotřebuje tedy žádné úlevy, falešnou lítost či postranní pohledy. Je plnohodnotným členem Vašeho pracoviště a zaslouží si porozumění a úctu jako kterýkoliv jiný člen Vašeho kolektivu.

◆ ***Jak se HIV infekce přenáší?***

..... HIV infekce se přenáší jen třemi způsoby: 1. Nechráněným pohlavním stykem. Anální soulož je rizikovější než pohlavní styk do pochvy. Orální sex znamená nízké riziko. Erotický polibek a petting (nekoitální sex) prakticky žádné riziko přenosu HIV nepředstavují. Nákaza jinou pohlavní nemocí riziko přenosu HIV výrazně zvyšuje. 2. Krví. Představuje hlavně riziko při nitrožilním užívání drog a společném užití stříkaček, jehel, ostatních pomůcek, či roztoku drogy. V civilizovaných zemích je každá krev pro transfúzi

a výrobu krevních přípravků testovaná a pravděpodobnost přenosu HIV je tak minimální. Nízké riziko představuje společné používání žiletek a zubních kartáčků s HIV pozitivním. 3. Z matky na plod a dítě. Současná léčba umožňuje podstatně snížit riziko přenosu u těhotných žen. HIV pozitivní ženy nesmějí své dítě ani kojit a rodí vždy, pokud možno, císařským řezem, aby se předešlo riziku přenosu HIV při průchodu novorozeněte porodními cestami.

◆ ***Jak se HIV infekce nepřenáší?***

..... objímáním a běžným dotykem, přátelským polibkem, společným používáním přístrojů, sklenice, společným používáním WC, koupáním v bazénu, při masturbaci (onanování, sebeukájení), bodnutím hmyzu.

◆ ***Jednou jsem měl velmi rizikový styk s HIV pozitivním a test mi po pěti měsících vyšel negativní. Nemůže to znamenat, že jsem proti nákaze imunní a nemusím se jí bát?***

..... pravděpodobně ne. Každý pohlavní styk s HIV pozitivním, i vysoce rizikový, nemusí vést k nákaze, při infekci se uplatňuje celá řada faktorů. Měl jste zkrátka štěstí. Doufám, že to je i poučení do budoucna a napříště se takovému riziku vyhnete. Někteří lidé opravdu mohou být proti HIV infekci imunní, ale bude jich jen velmi málo. Neumíme to zatím zjistit. Navíc s každým opakovaným rizikem stoupá i pravděpodobnost nákazy. Určitě nedoporučuji pokoušet osud.

◆ ***Za jak dlouho po své nákaze mohu nakazit někoho dalšího?***

..... HIV virus se v organismu rozšíří velmi rychle. Odhaduje se, že již po několika hodinách může dojít k přenosu na další osoby. V období několika dnů po nákaze dojde k masivnímu šíření viru v organismu a pravděpodobnost přenosu na někoho dalšího je pak velmi vysoká. Pokud přece jen došlo k rizikovému chování, měl by každý, až do doby vyloučení nákazy HIV testem (tedy po 2-3 měsících), důsledně praktikovat bezpečnější sex.

◆ ***Chtěl jsem se Vás zeptat, je-li možné se nakazit HIV při takzvaném pettingu, já jsem měl kondom, který ale nasazovala masérka (bohužel prostitutka), pak mne dráždila pouze rukou a sama sebe taky. Možná při tom vystřídala i ruce. Jaká je pravděpodobnost nákazy, třeba při sundávání prezervativu a možném kontaktu s poševním sekretem. Dával jsem pozor, ale?!***

..... Vaše jednání lze charakterizovat jako zodpovědné z hlediska rizika přenosu HIV. V poševním sekretu by se sice virus HIV objevit mohl, ale při pettingu se nepřenáší, přes neporušenou pokožku také ne. Existovalo by jediné mírné riziko přenosu kapavky přes ruku pracovníce z jejího genitálu na Váš. Nepovažuji tedy ani za nutné, abyste kvůli tomuto riziku vyhledával HIV test. Pokud by se objevil po několika dnech výtok či jiné příznaky, měl byste navštívit venerologa.

◆ **Zajímalo by mne riziko přenosu HIV: jednou jsem se na tramvajové zastávce odřel o dřevěnou reklamní ceduli. A to tak, že jsem si spíš trochu seděl kůži na lokti ale krev netekla. Na ceduli jsem žádnou krev či jinou tekutinu nevypoznal. Teplota okolí byla asi 22 stupňů, jestli to má nějaký vliv? Jak dlouho dokáže virus HIV přežít mimo tělo, třeba když je už infekční tělní tekutina vyschlá? Takže chtěl bych se zeptat, jestli z hlediska přenosu mohu být klidný. Možná jsem moc úzkostlivý.**

..... virus HIV se přenáší nechráněným pohlavním stykem, společným použitím jehel a stříkaček při užívání drog a z nakažené ženy na její plod. Jiné způsoby přenosu známy nejsou. Muselo by se větší množství nakažené tělesné tekutiny dostat přímo do Vašeho krevního oběhu, takže by muselo nastat souběžné poranění dvou osob, kdy krev jednoho by tekla přímo do otevřené rány druhého člověka. To by se teoreticky mohlo stát při některých katastrofách, ale i tam je tato pravděpodobnost nízká. Při běžném poranění se virem HIV nakazit nemůžete. Při zaschnutí tělesné tekutiny virus HIV hyne.

◆ **Jak dlouho vydrží virus HIV mimo tělo, dá se přenést i po zaschnutí krve infikované osoby? Dá se přenést i do drobné oděrky, která je sotva viditelná?**

..... virus HIV se po zaschnutí zničí, zaschlou krví či jinou tělesnou tekutinou už nelze nikoho nakazit. Drobné oděrky velmi rychle zasychají a jsou pokryty ochranným povlakem. Pokud se do drobné oděrky dostane čerstvá infikovaná krev, tak by muselo dojít k jejímu vetření a dalšímu narušování ochranné vrstvy, aby to vedlo k nákaze. Právě tak, jako tomu je u drobných oděrek při pohlavním styku.

◆ **Byl jsem přepaden a chtěl jsem se zeptat na možnou obavu z nakažení. Před přepadením jsem neměl žádné tržné otevřené rány, při přepadení jsem byl udeřen, nevím jestli rukou, ale spíše nohou a začal jsem krváčet z nosu, měl jsem i lehce natržený ret, spíš zevnitř. Chci se zeptat, kdyby útočník byl nosičem viru, mohl mne infikovat? Spíš mne kopali do obličeje. Nikde jinde nemám nic roztrženého.**

..... jak jistě víte, přenáší se HIV virus pouze sexuálním stykem a krevní cestou - společným injekčním užíváním drog. Z Vašeho textu vyplývá, že ke znásilnění nedošlo. Nepíšete nic ani o masivním krvácení některého z útočníků, které by zároveň potřísnilo Vaši velkou, otevřenou a krvácející ránu, což by za určitých výjimečných okolností k přenosu viru HIV také vést mohlo. Proto nemohlo při tomto incidentu dojít k přenosu HIV.

◆ ***Chtěl jsem využít vaši telefonní linku, ale strašně jsem se styděl, proto vás žádám o zodpovězení tohoto e-mailu. Jsem 15ti letý kluk. Pohlavní styk jsem ještě neměl. Ale asi jako každý v mém věku masturbuji. Občas jsem i trochu vynalézavý a zkoušel jsem si do řiti strkat násadu od kartáče zabalenou v pytlíku, jelikož jsem neměl prezervativ, nebo když mi bylo asi 11 let a nebyl jsem moc zkušený, tak jsem zkoušel do „dírký“ v žaludu strkat např. lékařský teploměr apod. Jinak masturbuji rukou a párkrát jsem si sám zkoušel orální sex. A nedávno jsem si všiml, že se mi na jazyku udělaly červené pupínky (nijak nesvědí) a mám trochu více bílý jazyk, také jsem měl asi před dvěma lety okolo žaludu takové bílé malé pupínky, ale hodně, což samo odeznělo. Jsem často nemocný, angína a jiná virová onemocnění, ale mám sníženou imunitu již od dětství, rád bych věděl, zdali se nějaká pohlavní nemoc šíří masturbací nebo podobnými praktikami, co jsem uváděl výše. A zdali se tak mohu nakazit virem AIDS, nemám žádné jiné příznaky. Drogy neberu, cigarety nekouřím a vlastně jsem se ani s nikým nelíbal a rodiče AIDS nemají.***

..... masturbací se žádnou pohlavní nemocí ani HIV nakazit nemůžete. Sexuálně se HIV přenáší jen při nechráněné souloži s HIV pozitivním člověkem. Mírné riziko existuje i při orálním sexu. V případě orálního sexu prováděného na sobě samém Vám však riziko nákazy nehrozí. Doporučuji být ale opatrný při zavádění předmětů do konečníku či močové trubice, může poměrně snadno dojít k poranění anebo uvíznutí předmětů.

◆ ***Jak se bezpečně ochránit při kontaktu s osobou, která je HIV pozitivní, jaká je možnost přenosu infekce?***

..... důležité je, zda je tato osoba Vaším sexuálním partnerem či ne. Pokud není, je riziko spíše v teoretické rovině, kdyby se při nějakém poranění dostala jeho/její krev do Vaší otevřené rány či oční spojivky. Pokud byste tuto osobu ošetřoval, měl byste tedy raději mít latexové rukavice. Běžný společenský kontakt nevede k nákaze, můžete sdílet společné WC, nádobí, objímat se a líbat atd. Pokud je to Váš sexuální partner/ka, pak je především důležité při souloži používat vždy kondom (i zesílený) a dbát na

dostatečnou lubrikaci (používání lubrikačního gelu). Problematický je nechráněný orální sex, kdy je riziko nízké, ale nikoli nulové, záleží na Vašem společném rozhodnutí.

◆ ***Zajímalo by mě, jaká je pravděpodobnost přenosu HIV, pokud jsem se napil ze sklenice od (možná) infikovaného člověka. Onen člověk je homosexuál a narkoman (to jsem nevěděl), proto mám jisté obavy. Víím, že při francouzském líbání se člověk nakazit může, ale jak je to v mém případě s pitím ze sklenice, nevím.***

..... s HIV pozitivním můžete klidně pít ze společné sklenice, jíst ze společného talíře, spát v jedné posteli, objímat se, chodit na společné WC... Jediné, co byste neměl, je mít s ním nechráněnou soulož (a raději ani orální sex). Francouzský polibek: určité riziko přenosu hrozí krví, jestliže máte poraněné rty nebo sliznici v ústech nebo krvácející dásně, při vášnivém polibku sáním úst partnera, kdy můžete nasát i jeho krev z překrvených dásní a dojde ke styku vaší poraněné sliznice s krví partnera.

◆ ***Jak přesně vzniká AIDS? Vííme, jak se můžeme nakazit, ale nevííme jak vzniká. Jak poznáme, že jsme infikovaní HIV? Kdy nejpozději kontaktovat lékaře? Kdy ještě můžeme nemoc zastavit? Chceme vědět podrobnosti, mohli byste nám poslat odstrašující fotografie?***

..... AIDS je poslední stádium HIV infekce, k jeho stanovení je třeba dvou faktorů - jednak laboratorních nálezů, jednak propuknutí tzv. AIDS definujících chorob, jejichž seznam je poměrně široký. Pokud jste ale měla na mysli původ viru HIV, považuje se za nejpravděpodobnější mutace s následným přestupem viru z opic na člověka jako nového hostitele. Samozřejmě by člověk měl vyhledat HIV test dříve, než AIDS propukne. Pak totiž může být pozdě na nasazení účinné léčby. Sám pamatuji, že jeden pacient zemřel na AIDS dříve, než u něho stačili HIV infekci vůbec diagnostikovat. Naštěstí průměrná doba od nákazy k rozvoji AIDS je i bez léčby 8-9 let. I u rozvinutého AIDS může léčba zastavit průběh onemocnění a částečně obnovit imunitu, je ale vhodnější ji nasadit dříve, než dojde vůbec k její závažné poruše. Doporučuji Vám stáhnout si z internetu známé fotografie nemocných AIDS z Ukrajiny od Jana Šibíka na internetových stránkách www.sibik.cz.

◆ ***Jak dlouho je virus schopen být nebezpečný mimo tělo (například v zaschlé krvi, či jiné zaschlé tělní tekutině)? Kolik minut nebo hodin vydrží v zaschlé krvi - počítáno od jejího zaschnutí? Pokud opravdu umírá, jak je to možné, když virus je ve své podstatě neživá hmota, pouze nosič DNA, RNA?***

..... virus HIV v zaschlé tekutině vůbec nepřežívá. Virus hepatitidy B je naproti tomu schopen určitou dobu existovat i v zaschlé tekutině, je mnohem odolnější než virus HIV.

Virus je živý organismus, tvoří ho nukleová kyselina, proteiny, ale netvoří buňku. K životu potřebným aktivitám využívá svého hostitele. Jeho schopnosti přežití nejsou u všech virů stejné, záleží hodně právě na jeho proteinech a dalších látkách.

2. BEZPEČNĚJŠÍ SEX

◆ *Mám dotaz, jsem gay a nemohu nikde sehnat věrohodné informace o tom, zda se HIV přenáší i při orálním sexu, pokud nepřijmu sperma vůbec do úst. Co když nepřijmu sperma, ale mám třeba v puse mikroskopické oděrky? Není mi toto pořádně jasné a rád bych si to ujasnil.*

..... orální sex představuje velmi nízké, ale nikoli nulové riziko z hlediska přenosu HIV infekce. Bylo popsáno několik desítek případů, kde zřejmě k přenosu došlo právě při orálním sexu. Jak sám píšete, výron semene do úst je jedna ze skutečností, která toto riziko zvyšuje. Mezi další dva faktory, které mohou riziko zvýšit, patří jednak nákaza nebo přítomnost jiné sexuálně přenosné choroby, třeba kapavky nebo chlamydiové infekce. Tyto choroby se poměrně snadno přenesou i při orálním sexu a mohou zvýšit riziko přenosu i HIV. Dalším faktorem je vysoká virová nálož HIV pozitivního partnera (k níž dochází například 3-5 týdnů po nákaze v rámci tzv. akutní infekce anebo v pokročilém stádiu choroby). Pak by, neví se to přesně, mohlo k přenosu stačit i množství viru v tzv. kapce touhy (sekretu, který vychází před ejakulací). Záleží na každém, aby si zvolil, jaké riziko je ochoten podstoupit. Jsou lidé, kteří se vyhýbají orálnímu sexu, jsou lidé, kteří při něm používají kondom, ale myslím, že většina mužů toto malé riziko podstupuje, jen dbají na to, aby u nich nedošlo k ejakulaci do úst. A protože bezpečnější sex je jen bezpečnější a nikoli zcela bezpečný, doporučujeme třeba jednou za dva roky si přece jen raději dojet na HIV test. Pokud se nejednalo o ojedinělý sexuální zážitek a máte styky s muži častěji, pak Vám doporučuji pro jistotu čas od času (jednou za 2 roky) si raději test na HIV udělat i tehdy, když se vždy jedná o bezpečnější sex.

◆ *Jsem mladý muž ve věku 16-ti let a nedávno jsem měl sice chráněný pohlavní styk s dívkou, ale stejně mám strach z nakažení, protože jsme si oba dva navzájem prováděli orální sex. Prosím, zda mi můžete říci, zda já, či partnerka, jsme se mohli*

takto infikovat.. Pokud ano, tak jakou chorobou, a jestli ta choroba je vážná, mám hlavně strach z AIDS či HIV. Moc děkuji za odpověď, hlavně rychlou, jsem dost nervózní.

.....riziko nákazy virem HIV při orálním sexu je nízké, ale nikoli nulové. Orální sex považujeme za bezpečnější sex, ale nikoli zcela bezpečný. Důležité je, že jste při souloži použili kondom, tam je riziko podstatně vyšší. Samozřejmě to platí jen při styku s nakaženou partnerkou. Riziko nákazy jinou pohlavně přenosnou nemocí, třeba kapavkou nebo syfilis, však při orálním sexu tak nízké již není. Ty se však zpravidla projeví příznaky, které by Vás k lékaři přiměly jít. Pokud by došlo k přenosu jiné pohlavní nemoci, jde o situaci, kdy se zvýší i riziko přenosu HIV infekce.

◆ **Mám na Vás dotaz. Byl jsem na privátu a ta dotyčná mě orálně uspokojila, pouze ona mě, já na ni nesahal. Krvácejícího zranění si nejsem vědom. Jak velké riziko nákazy je možné?**

..... riziko nákazy HIV při orálním styku je nízké, ale není zcela nulové. Existuje však zřetelné riziko přenosu jiných pohlavně přenosných nemocí - kapavky, syfilis. Právě jejich přenos či výskyt by mohl usnadnit i HIV nákazu. Dalším důležitým faktorem je i množství viru obsažené v tělesných tekutinách. To je vysoké krátce (několik týdnů) po nákaze anebo pak až v období pokročilé HIV infekce.

◆ **Obracím se na Vás s dotazem. Udělal jsem nejspíš pěknou hloupost - měl jsem poprvé - a určitě naposled - sex s prostitutkou. Naštěstí s ochranou. Ale udělal jsem hloupost - neovládnul jsem se a chvíli jsem jí to dělal pusou. Od té doby jsem hrozně nervózní. Není sice jisté, jestli je nebo není nakažená, ale když budu uvažovat, že je, jaká je prosím vás pravděpodobnost, že jsem se mohl nakazit. Setkali jste se prosím Vás už s nějakým případem nakažení touhle cestou? Po té události jsem si pečlivě prohlížel dutinu ústní a nevyšimnul jsem si žádného poranění. Nemohu však vyloučit, že jsem nějaké mikroskopické poranění, kterého bych si nevyšiml, měl.**

..... riziko přenosu HIV při orálním sexu s HIV pozitivní ženou je velmi nízké, ale není zcela vyloučené. Poševní sekret může virus HIV obsahovat, ale v menším množství než v krvi či ejakulátu. Riziko by se zvýšilo, kdyby došlo k přenosu jiné pohlavní nemoci (například kapavku či syfilis tak lze přenést poměrně snadno). V literatuře byl například popsán pravděpodobně takový přenos v lesbickém vztahu (nově nakažená žena neměla jiné riziko, nepíchala si drogy ani nespala s muži). Doporučuji tedy přece jen pro klid v duši

po 2-3 měsících si raději nechat udělat test na HIV protilátky. Pokud byste měl sex do té doby, pak by raději mělo jít o chráněné styky.

◆ ***Asi před 2 - 2,5 roky jsem měla nechráněný orální sex s náhodným partnerem. Sperma jsem v ústech neměla (popř. velmi malé množství). Od té doby jsem nebyla výrazně nemocná, pouze mám od loňských vánoc záněty močového měchýře v důsledku prochladnutí. Je možné, abych byla HIV pozitivní?***

..... riziko přenosu HIV při orálním sexu je velmi nízké a zvyšuje se, když dojde k výronu semene do úst. Příznaky, které uvádíte, s HIV infekcí téměř jistě nesouvisí. Čili na základě Vašeho dopisu lze nákazu HIV virem považovat za velmi nepravděpodobnou, ale zcela vyloučit ji nelze. Otázkou zůstávají případná další sexuální rizika - nechráněná klasická soulož a soulož do konečniku.

◆ ***Chtěl bych se zeptat, jak velké je riziko přenosu při krátkém orálním sexu se ženou, která by mohla být nakažena HIV/AIDS. Mám na mysli orální sex prováděný mužem. Jedná se o oblast - Bangkok. Jaké by měl učinit člověk kroky po tomto aktu?***

..... riziko při orálním sexu je nízké, ale nikoli nulové. Thajsko je samozřejmě oblastí s mnohem vyšším výskytem HIV než u nás. Takže doporučuji po dobu dalších 2-3 měsíců nemít žádný nebo mít pouze bezpečnější sex (zejména kondom při každém styku během celé soulože). Pokud by se objevily jiné známky pohlavních nemocí (není jen HIV), tak samozřejmě vyhledat venerologa a po 2- 3 měsících si dojit na test na HIV protilátky. To můžete třeba v pondělí od 16-19 hodin a nebo ve středu od 9-12 hodin v Domě světla, Malého 3, Praha 8 Karlín.

◆ ***Co mám dělat, abych nedostala AIDS, čeho bych se měla vyvarovat. Můžete mi napsat konkrétně, jak se AIDS přenáší? Může se i orálním stykem?***

..... HIV infekce (AIDS je pouze její konečné stadium charakterizované úplným zhroucením a nefunkčností imunitního systému) se přenáší jen nechráněným sexuálním stykem (bez kondomu), krví (při společném užívání jehel a stříkaček u uživatelů drog) a potom z infikované ženy na její plod během těhotenství, porodu a kojení. Orální sex představuje velmi nízké, ale ne zcela nulové riziko pro přenos HIV. Nemělo by při něm dojít alespoň k výronu semene do úst (pokud muže dráždíte Vy) nebo se můžete i při něm chránit kondomem. Podstatně větší riziko existuje při orálním sexu pro přenos jiných pohlavních nemocí, například kapavky.

◆ *Jak je to s rizikem při orálním sexu?*

..... riziko nákazy při orálním sexu je nízké, ale nikoli nulové. Toto riziko se zvýší, když dojde k výronu semene do úst. To, jestli je ejakulát spolknut nebo vyplivnut, už nehraje podstatnou roli. Riziko dále stoupá, pokud jeden z partnerů trpí jinou sexuálně přenosnou infekcí. Například kapavka se při orálním sexu přenese velmi snadno i bez ejakulace. A konečně pak hraje roli i vyšší virová nálož HIV pozitivního, třeba v období krátce po nákaze. Pak může být k přenosu dostačující množství viru v uretrálním sekretu, který se uvolní při vzrušení (tzv. kapka touhy). Každý si musí zvolit míru rizika, kterou je ochoten podstoupit. Někdo používá i při orálním sexu kondom. Jiný připouští orální sex až po několikátýdenní věrně známosti, kdy lze předpokládat, že by se již projevila jiná sexuálně přenosná infekce. Další se alespoň pokusí prohlídkou genitálu partnera toto riziko snížit. Někteří pak považují orální sex bez výronu semene za tzv. bezpečnější sex (i když ne zcela bezpečný) a provozují ho bez větších obav i s více partnery.

◆ *Zajímalo by mne, zda se mohu nakazit virem HIV v případě, že při felaci (orálním sexu) polknu semeno. Dále by mne zajímalo, zda se mohu nakazit líbáním. Kolegyně v práci tvrdí, že ano.*

..... riziko přenosu HIV při orálním sexu je velmi nízké, ale nikoli zcela vyloučené. Zvyšuje se při ejakulaci do úst, i když ani pak není tak vysoké, jako při nechráněné souloži. Odpověď tedy zní ano, riziko není příliš vysoké, ale není ani malé. Sliny sice mohou virus HIV obsahovat, ale v malém množství, které by nemělo stačit k přenosu nákazy, navíc ho samy ničí. Takže lze říci, že HIV se při přátelském polibku nepřenáší. Při francouzském - erotickém polibku určité riziko přenosu hrozí krví.

◆ *Ráda bych se zeptala, zda je nemoc AIDS přenosná orálním stykem a pokud ano, jaká je pravděpodobnost přenosu a první příznaky.*

..... malé riziko přenosu HIV při orálním sexu skutečně existuje. Riziko se dále zvyšuje při přenosu nebo přítomnosti jiné pohlavně přenosné choroby, při ejakulaci do úst a také při vyšším počtu virových částic v krvi (tzv. virémie) infikovaného člověka. První příznaky HIV infekce se mohou projevit asi 3-5 týdnů po nákaze, ale vypadají obvykle jen jako chřipkovité onemocnění, takže jejich rozpoznání je obtížné. Pak se člověk několik let (v průměru 8-9 let) cítí zdravý a nemá žádné vážné potíže. Postupně se však jeho imunita zhoršuje a nakonec onemocní infekcí (či nádorem), která u zdravého člověka onemocnění nevyvolává.

◆ *Před jedním měsícem jsem měl na jednom večírku orální styk s prostitutkou s použitím kondomu. Druhý den jsem měl svědění na penisu. Navštívil jsem kožní lékařku, která mi udělala výtěr a testy moči, vše bylo v pořádku. Po třech týdnech mě začalo bolet v krku a už to trvá asi týden. Také mám často ráno penis od bezbarvé lepidivé tekutiny bez zápachu, připomínající semeno. Přes den je vše v pořádku. Jiné potíže nemám. Prosím o odpověď, jaké je riziko orálního styku s ochranou a jaká je možnost nákazy pohlavní chorobou.*

..... pravděpodobnost přenosu pohlavní nemoci při chráněném orálním styku je velmi nízká, ale nelze ji zcela vyloučit. Přenos některých více infekčních zárodků může nastat i při potřísnění sekretu na ruku, kterou se dráždil genitál partnerky a následně Vás. Zánět močové trubice může také nastat poměrně snadno nesexuálním přenosem, například bakterií z Vašeho konečníku, do močové trubice. Pokud trvá tzv. ranní výtok z močové trubice, doporučoval bych, abyste raději vyšetření u venerologa či urologa zopakoval.

◆ *Rád bych se zeptal, jaké je riziko přenosu HIV při orálním sexu mezi gayi bez polykání sperma. Také by mne zajímalo, po jaké době se mohou objevit první příznaky nemoci a jaké to jsou.*

..... riziko nákazy virem HIV při orálním sexu bez ejakulace je velmi nízké, ale nelze ho zcela vyloučit. Důležité jsou především dva faktory - současný přenos či přítomnost jiné pohlavní nemoci (např. kapavka se tak přenese poměrně snadno) a pak vysoká virová nálož (množství viru v tělních tekutinách, které je vysoké v době 3-5 týdnů po nákaze a pak při progresi choroby). Při ní může dojít k vyšší koncentraci viru i v tzv. kapce touhy, která se objeví ještě před ejakulací. Ejakulace do úst, je jedno zda sperma vyplivnete nebo spolknete, riziko přenosu HIV infekce vyšší.

Prvním příznakem nákazy virem HIV může být tzv. akutní HIV infekce, která se objeví u 70% nakažených 3-5 týdnů po nákaze, nejčastěji vypadá jako chřipkové onemocnění s vysokými teplotami a zduřením mízních uzlin po těle. Po 1-2 týdnech odezní a pak zůstává člověk několik let bez jakýchkoli příznaků.

◆ *V pátek jsem se setkal se svojí dávnou přítelkyní, normální holka, co se v létě rozešla s přítelem. Po krátkém posezení u ní se stalo, co se nemělo stát. Vzplanula stará přitažlivost, francouzské líbání, hlazení, dráždění rukou v pochvě a na přirození. Ona vždy ráda kouřila a tak došlo z její strany k orálu (uspokojovala ona mě).*

Vyvrcholení na její tělo. ne do úst, ale na prsa. Ke klasické souloži nedošlo. V pondělí se u mě objevily příznaky (a obávám se, že HIV) rýma, kašel, bolení hlavy a nezáměrná a apatičnost, hlava jako v sudu. Tak jsem jí volal, řekla že od soboty také ležela a že jí není také dobře. Mám strach, můžou příznaky ukazovat na nákazu HIV, nebo jsem se jen nakazil něčím méně závažným. Většinou nebývám nemocný, v podstatě neznám, co to je chřipka, a tak prosím o Váš názor, a budu moc vděčný, když bude rychle, nemůžu se na nic soustředit, propadám strachu, depresi a nemůžu nic dělat.

.... za prvé, riziko přenosu HIV při orálním sexu je velmi nízké. Za druhé, příznaky akutní HIV infekce se objevují 3-5 týdnů po nákaze a patří mezi ně zejména vysoké teploty, chřipkové příznaky a zduření mízních uzlin na různých částech těla. Takže jako nejpravděpodobnější se mi jeví, že během Vašeho milování jste si předali běžnou virovou infekci horních cest dýchacích (zánět nosohltanu). Nicméně, pokud chcete mít jistotu, že přes malé riziko nedošlo přece jen k nákaze, na test byste měl jít 2- 3 měsíce od tohoto orálního styku.

◆ ***Jsem bisexuální, je mi 27 let. Před několika týdny (7) jsem vzal do pusy sperma muže. V té době jsem měl afty v puse. Po cca 2 týdnech se u mne začaly projevovaly chřipkové příznaky, které přetrvávají dodnes. Neustále je u mne přítomna obrovská únava, vadí mi ostré denní světlo, stále mám průjmvy a ztvrdlé uzliny na krku. Poslední dva dny cítím pálení v uzlinách v podpaždí a v tříselech. Zhubl jsem cca o 9 kg. Dále se střídají potíže jako afty, rýma, bolest v krku, občas se v noci zpotím, mění se mi strašně často nálada. Mononukleózu nemám, na HEP AB jsem očkován. 1. týden v březnu jsem si nechával dělat test a výsledek byl negativní. S jakou pravděpodobností lze tyto obtíže považovat za příznaky primoinfekce?***

..... orální sex představuje nízké riziko pro přenos viru HIV. Pokud dojde k ejakulaci, tak se riziko přece jen trochu zvýší, ale zdaleka ne tak, jako při nechráněném análním sexu. Příznaky akutní HIV infekce vypadají nejčastěji jako chřipka (vysoké teploty, schvácenost, bolesti svalů a kloubů), navíc zduřené uzliny na různých místech těla, spontánně ustoupí po 1-2 týdnech podobně jako u chřipky. Negativní výsledek HIV testu po třech týdnech samozřejmě ještě není dostatečně spolehlivý, doporučuji jej zopakovat asi za měsíc. Nicméně vzhledem k míře rizika i průběhu Vašich potíží nepovažuji za pravděpodobné, že se jednalo o příznaky akutní HIV infekce.

◆ ***Chtěl jsem se pouze zeptat na výši rizika nakažením virem HIV - před 13ti dny jsem se líbal s dívkou, která mě posléze orálně uspokojila. K ničemu jinému mezi námi***

nedošlo. Pouze hluboké líbání a orální sex „ona mně“. Již tři dny mě škrábe v krku a mám rýmu (nesmrkám, pouze pocit rýmy - bílá vodnatá - po ránu, ucpaný nos nemám), tváře mám průběžně rozpálené, nicméně má teplota v průběhu dne je 36,5° C. Jiné příznaky nepocítuji. Je možné být infikován virem HIV? V případě, že by ona již virem HIV infikována byla a můj kontakt s ní byl pouze prostřednictvím slin, nemusím se obávat mého infikování?

..... jak stále my i ostatní lidé pracující ve zdravotní prevenci opakujeme - líbáním se virus HIV nepřenáší. Při erotickém polibku je relativně nízké riziko přenosu HIV infekce krví nasátou z překrvených úst partnerky. Pravděpodobnost přenosu HIV při orálním sexu je velmi nízká, souvisela by hlavně s přenosem či přítomností jiné pohlavně přenosné nákazy, třeba kapavky. Vámi popsané potíže neodpovídají charakteru akutní HIV infekce (ani časem ani příznaky), nejspíše se jedná o běžnou virosu, kterou většina z nás prodělá průměrně dvakrát za rok. Pokud se přesto budete obávat i tohoto velmi malého rizika, můžete si za dva měsíce od orálního styku dojit na HIV test.

◆ ***Chtěl bych se zeptat, jestli je možné nakažení HIV virem, nebo jinou pohlavní nemocí i při použití kondomu?***

..... pravděpodobnost nakažení virem HIV při správném použití kondomu je velmi nízká a týká se zejména těch situací, když kondom praskne či sklouzne. Před některými sexuálně přenosnými chorobami však kondom již tak spolehlivě nechrání. Kapavku lze snadno přenést sekretem již během přede hry bez vlastní soulože. Riziko přenosu infekční žloutenky typu B či C kondom snižuje, ale zcela nevyloučí. Podobně syfilis, opar a bradavičky pohlavních orgánů (kondylomata) lze přenést kontaktem na kůži kondomem nechráněnou. Na sexuální přenos muněk či svrabu pak kondom nemá ochranný vliv už vůbec.

◆ ***Je mi 19 let a žiji se svým přítelem. Chtěl bych se zeptat, jak s ním mám provozovat bezpečný sex?***

..... v celém civilizovaném světě se doporučuje používat bezpečnější sex i se stálým partnerem. To znamená používat vždy a po celou dobu soulože do konečníku kondom (a samozřejmě lubrikační gel), pokud ji spolu provozujete) a nedovolit výron semene do Vašich úst při orálním sexu. Za prvé: bezvadný, krásný a hodný partner neznamená automaticky HIV negativní partner, za druhé: porušení věrnosti je u gayů dosti časté a za třetí: není tu jen riziko HIV. Podobně doporučujeme, i když nedošlo k výraznějšímu riziku, abyste oba pravidelně chodili jednou za rok či dva na test na HIV protilátky. Pokud se

rozhodnete trvat na nechráněných stycích do konečnicku, pak je důležité, abyste předem byli oba HIV negativní a dodržovali vzájemnou věrnost. Pokud ji jeden z vás poruší, měli byste se vrátit k bezpečnějšímu sexu.

◆ **Rád bych Vás poprosil o radu. Jsem zastáncem bezpečného sexu a kondom používám vždy při náhodném sexu. Chtěl bych se zeptat, jestli je možné nakazit se, když jsem partnerku dráždil rukou a prsty a pak se dotýkal svého přirození? Menstruaci neměla.**

..... kondom zcela spolehlivě nechrání před všemi pohlavně přenosnými nemocemi, i když riziko podstatně snižuje. Pouhým dotykem na pohlavní orgány partnerky a její poševní sekret a následným dotykem svého pohlavního orgánu lze přenést například opar, bradavičky pohlavních orgánů, ale i kapavku a syfilis. Všechny tyto nemoci mají příznaky, takže se do měsíce po nákaze projeví. HIV se však tímto způsobem nemůže přenést.

◆ **Mám dotaz ohledně bezpečného sexu - vyloučení přenosu HIV. Ač jsem prostudoval dost odborných textů, mám ještě tyto dotazy: anální styk je označován jako vysoce rizikový díky přenosu semenem a pak cestou drobných oděrek na straně jedné a semenem na straně druhé. Pokud se ale semeno do konečnicku nedostane, je možný přenos krví, tedy resp. oněmi možnými vzájemnými drobnými oděrkami a lézemi? Ač se udávají všechny sekrety pohlavních ústrojí jako infekční (s nadprahovým obsahem viru) nepochopil jsem, jak je to s predejakulačním sekretem u mužů, všude se píše jen o poševním sekretu - tedy, je riziko nákazy i díky výtoku pouhého predejakulačního sekretu do konečnicku třeba s drobnými oděrkami? Je z tohoto predejakulačního sekretu možno se nakazit i orálním stykem, tedy felací bez ejakulace ?**

..... Ad 1) Nechráněný anální sex je rizikový i bez ejakulace do konečnicku. Přesně jak píšete, může dojít k drobným oděrkám a tedy k přenosu krví z obou stran. Přítomnost ejakulátu riziko ještě zvýší, ale i bez něho je dost vysoké. Za přece jen rizikový je považován i tzv. dipping (vsunutí penisu na kraj konečnicku, dráždění konečnicku žaludem). Ad 2) Preejakulační sekret může obsahovat virus, zpravidla malé množství, ale v případě vysoké virové nálože (například krátce po nákaze nebo při pokročilé HIV infekci), se může jednat o množství k infekci dostatečné. To je samozřejmě další cesta možné nákazy při análním sexu bez ejakulace. Ad 3) Připouští se, že například právě při vysoké virové náloži by mohl preejakulační sekret vést k přenosu i při orálním sexu.

I když to bude jistě méně časté a týkat se to bude zejména období akutní HIV infekce 3-5 týdnů po nákaze. Vysvětluje se tak například přenos HIV u těch, u nichž anální sex neexistoval, ejakulace během orálního sexu také nebyla a zároveň nedošlo k přenosu jiné pohlavní nemoci. Zároveň je třeba vzít v úvahu, že život přináší hodně rizik, kterým se většinou nemůžeme (nebo nechceme) úplně vyhnout. Jde spíše o to je snižovat a vyvarovat se těm zbytečně nadměrným.

◆ ***Měla jsem chráněný styk s neznámým mužem. I když jsme používali kondom, ráda bych se zeptala, jaká je pravděpodobnost, že bych se nakazila virem HIV? Partner mě hodně dráždil rukou na pohlavních orgánech, jeho penis (ještě bez kondomu) se také dotýkal mých pohlavních orgánů. Partner mě také hodně kousal do bradavek. Mám si dojit na test?***

..... pokud nedošlo při souloži k selhání kondomu (sklouznutí nebo jeho prasknutí) nemělo by dojít ani k přenosu HIV viru. Tedy pokud byla celá doba soulože chráněná. Pokud by však chvíli před nasazením došlo k proniknutí penisu bez kondomu do pochvy, pak by určité riziko nákazy existovalo. Kontakt ruky ani penisu s kůží ani zevními orgány není rizikový z hlediska přenosu HIV, stejně tak různá kousnutí.

◆ ***Pokud se sperma dostane do očí, je velké nebezpečí nákazy virem HIV?***

..... pokud se infikované sperma (semeno) dostalo do očí, respektive na sliznici spojivek, pak nelze riziko nákazy HIV vyloučit. To, zda dojde k nákaze či ne, ovlivní mnoho faktorů, zejména stav spojivek (například předchozí zánět) a množství viru v ejakulátu. Samozřejmě náhodná drobná kapka je méně riziková než přímý výron semene do oka. Bylo by lépe se této praxi snažit vyhnout.

◆ ***Jak správně nasadit prezervativ?***

..... při použití kondomu je následující postup:

1. zkontrolovat na obalu datum, do kdy je možné kondom použít
2. obal nerozbalovat pomocí nůžek, které by mohly kondom poškodit, pozor na protřetí nehtem
3. pohmatem zjistit, kterým směrem budu kondom rolovat, ale předem jej nenafukovat ani nerolovat
4. nasazovat jen na ztopořený pohlavní úd
5. před nasazením kondomu stáhnout předkožku

6. stisknout špičku kondomu, aby vznikl rezervoár pro semeno
7. nasadit na špičku žaludu a rolovat dolů až ke kořeni
8. potřít povrch kondomu lubrikačním gelem (raději více než méně)
9. vždy použít jen ve vodě rozpustný lubrikační gel (tuk zvyšuje riziko prasknutí kondomu)
10. jestliže kondom praskne, i během soulože, vždy použijte co nejdříve nový (je potřeba během soulože kontrolovat stav kondomu, zda neskouzl z údu nebo nepraskl)
11. po výronu semene nepokračovat v souloži a přidržet kondom u kořene při vyndávání
12. zabalit a vyhodit do odpadků (nikdy ne do WC) 13. nikdy nepoužívat jeden kondom opakovaně, ani po omytí či dezinfekci

◆ ***S partnerem nepoužíváme bezpečnější sex, ale jsme oba testováni na HIV. Nicméně se občas objeví někdo třetí, pak ale vždy dodržíme bezpečnější sex. Přítel ale někdy bývá úzkostný a chce dodržovat bezpečnější sex i mezi námi.***

..... někteří partneři jsou si věrní, jiní mají občasné nahodilé partnery. V naší studii nám téměř 80% mužů žijících v dlouhodobých partnerských vztazích uvedlo, že mělo v posledním roce více než jednoho partnera. Závažnější bylo, že mnoho z nich nedodržovalo bezpečnější sex ani s tím nahodilým partnerem. Nicméně existují různé strategie v rámci stálého vztahu. Jsou partneři, kteří se nechají otestovat, jsou si věrní, a přesto používají bezpečnější sex. Vedle nich je řada těch, kteří po vzájemném testu spolu sice ustoupí od zásad bezpečnějšího sexu, ale s případným jiným, náhodným partnerem ho úzkostlivě dodržují. Předpokladem je schopnost vrátit se k bezpečnějšímu sexu se stálým partnerem, pokud přece jen dojde k porušení pravidel. Za nešťastné považují přechod k rizikovému sexu v rámci stálého vztahu po dosažení určité míry důvěry, ale bez předchozího testování na HIV. Je to jeden z nejčastějších způsobů přenosu HIV infekce.

◆ ***Existuje možnost preventivního podání protivirových léků, pokud u mne došlo k selhání kondomu při souloži s HIV pozitivním?***

..... taková možnost existuje, ale je třeba počítat s úhradou ve výši přibližně 15.000 Kč. Léčba musí být zahájena co nejdříve po takové události (max. 72 hod.) a riziko nákazy nemůže zcela vyloučit. Čím později se s nasazením léků začne, tím je menší účinnost. Léčba není jednoduchá, má řadu vedlejších nežádoucích účinků. Pokud o ni člověk má zájem, měl by se obrátit na nejbližší AIDS centrum. Ale určitě platí, že je třeba důkladně zvážit stupeň podstoupeného rizika a především se mu snažit předcházet.

◆ ***Chtěl bych používat kondom, ale většinou k sexu dojde zcela nepředvídaně a co pak?***

..... každý sexuálně žijící člověk by raději měl mít kondom vždy u sebe. Je lepší nepoužitý kondom po dvou letech z peněženky vyhodit, než ho jednou u sebe nemít.

◆ ***Proč je rizikový fist fucking?***

..... při fist fuckingu (zavádění ruky do konečníku) téměř vždy dojde k poranění sliznice, často i výraznějšímu. Snadno pak dojde k jejímu infikování střevními bakteriemi. Časté je i krvácení. Konečník pak může být náchylnější k HIV infekci i několik dní po provozování této praktiky. Aktivní partner by vždy měl použít latexové rukavice a nezbytností je velké množství lubrikačního gelu, každý pasivní partner musí mít svoji nádobu s gelem nebo mazadlem. Používání jedné nádoby mazadla pro více pasivních partnerů je vysoce rizikové.

◆ ***Zvyšuje užívání poppers riziko nákazy HIV?***

..... nepřímo ano. Jedná se o drogu, která zvyšuje prožitek sexuálního vzrušení, a tak může přispět ke ztrátě sebekontroly. Často se užívá ke snadnějšímu uvolnění konečníku při pasivním análním styku a může tak zvýšit riziko poranění sliznice. Hlavní riziko poppers však představuje kombinace s léky na poruchu ztopoření, která může vyústit ve smrtelný pokles krevního tlaku.

◆ ***Existuje vyšší riziko nákazy HIV, když jsem při „trojce“ měl aktivní nechráněný styk s klukem, s nímž předtím souložil také bez kondomu můj kamarád?***

..... ano, vlastně je to stejné, jako kdybys souložil rizikovým způsobem s oběma najednou. Zejména pokud došlo u kamaráda k ejakulaci. Sliznice tvého penisu se totiž dostala do velmi těsného kontaktu s jeho ejakulátem, který by mohl obsahovat dosti velké množství viru.

◆ ***U kamaráda došlo k výronu semene, kterým si pak potřel okolí konečníku před souloží jako lubrikantem. Myslím, že to ale zvyšuje riziko přenosu HIV na jeho partnera.***

..... určitě. Ejakulát není vhodný lubrikant. Je potenciálně vysoce infekční tekutinou.

◆ *Jak moc rizikový je pissing?*

..... pissing (erotické močení na partnera, též zlatá sprcha) představuje jen velmi nízké riziko HIV infekce. Ta by přicházela v úvahu spíše jen tehdy, kdyby moč obsahovala i krev. Na druhou stranu existují nezanedbatelná rizika jiných infekcí. Kontakt s vlastní močí je pochopitelně zcela bez rizika.

◆ *Měl jsem chráněný anální styk s partnerem, který měl v penisu piercing. Bylo to hodně dráždivé, ale pak mi došlo, že by mohl vést ke snadnějšímu protržení kondomu.*

..... to je pravda. Piercing penisu skutečně zvyšuje riziko HIV infekce. Jednak může snadněji dojít k poranění penisu i sliznice konečníku a pravděpodobnost selhání kondomu je vysoká. Samozřejmě by mělo být zavedení takového šperku v zařízení, které dodržuje hygienická opatření.

◆ *Před pasivním análním stykem si dělám z hygienických důvodů klystýr. Nedávno jsem se dočetl, že klystýr může zvýšit riziko nákazy HIV?*

..... klystýr je sice užitečný z estetických důvodů, ale dojde po něm k narušení přirozené ochrany sliznice konečníku. Dokonce samotný klystýr by již mohl vést k jejímu poranění. Samozřejmě důležité je, aby každý anální styk byl především chráněný.

◆ *Mám rád svazování, četl jsem, že prý to ale může představovat zvýšené riziko HIV?*

..... svazování samo o sobě ne. Ale uvědom si, že při této praktice ztrácíš kontrolu nad partnerovým jednáním. A ne každý partner, zejména z nahodilých, dodrží během vzrušení to, co si předem dohodnete. Svazování provozuj pouze s partnerem, kterého dobře znáš a od kterého ti nehrozí žádné fyzické nebezpečí nebo týrání, pokud budeš svázaný.

◆ *Ráda bych se zeptala na přenos viru HIV při pohlavním styku. Je možné, aby se virus přenesl na ženu, pokud by šlo o tzv. „přerušovanou soulož“, tzn. že by se mužské sperma nedostalo do těla ženy?*

..... přerušovaná soulož jen mírně sníží riziko přenosu z muže na ženu, není však dostatečnou ochranou před nákazou virem HIV.

◆ *Chtěla jsem se zeptat na rizika přenosu při lesbickém sexu a jak je možné se v tomto případě chránit. Protože neznám alternativu ke kondomu...*

..... riziko přenosu HIV při lesbickém sexu je nízké, ale nelze ho zcela vyloučit. Virus HIV může být obsažen v poševním sekretu. Doporučuje se latexová blána (dental dam), ale podobně jako kondom při orálním styku také není moc populární, zejména při porovnání s nízkým rizikem. Dále by k přenosu mohlo dojít při společném použití erotických pomůcek (které by se tudíž mohly kontaminovat poševním sekretem). Většina lesbických HIV pozitivních žen se ale infikovala buď při styku s mužem (třeba gay kamarádem) anebo při injekčním užívání drog.

◆ *Je mi 21 a jsem gay, potřeboval bych poradit ohledně přenosu viru HIV. Asi od 16-18 let jsem žil spíše promiskuitním životem, ale během této doby jsem nezaznamenal u sebe žádné akutní příznaky HIV infekce. Od 18 let jsem od promiskuity odstoupil a žil trvalým partnerským vztahem, zde nenastaly žádné akutní příznaky. Nyní jsem sám a v neděli jsem měl náhodný sexuální styk, šlo o líbání, orální styk bez přijetí spermatu do úst a pouze krátce, dále pak o anální sex (byl jsem pasivní) také pouze krátce a bez výronu semene, navíc nedošlo k žádnému bolestivému poranění. Ale ještě tu noc jsem si uvědomil, co jsem vlastně udělal a začal jsem mít až panický strach. Druhý den jsem nemyslel na nic jiného, nemohu se na nic soustředit, vše je pro mne takové ztracené, mám pocit prázdnoty a nicoty. A také hned druhý den současně s tím stresem - nemám pocit hladu, mám stále pocit zimy a celkově jsem jakoby stresovaný, unavený, horečku jsem neměl i když někdy jsem měl pocit horka, to bylo v pondělí. A dnes jsem nemohl skoro celou noc usnout a stavy deprese a stresu pokračují. Jaká je přibližně možnost infekce HIV? Jednou když jsem měl jednu kritickou životní situaci, úmrtí blízkého příbuzného, současně rozchod s partnerem, tak jsem měl stejné příznaky, mohou to tedy být akutní příznaky HIV nebo se jedná pouze o stresovaný organismus? A dále bych se chtěl zeptat na několik otázek: 1. V roce 1987 jsem měl leukémii, celý rok jsem byl v nemocnici, jaký by to mělo popřípadě vliv na HIV? Každý rok musím dojíždět na kontrolu. 2. Došlo by k šíření viru i kdyby jsem měl v ústní dutině např. prasklinku a došlo by k francouzskému líbání? 3. Bylo by normální, kdyby se akutní fáze nedostavila za 2-3 týdny, ale např. 2.-4. den? 4. Pokud se během 2-3 týdnů nedostavily žádné primární příznaky akutní fáze (zvětšením lymfatických uzlin, průjmy, vysoké horečky), jaká je zhruba šance že jsem HIV negativní?*

..... rizikové chování tam skutečně bylo, konkrétně nechráněný anální sex. To, že při něm nedošlo k výronu semene a trval pouze krátce, není dostatečná ochrana. Akutní HIV

infekce se objevuje asi u 70% lidí 3-5 týdnů po nákaze a vypadá nejčastěji jako chřipkové onemocnění s vysokými teplotami včetně zduření mízních uzlin na různých místech těla. Po 1-2 týdnech odezní podobně jako jiná chřipka. Vaše tělesné potíže tedy spíše souvisí s Vaší úzkostí a stresem než s nákazou. Pokud nebudete pozorovat příznaky akutní HIV infekce nebo jiné pohlavní nemoci, budete tedy muset vydržet 2-3 měsíce, abyste si pak došel na HIV test a riziko vyloučil. V případě, že tyto nebo příznaky jiné pohlavní nemoci zpozorujete dříve, vyhledejte lékaře okamžitě. Prodělaná leukémie by neměla již mít významný vliv na zjištění případné HIV infekce ani by neměla zvyšovat riziko Vaší nákazy virem HIV a zhoršovat její případný průběh. Libáním ani erotickým (francouzským) se HIV infekce nepřenáší. Projevy akutní fáze HIV infekce již 2-4 dny po nákaze jsou vysoce nepravděpodobné. K dalšímu přenosu na jinou osobu ale může dojít již po několika hodinách a v období akutní HIV infekce je toto riziko velmi vysoké. Jak jsem již uvedl, tak asi u 30% lidí se příznaky akutní HIV infekce nemusejí projevit. Samozřejmě ani při nechráněném análním styku s HIV pozitivním nemusí vždy dojít k nákaze.

◆ *Delší dobu mě trápí jedna věc. Myslím si, že se nechovám nějak sexuálně rizikově. Měla jsem 3 sexuální partnery ve svém životě (je mi 23let). Se všemi jsem chodila, s tím třetím chodím skoro dva roky. S předchozím partnerem jsem chodila dva měsíce, myslím si taky, že se on v předchozích vztazích nechoval rizikově, ale nemohu to s jistotou vědět, neřikali jsme si všechno. Spali jsme spolu vždy s kondomem, jen dvakrát bez, ale bez ejakulace do mého těla. Chci se zeptat, jestli by tu mohlo být nějaké riziko HIV infekce? Pak se chci zeptat, jestli se dá něco poznat z krevního testu, mám na mysli jaterní test nebo zda by se mohlo něco poznat při preventivní gynekologické prohlídce?*

..... každá nechráněná soulož, i bez ejakulace, představuje určité riziko pro přenos viru HIV. Když k ejakulaci dojde, je riziko vyšší, ale ani bez ní není zanedbatelné. Nechci Vás nadměrně strašit, riziko, že se setkáte s HIV pozitivním partnerem, je v naší zemi zatím poměrně nízké, nulové však není nikdy. Ani partner sám o své nákaze vědět nemusí a předtím se nějak zvlášť rizikově chovat nemusel. Prostě mohl mít smůlu a narazit na dívku, která měla podobnou smůlu předtím a mít s ní nechráněný pohlavní styk. HIV infekce je nemoc a ta nepostihuje lidi za trest nebo podle jejich zásluh. Nákazu HIV nelze poznat ani z gynekologického vyšetření ani z vyšetření jaterních testů, jedině z tzv. testu na HIV infekci. Jeho negativní výsledek je spolehlivý, pokud uplynuly nejméně dva až tři měsíce od posledního rizikového chování (nechráněného styku).

◆ *Chtěla jsem se zeptat, zda-li je možný přenos viru HIV pokud jsem pokaždé s mým sexuálním partnerem měla styk s ochranou a jen jednou došlo ke kontaktu genitálií bez kondomu (ale ne ke styku)?*

..... při pouhém kontaktu genitálií se HIV virus nepřenáší. Pokud tedy nedošlo k selhání kondomu při souloži, nemohla jste se nakazit. Ani kdyby Váš partner byl HIV pozitivní.

◆ *Dočetl jsem se, že nechráněný anální sex (homo- i hetero-) je z hlediska přenosu HIV nejrizikovější. Mám však nejasnost, jaký je rozdíl v riziku mezi tím, kdo je při této sex. aktivitě v aktivní pozici a kdo v pasivní.*

..... riziko pro pasivního partnera při nechráněném análním sexu je vyšší než pro aktivního, zejména došlo-li k výronu semene. Na druhou stranu i tak zůstává riziko přenosu HIV pro aktivního partnera dosti vysoké.

◆ *Potřeboval bych poradit. Jsem heterosexuální? Tedy až doposud jsem si to myslel, nicméně jsem zažil jednu zkušenost s mužem, který mě orálně uspokojoval. Já rozumím, že k přenosu AIDS dochází při pohlavním styku (anál), k čemuž nedošlo. Taktéž vím, že když bych já někoho orálně uspokojoval a virus se dostal do mé krve (oděrka apod.), mohl bych se nakazit. A teď moje otázka, může dojít k přenosu, jestliže ON orálně uspokojuje mě? Já se chci pouze ujistit že NE, protože slinami se nákaza nepřenáší. Je to tak?*

..... slinami se opravdu nákaza nepřenáší, přestože sliny mohou malé množství viru HIV obsahovat. Při pasivním orálním styku je riziko velmi nízké, ale nelze ho zcela vyloučit. K nákaze by mohlo dojít například při současně infekci kapavkou nebo jinou pohlavní nemocí. Ale bez těchto specifických okolností se není třeba obávat. O stupeň větší riziko (i když stále ještě poměrně nízké) by představoval orální sex pro Vašeho partnera, zejména pokud by došlo k výronu semene do úst. O Vaší sexuální orientaci rozhoduje převažující erotická a citová náklonnost. Jednorázový zážitek zdaleka nemusí svědčit pro menštinovou orientaci, ale někdy se může stát podnětem k jejímu rozpoznání.

◆ *Byla mi zjištěna condylomata a taky teď čekám na výsledky nějaké jakoby „větší“ cytologie (v normální jsem měla netypické buňky, tak mi paní doktorka nechala udělat rozsáhlejší testy). Chci se zeptat, jestli takový test zjistí přítomnost HIV? Neboli je možné, že by člověk měl HIV, ale tento test mu vyšel negativní a považoval mě za zdravou? (já vím, že negativní nebude, protože mám ty condylomata, ale přece jenom*

jestli se tam objeví i něco jiného). Měla jsem pohlavní styk s člověkem, kterého jsem znala pouze dva týdny, vím o něm, kde pracuje a co tak v životě víceméně dělá, ale jelikož jsem od něho pravděpodobně dostala condylomata, napadají mě hrozná myšlenky, co všechno ještě měl. Je to asi půl roku. Jsou nějaké příznaky, které bych už teď mohla mít? Nějaký signál, podle kterého bych poznala, že je možné, že mám HIV? Děkuji moc za odpověď a to, že to nebylo moc rozumné, vím a ani nevíte, jak bych chtěla vrátit čas.

..... žádný buněčný test (cytologie) nemůže odhalit infekci virem HIV. Tu lze zjistit pouze testem z krve (či výjimečně používaným slinným testem). Negativní výsledek HIV testu lze považovat za spolehlivý po uplynutí 2-3 měsíců po rizikovém chování. To znamená, že byste si test raději měla nechat udělat, neboť k rizikovému chování došlo. Po nákaze se někdy může objevit chřipkové onemocnění (ale to má průměrný člověk dvakrát do roka), pak člověk zůstává několik let bez jakýchkoli potíží.

3. TESTOVÁNÍ

♦ *Chtěla jsem se zeptat. S přítelem jsme spolu 4 měsíce, před měsícem absolvoval test na HIV, který byl v pořádku. Teď mě trápí takové zvláštní příznaky. Před měsícem jsem měla chřipku, kterou jsem přechodila a teď mě začaly pálit ruce, nohy a jazyk. Nedávno jsem si přečetla, že mezi příznaky HIV pálení patří. Měla jsem i dlouhodobé psychické problémy, ještě před tím. Chci se tedy zeptat, jestli mám být v klidu, když testy partnera byly v pořádku, a jestli u mě došlo k těmto příznakům jen v důsledku špatné psychiky. Další příznaky jako hubnutí nebo teploty nejsou. Při všech vyšetřeních i na krev bylo vše v pořádku.*

..... jestliže byl HIV test Vašeho partnera v pořádku, tak to znamená, že se on nenakazil dva měsíce před provedením testu. Nic více. Neznamená, že jste se Vy nemohla v minulosti nakazit. Neznamená, že se on nemohl nakazit třeba dva týdny před provedením testu. Neznamená to, že některá z jeho předchozích partnerek v minulosti nebyla HIV pozitivní. Samozřejmě, pokud jste neměla nikdy v životě jiného sexuálního partnera (a ani si nepíchala drogy) a Váš partner neměl jinou partnerku v období minimálně dvou měsíců před svým HIV testem, pak samozřejmě jste se virem HIV nakazit nemohla. Pokud je Váš partner spolehlivě negativní, pak jste se nemohla nakazit od něj a případné potíže nesouvisí s tzv. akutní HIV infekcí. Pokud jste však v minulosti měla jiného partnera a nebyla po uplynutí minimálně dvou měsíců od posledního styku

na HIV testu, tak je možné, že jste se nakazila již dříve od něj a žádné potíže zatím mít vůbec nemusíte. _ Mám takový dotaz. O prázdninách jsem měla pohlavní styk s chlapcem, který není Čech. Je z Makedonie. Moji kamarádi mi říkají, že lidé z těchto zemí mají větší náklonnost k této nemoci. Chtěla jsem se zeptat, co je na tom pravdy. Mám hrozný strach jít i na darování krve, což dělám již asi 4. rok. Za jakou dobu by to zjistili při tomto odběru? Mám ještě jeden dotaz. Dokáže se někdo vyléčit z této nemoci? Víím, že moje dotazy nejsou nejoriginálnější, ale chtěla bych to vědět. pokud víte, že jste měla nahodilý nechráněný pohlavní styk a ještě jste nebyla testována na HIV, tak byste v žádném případě neměla jít darovat krev!!! Nejprve byste měla vyhledat poradnu pro HIV, kde se necháte otestovat, mělo by to však být nejdříve po uplynutí dvou měsíců po takovém zážitku. Zároveň se tam poradíte, jestli se už nadále nemusíte bát jít krev darovat. Makedonie není zemí s vysokým výskytem HIV, ale je to země, která žila v téměř válečných podmínkách a tak samozřejmě může případná epidemie probíhat skrytě. Ale chránit byste se měla i u nás, protože na HIV pozitivního partnera můžete narazit kdekoliv. Vyléčit HIV infekci zatím neumíme, ale léčit a kontrolovat průběh nemoci ano. Je to podobné jako neumíme vyléčit cukrovku a vysoký tlak, přesto je dokáží lékaři udržet pod kontrolou.

◆ *Je mi 14 let a asi před rokem jsem spala s klukem v nějaké jeskyni na spacáku a bez ochrany. Celý rok to bylo v pohodě, ale včera jsem dostala horečku 39 °C, mám strašné bolesti krku, mám obrovské krční mandle a za předními zuby mám cosi divného, strašně to bolí a myslím, že je to bílo-šedé a za poslední stoličkou mám taky něco, ale nevím co to je, ale bolí to a nemůžu kousat. Nemůže to být plíseň? Je to jen blbá angína nebo jsem nakažena virem HIV?*

..... pokud jste měla nechráněný styk, nelze HIV nákazu vyloučit jinak než HIV testem. Ten byste měla podstoupit nejdříve 2-3 měsíce od posledního rizikového jednání. Podle tělesných příznaků ji poznat nemůžete, angíny, chřipky apod. neprobíhají u HIV pozitivních jinak než u ostatních lidí. O akutní HIV infekci (související s rozšířením viru HIV po těle) se jednat nemůže, ta se eventuálně (ne vždy) objeví asi po měsíci od rizika. O rozvinuté onemocnění AIDS s největší pravděpodobností také nejedná, protože to se v průměru objevuje bez léčby po 8-9 letech od nákazy.

◆ *Obracím se na Vás s žádostí o radu. Jednou jedinkrát v životě jsem udělal tak velkou hloupost, že jsem se miloval bez ochrany. Před 5 dny jsem měl nechráněný sexuální styk s ženou a od té chvíle žiji v nejistotě, která je děsivá. Po 4 dnech jsem dostal mírné teploty, padla na mě únava a bolest svalů, dnes ráno jsem se probudil*

se zvětšenými krčnými uzlinami. Četl jsem, že to mohou být stejně tak příznaky obvyčejné chřipky, ale i akutní HIV infekce. Problémy s únavou a bolestí svalů trpím dlouhodobě, jsem pod pravidelným lékařským dohledem, který potvrdil EBV virózu. Únava se u mě projevuje v nepravidelných intervalech a trvá zpravidla několik týdnů. Na jednu stranu si říkám, že je tady zase to období, kdy jsem hrozně unavený, už zhruba 3 týdny se cítím více unavený, ale na druhou stranu mě ničí pocit, že mohu být i nakažený HIV. Rád bych se zeptal na asi trochu hloupé otázky, které mi ale teď přijdou důležité: V případě, že by zmíněná žena byla HIV pozitivní, je 100% pravděpodobnost, že se nakazím i já? Je možné, že by se příznaky akutní HIV infekce projevíly tak brzo po rizikovém chování? Není možné se podrobit testům, které prokáží či vyvrátí nákazu dříve než za 2-3 měsíce? Jen těžko dokáži potlačit strach z možné nákazy teď, několikaměsíční čekání je hrozná představa. Jak se mám chovat, abych případně nenakazil své spolubydlící či partnerku?

..... Kdyby Vaše sexuální partnerka, s níž jste měl nechráněnou soulož, byla HIV pozitivní, tak k přenosu dojít může, ale také nemusí. Záleží na mnoha faktorech. Obecně lze říci, že při jednorázové nechráněné souloži do pochvy muže s HIV pozitivní ženou je pravděpodobnost nákazy nižší než pravděpodobnost, že k přenosu nedojde. Klinické příznaky akutní infekce se zpravidla rozvíjejí po 3-5 týdnech, po několika dnech od rizikového styku se tedy o ně pravděpodobně nejedná. Tím spíše, že jsou snadno vysvětlitelné jiným onemocněním (navíc i Vaším stresem). Existují sice testy, které mohou nákazu HIV prokázat dříve než běžně používaná Elisa, ale jejich negativita ji spolehlivě nevyloučí. Používají se jen na základě zhodnocení vysokého rizika a klinických příznaků, které svědčí pro podezření z akutní HIV infekce. Ale spolehlivě vyloučit infekci lze až po uplynutí 2-3 měsíců. Pokud byste se infikoval virem HIV, tak své spolubydlící neohrožujete. Se stálou partnerkou byste neměl mít nechráněnou soulož, protože případná pravděpodobnost přenosu nákazy na ni by byla v tomto období vyšší. Tedy buď se zcela vyhnout pohlavním stykům nebo důsledně používat kondom anebo používat jen jiné, nerizikové sexuální praktiky (petting). Pokud partnerka o Vaší příhodě nic netuší, doporučuji se vymluvit třeba na nějakou infekci močových cest (tu lze získat i nesexuálně), pro níž vám lékař doporučil chráněné styky.

◆ *Potřeboval bych zodpovědět pár dotazů. Ohledně proteinu p24, jaká je nejvhodnější doba po rizikovém styku se nechat na tento protein testovat? Stačí dva týdny? A jak je výsledek testu spolehlivý? Je nutné se ještě nechat testovat na přítomnost protilátek po třech měsících? A pokud by byl test na protein pozitivní, dejme tomu po dvou týdnech, je dřívější odhalení nemoci výhodou oproti třem*

měsícům? Například jestli existuje nějaký úspěšnější způsob léčby? Předem děkuji za odpověď!

..... antigen (protein) p24 se projeví zpravidla jen o týden dříve než protilátky, takže to samo o sobě dobu potřebnou k dosažení spolehlivosti negativního výsledku testu (po 2 - 3 měsících) už výrazně neovlivní. Ta doba 5 - 6 týdnů navíc je nezbytná rezerva, aby negativní výsledek mohl být považován za opravdu spolehlivý. Dřívější odhalení nemoci má smysl u lidí se zřetelně vyjádřenou formou akutní HIV infekce. Těm se pak podávají již v této fázi protiviřové léky. Pokud tedy existuje spojení vysokého rizika nákazy (třeba nechráněný pohlavní styk s HIV pozitivním) a možných příznaků akutní HIV infekce (chřipkové onemocnění se zduřením mízních uzlin na různých místech těla), pak provádíme test dříve. Nicméně je pak nutné k vyloučení nákazy test opakovat po uplynutí 2 - 3 měsíců od rizika.

◆ Dle mé informace některá specializovaná pracoviště v Praze provádějí testy p24 umožňující detekovat HIV virus již po 3 týdnech od potenciálního rizika. Chtěla bych se zeptat na pravdivost této informace a zda jsou tyto testy skutečně spolehlivé.

..... některé laboratoře již v současné době používají tzv. duální testy, které kromě protilátek vyšetřují i přítomnost antigenu p 24. Antigen p 24 se sice opravdu objevuje přibližně o týden dříve než protilátky, ale po delší době může z krve nakaženého vymizet a proto ke spolehlivému výsledku je třeba oba testy kombinovat. Nicméně to týdenní urychlení nás nevede ke změně stanoviska dosavadního hodnocení negativního výsledku, který nadále považujeme za spolehlivý až po uplynutí 2 - 3 měsíců od posledního rizika. Hlavní výhoda testu na antigen p 24 spočívá v časnější možnosti zachytu tzv. akutní HIV infekce, pokud se na ni ovšem myslí a lékař na ni vysloví podezření, a pak ve zkrácení tzv. okénka, tedy doby, kdy testem ještě infekci odhalit nelze.

◆ Chtěl jsem se zeptat. Podstoupil jsem test na p24 v Rytířské ul. v Praze po 19 dnech po rizikovém chování. A dále ještě jeden test po 77 dnech v jiné laboratoři na normální Elisa test a ten byl také negativní. Mám dle vašeho názoru jít ještě na jeden test nebo si nemusím nadále dělat hlavu. Prosím poradte. Čtu různé věci kdy jít na test někteří píšou 2 měsíce někteří 3 měsíce. A kdybych byl nakažen, objevily by se protilátky v mém těle už po 77 dnech?

..... jak jste se jistě dočetl, negativní výsledek testu lze považovat za spolehlivý 2 - 3 měsíce od rizikového chování. Ty dva měsíce představují minimální dobu. To znamená,

že na test jste měl jít nejdříve až po uplynutí této doby od rizikového chování, protože až pak Vás negativní výsledek testu může uklidnit. Ten druhý test už toto okénko pokryl. Zároveň se trochu podivuji, že během HIV testu Vám tuto informaci neposkytlí. Poradenství (před testem samým probíhá rozhovor s odborným poradcem) je totiž nezbytnou součástí testování.

◆ ***Chtěl bych se zeptat, zda je v současné době v lékárnách dostupný domácí test na HIV. Před cca rokem a půl jsem ho v lékárně kupoval, ale teď o něm nikdo z lékárníků neví. Myslím, že se jmenoval Advanced Quality Rapid HIV Test. Jednalo se o set, který obsahoval kartu, hrot, dezinfekční roztok a lahvičku s činidlem.***

..... pokud vím, žádný HIV test nebyl u nás (a nejen u nás, ale v naprosté většině civilizovaných zemí) schválen k domácímu užití. To neznamená, že si ho občas nemůžete někde koupit, či obstarat. Jejich spolehlivost však není ničím garantována. Je pak jen Vaše riziko, zda tak učiníte či ne. Myslím ale, že mnohem potřebnější je, aby existovala síť dostupných anonymních poraden, které spolupracují se schválenými laboratořemi, kde se můžete na výsledek, ale i na informace, co Vám vlastně výsledek testu sdělí a nesdělí, spolehnout. Nabízím vám AIDS poradnu v Domě světla, Malého 3/282, Praha 8 Karlín. Zde provádíme bezplatné anonymní testování na HIV infekci každé pondělí 16,00 - 19,00 hodin a každou středu 09,00 - 12,00 hodin. V této poradně probíhá předtestové i potestové poradenství.

◆ ***Prosím o krátké zodpovězení mého dotazu. V těchto dnech jsem si nechal udělat Anti-HIV 1/2 test. K odběru krve došlo za 2 a 1/2 měsíce po rizikové události. Na potvrzení o rozboru krve (sestříčkou prezentováno jako negativní, paní doktorka byla na dovolené) je uvedena naměřená hodnota Anti-HIV 1/2 0.32 a jako referenční meze je zde uveden interval 0.00-0.89. Je tedy vše opravdu v pořádku (tedy negativní)?***

..... dva a půl měsíce je dostatečná doba ke spolehlivému negativnímu výsledku. Jak sám vidíte, je Váš výsledek v referenčních mezích, takže je negativní. Je samozřejmě vhodnější, aby laboratoř zaslala lékaři také jednoznačnější vyjádření (například naše laboratoř ze Státního zdravotního ústavu to tak dělá). Samozřejmě je třeba počítat i s dotazem klienta při sdělování výsledku a lékař by měl být k dispozici.

◆ ***Pokud si někdo udělá anonymní test na HIV infekci a je zjištěno, že je HIV pozitivní, jsou mu i výsledky předány anonymně, resp. zůstane dále v anonymitě nebo dojde ke zjištění jeho identity?***

..... ani metodický pokyn speciálně neupravuje, kdy by měl HIV+ klient odkryt svou anonymitu. Mohu Vám říci, jak to děláme my. Při sdělení výsledku se na jméno neptáme, ale dáváme dotyčným kontakt na AIDS centrum. Sdělíme mu výhody sledování zdravotního stavu, zejména včasného nasazení léčby při zhoršení imunity. Upozorňujeme klienta/pacienta na to, že péče v AIDS centru není anonymní, ale je stejně jako všechna zdravotní péče chráněna lékařským tajemstvím. Ze zkušeností vím, že pro většinu z nich nebyl problém ošetřujícímu lékaři jméno sdělit. V některých případech je lékař trpělivý a počká třeba na další návštěvu.

◆ ***Chtěla bych se Vás zeptat, zda je test na protilátky HIV, který u Vás provádíte, spolehlivý (v případě že rizikové chování proběhlo před více než 3 měsíci) a zda je odběr krve bezpečný. Chtěla jsem se Vás také zeptat, proč provádíte tyto testy zadarmo, když na většině hygienických stanic se za to účtuje sazba.***

..... ČR není rozvojová země, takže si buďte jistá, že v našem zdravotnictví i v Domě světla se setkáte jen s používáním sterilních jednorázových stříkaček a jehel (jde zejména o vyloučení rizika přenosu infekčních žloutenek). Pokud uplynou tři měsíce od posledního rizikového chování, pak lze opravdu negativní výsledek HIV testu považovat za spolehlivý, to znamená, že nedošlo k přenosu HIV na Vaši osobu. Nikdy to neznamená HIV negativitu Vašeho partnera (partnerů). Testy provádíme zadarmo, protože se domníváme, že poplatek může odradit určitou skupinu lidí s vyšším rizikem a že HIV testy je třeba zpřístupnit právě tomuto okruhu lidí. Bezplatné a anonymní testování nemusí být samozřejmě dostupné všude, ale když se někdo opravdu choval rizikově a finanční úhrada by pro něj představovala překážku, měl by mít možnost najít řešení.

◆ ***Chtěl bych se zeptat, kde se v ČR provádí test p24, jak je průkazný (jestli dokáže plně potvrdit HIV negativitu), a za jak dlouhou dobu po rizikovém chování je možné tento test použít.***

..... v současné době se začínají v našich laboratořích používat tzv. duální testy (které prokazují jak HIV protilátky tak i antigen p 24). Zcela určitě je používají v Národní referenční laboratoři pro AIDS ve Státním zdravotním ústavu, kde se vyšetřují například vzorky z pražských poraden v Sexuologickém ústavu, z Domu světla, z AIDS centra nemocnice na Bulovce. Mají je k dispozici i jiné poradny, ale není to dosud běžné asi všude, takže by bylo třeba se přímo zeptat. Zatímco HIV protilátky se vytvářejí zpravidla 3-4 týdny po nákaze, antigen p 24 může být pozitivní asi o 5-7 dnů dříve. Nicméně k dosažení dostatečné spolehlivosti negativního výsledku je třeba i nadále počítat

s dobou dvou až tří měsíců (minimálně dva) od uplynutí rizikového chování. Ten týden to již tolik nezkrátí. Ty další 4 týdny je určitá rezerva, protože za jistých podmínek se může jak reakce tvorby protilátek tak i průkaz antigenu opozdit. Hlavní výhoda duálních testů je při vyšetřování dárců krve, kde se může snížit riziko eventuálního přenosu HIV na další osobu při podání krve nebo krevních přípravků. Samotné používání testu na antigen p24 k vyloučení HIV negativity se nedoporučuje a neprovádí, protože po určité době HIV infekce může tento antigen vymizet a starší nákazu by takový test vůbec nemusel prokázat.

◆ ***Nedávno jsem si nechal dělat test na HIV. Důvod byl jasný, ve vlaku jsem si totiž něco píchl do zad, ale dodnes nevím, co to mohlo být. Od té doby jsem měl strach, jestli to nemůže být injekční jehla. Proto jsem si nechal udělat test na HIV (rok po rizikovém chování). Chtěl bych se zeptat, jestli hned, jak by se objevily příznaky HIV, by se v krvi infekce zjistila a nebo jestli se nejdříve dostaví příznaky a až po delší době se to dá zjistit rozbořem krve?***

..... pokud se objeví příznaky tzv. akutní infekce HIV (je to asi v 70% případů a obtížně se rozpoznají, protože mají nejčastěji charakter chřipky), bývá to kolem 3.-5. týdne po nákaze. Ve stejné době dochází i k vytvoření protilátek, které lze prokázat laboratorním testem. V době počínajících příznaků by tedy test mohl vyjít ještě jako negativní, ale zároveň se může HIV pozitivita objevit již před jejich začátkem. Samozřejmě je spolehlivost negativního výsledku testu po 2-3 měsících již dostatečná. Pokud se jedná o příznaky pokročilé HIV infekce, tak ty se objevují bez léčby v průměru až devět let po nákaze. Samozřejmě během celé této doby je člověk při provedení testu pozitivní. Ještě k píchnutí jehlou. Pravděpodobnost nákazy virem HIV je nízká, muselo by se jednat o čerstvě použitou jehlu, protože virus HIV se zaschnutím zničí. Větší riziko se týká virů infekční žloutenky typu B a C. Jsou jednak infekčnější a také se častěji u toxikomanů vyskytují.

◆ ***Chtěl bych se zeptat, jestli jsou nějaké podmínky při vyšetření na HIV. Například, jestli musím být na lačno, mít ranní moč apod.. Dále se chci také ujistit, jestli je vyšetření anonymní a zdarma.***

..... testování v Domě světla je anonymní a zdarma. Podobně je tomu třeba v Praze také v Sexuologickém ústavu, AIDS centru na Bulovce a NRL AIDS ve Státním zdravotním ústavu. V jiných poradnách se Vám může stát, že za vyšetření budete muset zaplatit a nebo jeho provedení nebude možné anonymně. Neanonymně (tzv. na pojišťovnu) se můžete nechat otestovat i u praktického lékaře a neměla byste nic platit. K odběru moč

nepotřebujete, na lačno být nemusíte, ale neměla byste před odběrem posvačit tlačenku nebo jiné tučné jídlo. Důležité však je, abyste na test šla až po uplynutí nejméně dvou měsíců od posledního rizika.

♦ ***Hledám informace o možnosti testu na HIV, který budu potřebovat, jako přílohu k žádosti o vízum do Ruska. Je možné ve vašem centru získat i potvrzení, případně psané v AJ či RJ? Je vydání takového potvrzení zpoplatněno?***

..... test na HIV infekci pro vydání mezinárodního certifikátu lze postoupit v kterékoliv laboratoři, která má povolení hlavního hygienika tento test provádět. Například v Domě světla každé pondělí od 16,00 do 19,00 hodin nebo středu od 9,00 do 12,00 hodin, v AIDS centru na Bulovce nebo v NRL pro AIDS ve Státním zdravotním ústavu v Praze. Mezinárodní certifikát v ruském, anglickém popřípadě ve francouzském jazyce vystavuje NRL pro AIDS ve Státním zdravotním ústavu. Jeho vydání Vám samozřejmě přes naši poradnu zprostředkujeme. Tato služba je placena, cena certifikátu je 500,- Kč, doba vyhotovení jsou 2 dny. Skutečnost, že požadujete vystavení certifikátu nahlaste ihned při pohovoru s lékařem, který Vám odebere krev pro vyšetření.

♦ ***Obracím se na Vás s dotazem. Po 5 týdnech po rizikovém heterosexuálním styku jsem byl na testech antigenu p24. Test byl negativní, ale mám občas vyrážku, kterou jsem nemíval. Objevuje se jen, pokud je tělo v kontaktu s látkou, např. když ležím. Dále pak mě bolí levá strana krku a na rtech mám bílé pupínky (něco jako opar). Chci se tedy zeptat, jestli se na tento test mohu spolehnout?***

..... příznakem tzv. akutní HIV infekce může být prchavá vyrážka, ale zejména chřipkovitě onemocnění s vysokými teplotami a se zduřením mízních uzlin. Mohou být přítomny také jiné příznaky jako unavenost, malátnost, bolesti hlavy a další. Ani samotná akutní infekce se ale nemusí vždy projevit. Příznaky pokročilého stádia infekce se objevují v průměru 8-9 let po nákaze (pokud nebyla nasazena léčba). Spolehlivost negativního výsledku po pěti týdnech samozřejmě není příliš vysoká. Případná nákaza by se pravděpodobně již prokázala, ale možnost, že by tomu tak nebylo, zůstává ještě poměrně vysoká. Podle našich doporučení lze negativní výsledek testu považovat za spolehlivý až po uplynutí 2-3 měsíců, samostatný test na přítomnost antigenu p24 se v našich laboratořích jako diagnostický test neprovádí. Navíc, pokud by byl proveden pouze antigen p 24 a nebyly by vyšetřeny protilátky proti viru HIV, nelze vyloučit, že by se testem vůbec neprojevila starší HIV infekce, pokud byste byl nakažen již třeba před několika lety, protože antigen p24 po nějaké době zmizí. Jinak součástí každého testu

je i poradenství, takže o tomto jste již měl být lékařem (či tím, kdo test prováděl), informován před anebo alespoň po provedení testu. Ten by Vám samozřejmě zodpověděl i Váš dotaz na nižší spolehlivost testu po tak krátké době.

◆ *Včera jsem měl nechráněný milostný akt a rád bych se přesvědčil, zda jsem se nenakazil virem HIV. Můžete mi prosím, sdělit, kde si mohu udělat testy (Praha 3 - Vinohrady)? V případě, že by byl test pozitivní, je možnost léčby v zárodku choroby? Pokud jsem se nakazil, je nakaženo v současné době sperma? Pokud ne, je možno uschovat ho v nějaké spermobance (např.: zmražením)?*

..... negativní výsledek HIV testu je spolehlivý až po uplynutí 2-3 měsíců od rizika, případně od posledního rizika. Minimální doba jsou dva měsíce. U některých nakažených osob se může objevit po několika týdnech tzv. akutní HIV infekce, která vypadá nejčastěji jako chřipkové onemocnění s vysokými teplotami a se zduřením mízních uzlin na více místech těla (zduření uzlin v jednom místě provází běžný zánět). Při takovém podezření je možné udělat test již dříve, aby se případná infekce potvrdila nebo vyloučila (může se také jednat třeba o mnohem běžnější infekční mononukleózu). Virus HIV může být přítomen v ejakulátu už po uplynutí jen několika hodin po nákaze. Nemá tedy žádný smysl uschovávat ejakulát. Dokonce asi po 3-4 týdnech je hladina viru v těle velmi vysoká a pravděpodobnost, že v této době můžete svého sexuálního partnera/partnerku nakazit, je dosti vysoká. Proto pokud máte stálou partnerku/partnera, měl byste používat důsledně bezpečnější sex, abyste ji/ho neohrozil. Nejbližší místa, kde se můžete testovat, jsou v Praze Dům světla, Malého 3, Praha 8 (po. 16-19 hod, st. 9-12 hod), Sexuologický ústav, Apolinářská 2, Praha 2 (čt. 8-11 hod), AIDS centrum na Bulovce nebo v NRL pro AIDS ve Státním zdravotním ústavu v Praze, kde je vyšetření bezplatné a anonymní. Každé dopoledne je to možné v HIV poradně v Dittrichově ulici 17, Praha 2, ale za test zaplatíte asi 350 Kč.

◆ *Nevím, zda adresuji svůj dotaz na správné místo - rád bych se jako soukromá osoba zeptal na možnost vyšetření na HIV: Lze přes vás provést pro soukromou osobu vyšetření na HIV? Pokud ano, lze provést odběr krve na vaší adrese či musí to být zprostředkováno nějakým jiným zařízením? A ještě doplňující dotaz - zda to lze učinit i po kratší době po rizikovém kontaktu, tedy cca 2-3 týdny po kontaktu? Mám tím na mysli např. to, zda provádíte kombinované vyšetření na protilátky a antigen p24, které by snad bylo spolehlivé i ve výše zmíněné době po rizikovém kontaktu. V případě vaší kladné odpovědi prosím o sdělení, kdy a kam je možno za vámi zajít. V případě negativní odpovědi prosím o radu, kam se obrátit.*

..... vyšetření na HIV protilátky se v Domě světla provádí anonymně a bezplatně každé pondělí 16,00 - 19,00 hodin a ve středu 09,00 - 12,00 hodin. Výsledky jsou k vyzvednutí (vždy osobně) příští týden v pondělí odpoledne (16,00 - 19,00 hod.). Vyšetření je prováděno tzv. duálním testem, kde vedle HIV protilátek probíhá i vyšetření na antigen p 24. Ten je opravdu schopen zachytit případnou nákazu asi o 5 dnů dříve než test na protilátky. Pokud však člověk chce s vysokou spolehlivostí vyloučit možnost nákazy, pak je samozřejmě třeba ještě přidat určitou časovou rezervu. Doporučujeme tedy i nadále, aby se test na HIV podstupoval nejdříve za 2 - 3 měsíce od posledního rizikového chování.

◆ ***Mám na Vás menší, leč docela důležitý, dotaz. Loňské léto v červenci jsem prožil románek (bez ochrany) s osobou, o které jsem se dozvěděl, že měla bouřlivé mládí a hodně bohatou sexuální minulost a teď mám obavy, zda nebyla HIV pozitivní. Uklidňuje mě to, že má kolem třiceti let a malé dítě (kolem tří let). Kdyby byla nakažená, mohla porodit zdravé dítě? Je normální, aby nakažený člověk, který o tom ví, dál vědomě roznášel virus? Je to už osm měsíců, můžete mi říci, jakými projevy by se virus projevil v mém těle? Něco jsem četl, ale dohromady mi to nedává hlavu ani patu. Přemýšlím také o anonymním testu na HIV, ale bojím se na něj jít. Je mi 24, jsem vysokoškolák, závodně sportuji, mám skvělou a dobře placenou práci a navíc holku, kterou miluji, neumím si představit, že bych byl nakažený tímhle virem a ona tím pádem také. Jsem nešťastný, už jsem tři dny nespál, poradte mi, prosím! Děkuji a hlavně mi napište, jak se virus projevuje atd., nemusím chodit na ten test?***

..... bez testu na HIV infekci nemáte šanci se dozvědět, jestli jste se v minulosti nenakazil. HIV infekce probíhá v průměru až devět - deset let bez vážnějších klinických příznaků. Pokud se s diagnózou otálí a rozvine se AIDS, pak už také může být pozdě na nasazení léčby. Právě proto se snažíme zachovat anonymní testování, aby lidé, kteří se testu obávají, měli možnost jej využít. Je pravděpodobné, že Vaše předchozí partnerka byla v těhotenství testována (povinné testování těhotných je od roku 2001, ale i předtím byla v naprosté většině případů prováděna). Nicméně nevím, jestli jste byl od jejího těhotenství její první sexuální partner (anebo alespoň první partner s nechráněným stykem). Mohla se nakazit i po porodu a nemusí o tom ani vědět. Samozřejmě přes všechna poučení a upozornění nemůžeme zaručit, že všichni HIV pozitivní se budou chovat zodpovědně. Ta zodpovědnost totiž musí být na obou stranách. Mnoho HIV pozitivních o své nákaze neví, protože přestože měli rizikové chování, nevyhledali test. Chtěl bych Vás ještě upozornit, že pokud půjdete na test, neznamená Vaše HIV negativita automaticky negativitu současné partnerky. Tu však lze předpokládat, pokud

dosud neměla jiného sexuálního partnera, vždy používala kondom anebo byla na začátku Vašeho vztahu na HIV testována a nedošlo k porušení věrnosti. Obráceně, pokud byla ona testována s negativním výsledkem, nevylučuje to ale Vaši HIV pozitivitu.

◆ *Chtěl bych se zeptat na problém který souvisí s HIV a roztroušenou sklerózou (RS). Mám novou 26letou přítelkyni, která již 7 let trpí roztroušenou sklerózou. Její stav již není úplně dobrý, prodělala za tu dobu již několik ataků, má problémy se zrakem, rovnováhou a občas necítí pravou nohu. Každý den si injekčně podává nějaké léky. Víím o ní, že v minulosti žila dosti promiskuitním životem a při sexu neřešila ochranu. Proto po ní chci, abychom spolu zašli na HIV testy. Ona se však z toho vždycky nějak vymluví a argumentuje tím, že je to zbytečné, protože ona musí chodit pravidelně kvůli své nemoci na krev a při té příležitosti jí dělají i HIV testy, neboť by jí jinak pojišťovna neplatila léky na roztroušenou sklerózu, které stojí 40 tisíc měsíčně. Dále říká, že pokud by byla HIV pozitivní, poznalo by se to na prudkém zhoršení jejího stavu, protože roztroušená skleróza je také onemocnění imunity a reakce organismu by narozdíl od zdravého člověka byla patrná hned a ne třeba až po deseti letech. Takže si je prý jistá, že HIV pozitivní není. Její argumenty se mi zdají trochu divné a tak se ptám, zda jí mohu důvěřovat alespoň v těchto dvou věcech: 1. Zdali se pacientům s RS dělají pravidelně testy na HIV, 2. jestli by se projevila pozitivita HIV u člověka s RS brzy po nákaze zhoršením jeho stavu.*

..... u žádné choroby není nezbytné, aby byly pacientům prováděny HIV testy. Doporučuje se to pacientům se sexuálně přenosnými chorobami. Pokud přesto lékař považuje za diagnosticky užitečné, aby byl HIV test proveden, měl by pacienta o jeho provedení informovat (připouštím, že ne vždy se tak ale stane). Z toho plyne, že není ani nezbytné testovat pacienty s RS a už vůbec to nijak nesouvisí s politikou zdravotní pojišťovny. Určitě by hradila v plném rozsahu léčbu RS u HIV pozitivního pacienta. RS by pravděpodobně skutečně mohla urychlit průběh HIV infekce (a naopak), ale to je vyjádření jen statistické a záleží především na individuální imunitě pacienta. Určitě by tedy HIV pozitivní člověk s RS mohl žít zcela bez příznaků své nákazy velmi dlouho (a přitom o ní nevědět, pokud si nedojde na test). Takže Váš požadavek, abyste byli oba otestováni na HIV na začátku vztahu, považuji za rozumný. Pokud by s ním partnerka nesohlasila, měl byste trvat na pohlavních stycích chráněných kondomem.

◆ *Zajímalo by mě, zda jsou u dívek, které jsou na interrupci, dělány testy na HIV. Má dívka měla rizikový pohlavní styk dva měsíce před tím, než šla darovat krev. Vše proběhlo bez problémů a žádné oznámení jí nepřišlo. Je vše OK?*

..... není pravidlem, aby se u dívek před interrupcí dělal HIV test. Provádí se automaticky (podle zákona) jen u těhotných, které čekají dítě. Pokud Vaše dívka měla před dárcovstvím krve rizikový pohlavní styk, bylo pak z její strany nezodpovědné jít darovat krev. Transfúzní stanice nejsou poradny pro AIDS. Nicméně je pravděpodobné, že se opravdu dva měsíce předtím nenakazila. Její HIV negativita však pochopitelně neznamená Vaši negativitu. Není mi známo, dokdy posílají transfúzní stanice případné oznámení a doporučení k dalšímu vyšetření, pravděpodobně totiž tzv. reaktivní výsledky testu potvrzují tzv. konfirmačním testem, ten pro ně provádí NRL pro AIDS ve Státním zdravotním ústavu v Praze.

◆ *Měl bych však jeden troufalý dotaz: Pokud bych dorazil na odběr již nadcházející pondělí, to znamená 3,5 týdne po riziku, byla by šance se dozvědět výsledek v pátek téhož týdne? Mám pak o víkendu odjet na několik týdnů do zahraničí a znalost výsledku by mi samozřejmě dost pomohla (nejen psychicky). Byl bych ochoten v pátek dojít kdykoli a kamkoli pro výsledek. Prosím tedy ještě o reakci stran možnosti získání výsledku v pátek.*

..... především ze zdravotních, ale i ekonomických důvodů nedoporučuji dělat test dříve, než uplyne požadované období. Věřte, že nejste první, kdo se o dvojí test kvůli jednomu riziku pokouší a zkušenosti s takovým jednáním nejsou dobré. Nejistý výsledek Vás stejně neuklidní a svou nejistotou se budete více zabývat a ten týden navíc zbytečně nervovat. Po odběru bývá člověk vždy více úzkostný. Vaše chování během budoucí doby musí být tak jako tak velmi zodpovědné, protože byste v případě nákazy právě mohl snadněji HIV předat někomu dalšímu. Pokud byste opravdu trval na neindikovaném vyšetření, které já osobně považuji za vyšetření v rozporu s lékařskou etikou, pak je vhodnější zvolit si poradnu, která test dělá za úhradu, například v Dittrichově ulici 17. Vyšetřují tam každý den dopoledne a výsledek by měl být do pátku. Ale opravdu bych Vám doporučoval raději počkat.

◆ *Chtěla jsem se zeptat, lze-li poznat, jestli mám AIDS nebo HIV také jinak než z testů z krve. Existují nějaké příznaky této nevyčísitelné nemoci? Jaké? Slyšela jsem, že např. vyrážka? Prosím odpovězte, je to důležité. Je mi čtrnáct let a pokud existují nějaké příznaky a můj zdravotní stav je bude splňovat, nezaváhám a půjdu na vyšetření, i když mám velký strach. Mám za sebou dvě nechráněné soulože pokaždé s jiným a jestli mám HIV, nevím, co udělám. Jen ta představa mě zabíjí!*

..... HIV infekce může zůstat velmi dlouhou dobu zcela bez příznaků a jinak než potvrdit nebo vyloučit ji krevním testem nelze. Negativní výsledek je spolehlivý 2-3 měsíce od posledního rizikového chování, kterým může být každý nechráněný pohlavní styk. Pokud chceš být klidná, že ses nenakazila, pak jedinou možností je jít 2-3 měsíce od posledního styku na HIV test. A příště už jedine s kondomem! Nikdy nevíš, jestli ten kluk náhodou není infikován a nemusí to vědět ani on sám. A navíc, sex ve 14 letech je pod hranicí zákona.

◆ *Obracím se na Vás, protože nevím, jak dál. Mám strašný strach, že jsem HIV+. V pondělí k Vám možná přijdu na testy, ale nevím, zda se k tomu opravdu dokážu odhodlat. Myslím, že téměř vždy jsem měla sexuální styk s kluky, kteří byli slušní a nebo přede mnou ještě žádnou holku neměli. Ale s Radkem (můj nynější přítel) si nejsem vůbec jistá. Spíme spolu asi tři měsíce a on měl přede mnou šílenou spoustu holek. Mám strach! Tvrdí mi sice, že před tím, než odlétal do Ameriky, byl na testech (které mu prý vyšly negativní) a od té doby měl asi jen 5 holek, ale já nevím, jestli mu mám věřit. A vůbec, někdy stačí jen jedna jediná nebo jeden jediný a je to. Pořád na to myslím, je mi z toho zle. Víím, že kdybych opravdu byla HIV+, tak bych s tím nemohla už dál žít! To myslím naprosto vážně. Porad'te, co mám dělat, prosím! Nejvíc na světě si přeji, aby testy vyšly negativně a já tomu věřím, nebo tedy musím věřit, jinak bych se z toho snad zbláznila...*

..... pokud chodíte a máte styky s klukem, jehož HIV stav neznáte nebo kterému nedůvěřujete, měla byste používat kondom. Pokud jste tak dosud nečinila, máte tyto možnosti: 1. Jít oba dva na testy, ale nejdříve dva měsíce od posledního nechráněného styku s jiným partnerem. Pokud budete oba HIV negativní, pak můžete být klidní, pokud si zachováte vzájemnou věrnost. 2. Znovu začít důsledně používat kondom a nechat se otestovat nejdříve dva měsíce od posledního nechráněného styku (totéž platí i v případě ukončení vztahu). Jinak říkáte, že jste měla vždy styk s kluky, kteří byli slušní - to pro Vás znamená, že byli HIV negativní? Jak dále sama píšete, stačí, že předtím měli jedinou známost, která třeba o své HIV pozitivitě nevěděla. Nechat se sama otestovat je k ničemu. Jak často se budete nechat testovat, když nebudete znát výsledek svého partnera? Jednou týdně, jednou za měsíc, jednou za půl roku? Vaše HIV negativita nikdy neznamená negativitu partnera. Navíc pokud máte spolu pravidelné styky, v době negativního výsledku už můžete být HIV pozitivní. Jinak panika kolem případné positivity je zbytečná, lidé žijí s horšími nemocemi a jejich život smysl neztrácí. U HIV positivity člověk jenom musí soustavně používat kondom, jednou za čas jít na vyšetření a pokud se mu horší imunita, bere léky. Je samozřejmě lepší být zdravý než nemocný, ale je

opravdu mnoho horších chorob a zdravotních postižení. Ostatně, každý člověk je po zjištění své nákazy v šoku, ale většina z nich se s tím pak dobře vyrovná.

◆ ***Je negativní výsledek testu na HIV infekci (ELISA test) pokud byla krev odebrána 115 dní po rizikovém chování (pohlavní styk s kondomem, který se sesmekl) dostatečně spolehlivý? Někde se totiž udává, že se protilátky mohou objevit až za 6 měsíců.***

..... v biologii a medicíně nikdy nemůžeme operovat s pojmy 100%. Ostatně to platí pro celý náš život. Přesto lze říci, že HIV test je jeden z nejcitlivějších a nejspolehlivějších testů, které v medicíně používáme. Ta spolehlivost po 2-3 měsících je opravdu velmi vysoká. Samozřejmě se může o několik setinek procent ještě zvednout za další tři měsíce, ale opravdu jde už o nevýznamná čísla. Takže bych považoval negativní výsledek za dostatečně spolehlivý. Navíc byl styk alespoň částečně chráněný, čímž bylo riziko také nižší. Z hlediska Vaší budoucnosti by bylo dobře vědět, jestli Váš partner/ka je HIV pozitivní nebo jen neznáte jeho/její HIV stav, případně jestli užívá protivirovou léčbu a jestli se jednalo o stálý vztah nebo jen o náhodný styk.

◆ ***Obracím se na Vás s několika dotazy:***

- 1) Chtěla bych se zeptat, po jaké době, kdy se člověk nakazí virem HIV, se dá při krevních testech rozpoznat pozitivita?***
- 2) Pokud je člověk nakažen, může nakazit další lidi ihned po nakažení virem, nebo je tam jakási „inkubační doba“?***
- 3) Jak probíhá následné léčení, když se zjistí, že je člověk nakažen?***
- 4) Kde je možné si nechat udělat krevní testy?***

..... 1. při krevních testech lze zjistit HIV pozitivitu nejdříve po 2-3 týdnech od nákazy. Negativní výsledek testu je však spolehlivý až po 2-3 měsících, je třeba počítat s určitou rezervou.

2. Po nákaze může dojít k přenosu již po několika hodinách. V období tzv. sérokonverze (tedy vznik protilátek zjišťovaných HIV testem), tedy asi po 3-4 týdnech, je infekčnost dokonce velmi vysoká. V případě nákazy se léčba nezahajuje automaticky, ale záleží na stavu imunity (zejména tzv. virová nálož a počet CD4+ buněk, které virus HIV napadá). Existují období, kdy je nasazení léčby vhodné, ale nikoli ještě nezbytné, a pak známky zhoršené imunity, kdy bez nasazení léčby existuje riziko rozvoje AIDS.

3. V Praze děláme krevní testy anonymně a bezplatně u nás v Domě světla, Malého 3, Praha 8 (pondělí 16,00 - 19,00 hod. a středa 09,00 - 12,00 hod.), v AIDS centru FN Na Bulovce, Budínova 2, Praha 8 (po-pá dopoledne), v Sexuologickém ústavu,

Apolinářská 4, Praha 2 (čtvrtek 8-11 hod.), v Národní referenční laboratoři pro AIDS ve Státním zdravotním ústavu v Praze, Šrobárova 48, Praha 10, (po-pá dopoledne), dále v bývalé hygienické stanici Dittrichova 17, Praha 2 (po-pá dopoledne), ale za test se platí. Podobně mimo Prahu většina zdravotních ústavů, ale nikoli denně a většinou počítejte s úhradou. Podrobné informace najdete na webové stránce Státního zdravotního ústavu www.aids-hiv.cz.

◆ ***Jak mohu zjistit, zda jsem se nakazil ?***

..... HIV infekce probíhá několik let, v průměru 8-9 let, bez jakýchkoli vážnějších příznaků. Příznaky akutní HIV infekce krátce po nákaze se nevyskytují vždy, ale jen u 70% infikovaných. Nejsou specifické a většinou připomínají běžnou chřipku. Jedinou možností, jak spolehlivě zjistit, zda nejsem nakažen, je dojít si na HIV test. Negativní výsledek testu je spolehlivý nejdříve po uplynutí 2-3 měsíců od posledního rizika (zejména tedy od poslední nechráněné soulože). Negativita HIV testu mého partnera, ani dlouhodobého, neznamená, že jsem se já v minulosti nenakazil.

◆ ***Žiji s partnerem už dva roky a přiznám se, že bezpečnější sex nepoužíváme. Já jsem mu věrný a předpokládám, že on mně taky. On ale nechce jít na test a já jsem byl již dvakrát HIV negativní. Mohu se spolehnout, že i on je v pořádku ?***

..... odpověď na vaši otázku je „ne“. Negativita vlastního HIV testu nikdy neznamená negativitu partnera. Váš přítel se mohl již před dávným časem nakazit a dosud k přenosu nedošlo. Může k němu, ale dojít třeba zítra. Doporučoval bych buď ho přimět k HIV testu anebo k používání bezpečnějšího sexu.

◆ ***Slyšel jsem, že existuje možnost nějakého vyšetření, které HIV infekci odhalí už po dvou týdnech.***

..... jedná se o vyšetření na HIV p 24 antigen, samostatné vyšetření na HIV p 24 antigen se neprovádí. Ten se v krevním séru objevuje zpravidla kolem 4 týdnů po nákaze, tedy asi o 5-7 dnů dříve než protilátky proti HIV. Nicméně ke spolehlivosti negativního výsledku je třeba ponechat určitou rezervu. Nadále se tedy doporučuje test provést po 2-3 měsících od rizika. V současnosti většina laboratoří používá tzv. duální test, který vyšetřuje jak antigen, tak i protilátky. Antigen p 24 totiž po uplynutí určité doby z krve vymizí.

◆ **Měli by gayové chodit pravidelně na HIV test a jak často?**

..... americké Centrum pro kontrolu nemocí (CDC) doporučuje, aby každý muž, který má homosexuální styky, jednou ročně došel na HIV test, a to i tehdy, když dodržuje bezpečnější sex. Pokud dojde k nahodilému selhání bezpečnějšího sexu (zejména nechráněnému styku do konečnicku), pak je vhodné test provést 2-3 měsíce po uplynutí takového chování. Potom lze negativní výsledek považovat za dostatečně spolehlivý. Při zahájení vážného partnerského vztahu doporučujeme, aby se oba partneři rovněž nechali otestovat na HIV, ale nejdříve po uplynutí 2-3 měsíců od posledního styku s jiným partnerem.

◆ ***Byla jsem pohlavně zneužita mužem, který je HIV pozitivní. Vím, že to pravděpodobně nyní mám také, ale ráda bych věděla, jestli jsou i případy, že HIV pozitivní člověk nenakazí svého sexuálního partnera? Jsem zoufalá a už teď se mi hroučí celý můj život s myšlenkou, že jsem HIV pozitivní. A nejraději bych už nežila, je mi 24 let a měla jsem celý život před sebou a nyní je vše***

..... samozřejmě, že nechráněný pohlavní styk s HIV pozitivním nemusí vždy vést k přenosu nákazy. Zda k přenosu dojde, záleží na mnoha okolnostech, znásilnění je bohužel spíše negativní faktor. Jedna z okolností je, zda je útočník opravdu HIV pozitivní, zda ví o své diagnóze, pokud ví o své diagnóze, zda se lečí nebo ne, apod. Doporučuji Vám, abyste si dva až tři měsíce po riziku došla na test. Za prvé budete vědět, jak jste opravdu na tom, a i kdyby k přenosu přece jen došlo, budete sledována a je možné včas podat léčbu.

◆ ***Zajímalo by mě, jakým způsobem se provádějí testy na přítomnost viru HIV a jak dlouho trvá vyhodnocení.***

..... většina dnes používaných testů na HIV používá při vyšetření žilní krev, v níž se vyhledávají protilátky proti viru HIV a specifický virový antigen p 24. V případě kladné reakce probíhá tzv. confirmace (tedy potvrzení výsledku citlivějšími a dražšími testy). Pacient/klient se vždy dozví výsledek až po confirmaci. Výsledky jsme většinou schopni sdělit v pražských podmínkách po 5-7 dnech, ale záleží na oblasti a místě testování. Například confirmační testy provádí specializovaná laboratoř a tím se může doba výsledků u mimopražských vzorků prodloužit. Při terénní sociální práci (uživatelé drog, prostitutky atd.) se mohou používat slinné testy. Jejich případný pozitivní výsledek se však musí potvrdit i odběrem krve.

◆ *Koncem února jsem měla nechráněný sex s bývalým kolegou. Koncem března jsem zjistila, co je zač, a zašla jsem si na venerologii, tam mi řekli, že jsem v pořádku a vzhledem k tomu, že to bylo jen jednou a bez ejakulace, tak řekli, že ani není potřeba dalšího vyšetření. V květnu jsem podstoupila imunologické vyšetření, kde jsem taky byla v pořádku, chtěla jsem se jen zeptat, zda se mám ještě raději nechat otestovat na HIV infekci.*

..... pokud Vás na venerologii testovali na HIV měsíc po styku, tak riziko ještě pokryté nebylo. Nevím, jestli Vám dělali test na HIV na imunologii. Měli by Vás ovšem informovat. Pokud tedy test na HIV proveden nebyl a pohlavní styk byl bez kondomu, tak samozřejmě určité riziko nákazy v případě možné HIV pozitivity partnera existuje. Takže ten test pro uklidnění bych Vám spíše doporučoval, uplynulá doba přes půl roku je samozřejmě dostatečná, aby byl negativní výsledek testu spolehlivý.

◆ *Narazil jsem na Vaše stránky, je možné, aby se u Vás nechal otestovat i 16tiletý kluk? V září jsem měl nechráněný pohlavní styk, známost na jednu noc, možná panikařím zbytečně, ale bojím se, jestli nejsem nakažen, dívka nebyla zrovna moc věrohodná a měla přede mnou řadu dalších partnerů. Dá se to nějak zjistit, aniž bych musel být testován. Jaké jsou příznaky? Jsou takové příznaky pokaždé nebo mohou být výjimky?*

..... samozřejmě na test může přijít i 16tiletý. Bez testu opravdu nijak nepoznáte, jestli jste se nenakazil virem HIV. Několik let vůbec nemusíte mít žádné příznaky. Asi 70% infikovaných 3-5 týdnů po nákaze prodělá „chřipkové“ onemocnění. Vzhledem k tomu, že takové onemocnění ale prodělá člověk průměrně dvakrát ročně, podezření na nákazu lze posuzovat zejména podle rizikového chování. A tím bohužel nechráněný pohlavní styk je. Aby byl negativní výsledek testu spolehlivý, musejí uplynout 2-3 měsíce od posledního rizikového chování.

◆ *Chtěl jsem se zeptat, zda Vás napadají nějaké konkrétní způsoby, jak přijatelným způsobem příteli sdělit, že bych si s ním rád zašel na HIV test před tím, než spolu začneme pohlavně žít, a jak vhodně zavést řeč na toto téma. Nerad bych totiž přítele ztratil kvůli „nešetřeným“ projevům nedůvěry stran infekce HIV.*

..... doporučoval bych začít hovořit především o sobě, že chcete jít na test, protože člověk nikdy neví a panic nejste (tedy předpokládám). A bezpečnější sex, který třeba vždy praktikujete je jen bezpečnější, nikoli zcela bezpečný, a riziko není nulové.

No a pak, pokud se přítel nedovtípí sám, mu navrhnout, co kdybychom šli spolu oba? Ať máme klid. Nezapomeňte, že pro spolehlivost negativního výsledku je třeba, abyste oba dva byli alespoň dva měsíce od posledního styku s jiným partnerem. Ale některé lidi asi na test nedostanete (ty důvody mohou být i dost iracionální), pak by ale mělo být samozřejmostí pokračovat jen v bezpečnějším sexu.

◆ **Potřeboval bych vědět, jestli jeden z partnerů může být testován na HIV infekci negativně a přitom být nositelem a přenašečem viru. Je testování použité u tohoto partnera označené za primary - negativ; type of kits used: „determine“ a „capillus 1&2“ dostatečné a co označuje. Co označuje - type of kits used: „HIV SPOT 1&2“ a „ELISA“, tyto typy nebyly použity.**

.... 1) Je velmi nepravděpodobné, že by HIV negativně testovaný partner mohl být „nositelem a přenašečem viru“. Mohlo by to být jedině v případě, že by se jednalo o falešnou negativitu, způsobenou tím, že se testovaný testoval v nesprávnou dobu, to je příliš brzo po rizikovém chování. Pak by měl být test opakován za 2-3 měsíce.

2) Co se týče názvu testů: jedná se zřejmě o výsledek zahraniční laboratoře, která má vypsání celou paletu používaných testů (komerčních kitů - souprav) a ve výsledku zaškrtvává ty z nich, které u vyšetřovaného byly použity. Jedná se o běžnou laboratorní praxi. Na lékaři je pak, jak výsledek interpretuje pacientovi. Testovací soupravy (kity) označované jako Determine 1&2, Capillus 1&2, HIV SPOT 1&2 patří do skupiny rychlých orientačních testů, které používají k testování krev z prstu nanesenou přímo na testovací proužek nebo krev nasátou z prstu kapilárou a potom nějakým způsobem testovanou (ve zkumavce či speciálním testovacím zařízení). Citlivost těchto testů je obecně nižší než klasických laboratorních testů a to zejména u nových akutních (recentních) infekcí, které nedostatečně zachycují. Je zde tedy poměrně vysoká možnost falešné negativity u nových infekcí. Testy ELISA jsou běžné laboratorní testy (enzymové imunoeseje) různě konstruované, vesměs vysoce citlivé, s možností použití v automatických testovacích zařízeních.

◆ **Prosím vás o několik rad a předem děkuji: 1) co je to test p 24 a kdy a jak se provádí, je to spolehlivý test? 2) může se virus přenést na ženu z muže při orálním sexu?**

.... test na virový antigen p24 je součástí testu na HIV. Tento antigen lze v krvi infikovaného člověka zjistit přibližně o 5 dnů dříve než protilátky. Po určité době od nákazy (několik let) však tento antigen z krve vymizí, proto je k průkazu HIV negativity používán tzv. duální test, který vyšetřuje jak protilátky, tak antigen p 24. Nicméně stále

platí, že HIV negativní výsledek je spolehlivý až po uplynutí 2-3 měsíců od posledního rizikového chování. Orální sex je z hlediska přenosu HIV velmi málo rizikovou praktikou, ale přesto by mohlo k přenosu HIV dojít. Jiné sexuálně přenosné choroby (syfilis, kapavka) se však přenesou snadněji a právě ty mohou usnadnit i přenos HIV.

◆ ***Chtěla bych se zeptat, zda je odběr krve, který ve vašem zařízení, v Domě světla provádíte, bezpečný a zajištěný proti případné jakékoliv nákaze.***

..... k odběru se vždy používají jednorázové odběrové pomůcky (stříkačka a jehla), kůže je vždy před odběrem potřena antiseptickým roztokem. Vždy dodržujeme základní hygienické podmínky odběru. Riziko přenosu HIV a infekčních hepatitid je samozřejmě při odběru krve vyloučené. To znamená, že není vyšší riziko případné kožní infekce než při odběru v jiném zdravotnickém zařízení a toto riziko je vzhledem k výše zmíněným skutečnostem mnohokrát nižší než při jiném poranění kůže. Nicméně při jakémkoli poranění kůže nikdy nelze riziko infekce bakteriemi (tzv. sekundární, hnisavá nákaza) z okolí stoprocentně vyloučit.

◆ ***Předem se chci omluvit, že se na vás obracím s touto záležitostí, protože ve srovnání s jinými případy, ve kterých pomáháte, bude možná až směšná, ale mě opravdu velice trápí. Před téměř čtyřmi roky jsem na dvou vesnických zábavách měla nechráněný pohlavní styk s chlapcem (tehdy mu bylo 25 let), kterého jsem znala a připadal mi slušný, ostýchavý, ale byl to řidič kamionu a jezdil také do zahraničí. Velice toho lituji, já jinak žiji spořádaným životem, studuji vysokou školu v Praze (je mi 21 let), mám jednoho a od té doby jediného partnera. Nicméně mám mírné zdravotní problémy a zřejmě oslabenou imunitu a nemohu se zbavit velkých obav, jestli nejsem nakažena. Nevím, na koho se diskrétně obrátit, ani kde se nechat vyšetřit, ani vše, co bych k takovému vyšetření potřebovala. Vlastně ani nevím, jestli moje obavy nejsou zbytečné.***

..... měla jste v minulosti nechráněný styk s člověkem jehož HIV stav jste neznala, takže nelze vyloučit, že mohlo dojít k nákaze. Není sice moc pravděpodobné, že už po čtyřech letech by došlo k projevům oslabení imunity v důsledku HIV infekce, ale možné to je. Doporučuji Vám, abyste si tedy došla na HIV test, ať víte, jak jste na tom. Zároveň se zeptám na současný vztah, byl Váš partner testován na HIV anebo jste jeho první partnerka? Pokud ne, tak byste na test měli jít samozřejmě oba, pokud spolu máte nechráněné pohlavní styky. V Praze se můžete nechat testovat anonymně a bezplatně v Domě světla, Malého 3, Praha 8 (pondělí 16,00 -19,00 hod. středa

09,00 - 12,00 hod.), ve čtvrtek v Sexuologickém ústavu, Apolinářská 4, Praha 2 v 8-11 hodin, výsledky jsou do týdne. Dále provádí testování AIDS centrum FN Na Bulovce, Budínova 2, Praha 8 (po-pá dopoledne). Nemusíte být zcela nalačno, ale bylo by vhodné nepřijít po nějakém příliš tučném jídle. Pokud jste z větší dálky, doporučuji se optat na možnosti testování v nejbližším zdravotním ústavu (bohužel většinou je třeba počítat s úhradou 200-500 Kč) anebo můžete zkusit požádat i svého praktického lékaře či gynekologa.

◆ ***Prosím o informaci, kde je možné nechat si udělat rychlý test z odběru slin na virus HIV.***

..... směšujete dvě různé věci, rychlý test a slinné testy. Slinné testy se používají u osob, u nichž nelze předpokládat, že by se dostavily do běžné poradny (toxikomani, bezdomovci, prostitutky atd.). Rychlé testy se používají jako orientační třeba při poranění lékaře během operace, také jejich užití a spolehlivost jsou omezené. Proto Vám doporučuji vyhledat si nejbližší běžnou poradnu (třeba na stránkách www.aids-hiv.cz) a dojít si na test tam. Nezapomeňte, že negativní výsledek testu je spolehlivý po 2-3 měsících od posledního rizika (u rychlých testů by to bylo třeba déle).

◆ ***Potřeboval bych vědět pár informací. Jak a za jak dlouho se HIV projevuje a kam si mám dojít, když bych chtěl na test, jestli HIV mám nebo ne? Jak to poznám? Na testy bych moc nechtěl, je i jiná možnost, jak to zjistit?***

..... krátce po infekci virem HIV lze (je tomu tak u 70% nakažených) prodělat chřipkové onemocnění, které není nijak specifické a samo odezní. Pak je člověk 5-15 let bez jakýchkoli příznaků a potíží (průměrně osm až devět let). Mezitím se zhoršuje jeho imunita, ale to on nepozná. Pokud není nasazena léčba, která by zabránila jejímu zhoršování, dojde k rozvoji AIDS. Ten se vedle laboratorních ukazatelů zpravidla projevuje závažným infekčním onemocněním, které se u zdravého člověka nevyskytuje (tzv. oportunní infekce). I pak je však k definitivnímu průkazu nutný HIV test. Jinak než HIV testem svou nákazu nezjistíte. Nezapomeňte ale, že negativní výsledek HIV testu je spolehlivý až po uplynutí 2-3 měsíců od posledního rizika.

◆ ***Chtěl jsem se zeptat, zda když jsem byl na 2 testech a byly negativní, je tato informace 100%, jenom poznamenám, že jsem pohlavní styk neměl, sáhnul jsem jedné dívce mezi nohy. Chci se zeptat, zda může dojít k přenosu HIV při přátelské puse na rty, nejsem si vědom žádné ranky.***

..... na ty testy jste šel zbytečně. Sáhnutím dívice mezi nohy virus HIV chytit nemůžete a ani polibkem ne. Hlavní riziko přenosu představuje nechráněná soulož (do pochvy a ještě více do konečníku), malé riziko existuje i při orálním styku. Pokud by u Vás v budoucnu došlo k rizikovému chování, je třeba, abyste na HIV test šel až 2-3 měsíce od posledního rizika.

◆ **Prosím o informaci, kdy je nejlépe podstoupit test na HIV po potencionálním rizikovém chování. Jsou dostačující 3 měsíce po „rizikovém“ chování“. Je výsledek tohoto testu již průkazný?**

..... protilátky proti HIV se zpravidla vytvářejí přibližně 3-5 týdnů po nákaze, antigen p 24 již o týden dříve. Záleží jen na tom, jak velkou rezervu zvolit, abychom považovali negativní výsledek HIV testu za dostatečně spolehlivý. Doporučujeme dobu 2-3 měsíců od uplynutí posledního rizika.

◆ **Chtěla jsem se zeptat. Měla jsem chráněný sexuální styk, ale při vyvrcholení nám praskl kondom. Bylo to před 8 lety. Jsem bez problému, nebyla jsem nemocná a krevní obraz mám normální. Myslíte, že by se to mohlo projevit? Ted jsem byla na testech, protože jsem otěhotněla a bylo to potřebné.**

..... rozhodující je, že Vám byl během těhotenství proveden HIV test, který potvrdil Vaši negativitu (alespoň předpokládám). Riziko tam přece jen určité bylo a ani doba osmi let bez příznaků by HIV infekci vyloučit nemohla. Stejně tak jiná vyšetření jako krevní obraz atd. ji vyloučit nemohou.

◆ **Mám pár nejasností ohledně HIV testování. Rád bych našel odpověď u Vás. Jedná se o tzv. duální testy, kdy se vedle klasického testu na protilátky testuje i antigen p24. Zajímalo by mě, za jakou dobu jsou dnešní testy schopny zjistit v krvi protilátky a antigen p24. Četl jsem, že po určité době antigen p24 nelze zjistit z důvodu rozmnožení protilátek. Znamená to tedy, že když nelze detekovat antigen, lze detekovat protilátky a naopak? Četl jsem, že antigen p24 je detekovaný po celou dobu infekce. Tak vážně nevím. Vy určitě budete mít informace o spolehlivosti těchto testů a o tom, kdy má každý z nich smysl.**

..... duální HIV testy vyšetřují antigen p 24 i protilátky. Antigen bývá detekovatelný někdy už 2-3 týdny po nákaze a asi o týden později se nejdříve mohou objevit protilátky. Samozřejmě může dojít k určité prodlevě, proto negativní výsledek považujeme za spolehlivý až po uplynutí 2-3 měsíců od posledního rizika. Antigen p24 po delší době

vymizí. Toto vymizení antigenu nelze vysvětlit rozmnožením protilátek, souvisí s celkovým průběhem HIV infekce a mechanismus je trochu složitější. Znamená to, že po většinu času jsou v krvi zjištělné oba pozitivní výsledky (antigen i protilátky). V případech nejméně jedné pozitivní reakce (ať již na antigen či na protilátky nebo na obojí) je vždy prováděn tzv. konfirmační test, který vyloučí falešně pozitivní výsledek. Pacient/klient se dozví až konečný výsledek po konfirmaci.

◆ *Jak poznám, že jsem nakažen(a) HIV?*

..... nákazu HIV lze rozpoznat jedině laboratorním vyšetřením. Klinické příznaky mohou vést jen k podezření na nákazu HIV či onemocnění AIDS, potvrdit to může jen laboratorní vyšetření.

◆ *O jaké laboratorní vyšetření se jedná?*

..... jedná se o průkaz HIV infekce z krve (krevního séra, plazmy) s použitím pro tyto účely konstruovaných laboratorních testů.

◆ *Jsou tyto testy zahraničního původu nebo jsou připravovány také v ČR?*

..... všechny používané testy jsou zahraničního původu, v ČR se testy pro průkaz infekce HIV nepřipravují. Testy jsou prověřovány na renomovaných pracovištích a k použití musí dostat v současné době schválení Evropské unie.

◆ *Jsou tyto testy spolehlivé?*

..... všechny tyto tzv. screeningové (vyhledávací) testy jsou velmi spolehlivé. Mají vysokou citlivost a specifitu (dávají minimum nesprávných výsledků).

◆ *Odhalují tyto testy infekci oběma typy viru, to je HIV-1 a HIV-2?*

..... ano, všechny současně používané testy odhalují infekci jak HIV-1 tak HIV-2.

◆ *Odhalují tyto testy i infekce různými subtypy viru HIV-1?*

..... ano, tyto testy odhalují infekce vyvolané dosud známými subtypy HIV-1. Všichni výrobci doplňují testy o antigenní složky HIV subtypů podle současné epidemiologické situace.

◆ *Co vlastně zjišťují testy HIV?*

..... testy HIV jsou založeny především na průkazu protilátek proti viru HIV.

◆ *Za jak dlouho po infekci HIV se tyto protilátky objevují?*

..... udává se, že průměrně se protilátky proti HIV vytvářejí po 3-4 týdnech po možné infekci (antigen p 24 se vytváří o týden dříve to je 2-3 týden) Záměrně uvádíme „průměrně“, protože po stránce imunologické (stejně jako po mnoha jiných) jsme každý individuum svého druhu. Můžeme tedy očekávat drobné výkyvy směrem nahoru i dolů.

◆ *Co je to „imunologické okno“?*

..... je to doba, která je zapotřebí k vytvoření protilátek po infekci. V této době se nedá testovat, není vytvořen antigen p 24 ani protilátky.

◆ *Kdy mohou tyto testy dát nesprávné výsledky?*

..... nesprávně (falešně) negativní výsledek mohou dát tyto testy v případě, že testovaná osoba přijde na test v nesprávnou dobu po rizikovém chování, kdy mohlo k nákaze dojít, to znamená v době imunologického okna, tedy krátce po možné infekci. Výjimečně je možno získat falešně negativní výsledek nesprávným provedením testu (selhání lidského či přístrojového faktoru) či při použití neschválených testů. Nesprávně (falešně) pozitivní nález mohou dát tyto testy v případě, že sérum vyšetřované osoby reaguje s některými složkami testu (nespecifická reakce).

◆ *Jak se vyloučí nesprávně (falešně) negativní výsledek?*

..... získání falešně negativního výsledku se může vyloučit správným předtestovým poradenstvím. Znamená to, že testovaná osoba dostane, kromě dalších informací, upozornění, že provedený test může dát falešně negativní výsledek, jestliže se odběr krve a testování provedlo v době kratší než 2 měsíce po možné infekci. U případů, kde je prokazatelně vysoké riziko infekce HIV (např. poranění zdravotnického personálu při ošetřování HIV infikovaných pacientů, nechráněný sex s HIV pozitivní osobou) se doporučuje test opakovat za 3 a za 6 měsíců po riziku. Tím se vyloučí eventuálně falešná negativita.

◆ ***Jak se vyloučí nesprávně (falešně) pozitivní výsledek?***

..... výsledky testování získané v kterékoli testovací laboratoři (v ČR je jich přes 150), které nejsou jasně negativní, jsou ověřovány v Národní referenční laboratoři pro AIDS (NRL AIDS) Státního zdravotního ústavu v Praze. Podle zákonného ustanovení jsou vyšetřující laboratoře povinny vzorky sér, které nebyly jasně negativní, neprodleně poslat do této laboratoře. Zde se provádí takzvané konfirmační vyšetření, které v kombinaci různých testů rozhodne, zda se jedná o skutečnou nebo falešnou pozitivitu. Znamená to, že jen NRL AIDS je oprávněna vydat HIV pozitivní výsledek.

◆ ***Co je to HIV antigen p 24?***

..... HIV p 24 antigen je proteinová složka viru HIV o molekulové hmotnosti 24 kilodaltonů. Tato virová bílkovina se obvykle objevuje v krvi infikované osoby brzy po infekci, ale velmi brzy zase z krevního oběhu mizí. Objevuje se v krvi znovu až v klinickém stadiu onemocnění AIDS.

◆ ***Má HIV p 24 antigen nějakou úlohu v odhalování infekce HIV?***

..... ano, má. Objevuje se po infekci HIV o něco dříve než protilátky (není to ovšem striktním pravidlem). Jeho průkaz může tedy o něco (o několik dnů) zrychlit zjištění infekce HIV. Pro běžné zjišťování infekce HIV nehraje tento průkaz prakticky žádnou roli, má však velký význam pro testování krevních dárců při zajišťování bezpečnosti krve pro transfuze a krevní přípravky. Proto se v současné době používají testy tzv. 4. generace, které testují jak HIV protilátky tak přítomnost HIV p24 antigenu.

◆ ***Znamená HIV pozitivní výsledek že mám AIDS?***

..... HIV pozitivní výsledek neznámá, že vyšetřovaná osoba „má AIDS“, že trpí onemocněním AIDS. Doba od nákazy virem HIV do propuknutí onemocnění AIDS je dlouhá, v současné době se u léčených pacientů počítá až na desítky let.

◆ ***Jak hodnotíte tzv. rychlé testy pro zjištění infekce HIV?***

..... tzv. „rychlé HIV testy“ pro zjištění HIV infekce, a to ty z nich, které mají registraci v EU, doporučujeme: a) pro zdravotnická zařízení pro rychlé získání orientačního výsledku v neodkladných situacích (transplantace orgánů, rychlá transfuze krve atd.). Test je však nutno

vždy později doplnit klasickým laboratorním testem, b) pro provádění tzv. surveillance, to je anonymní zjišťování výskytu infekce HIV v určitých populačních skupinách. Testování má probíhat ve zdravotnických zařízeních. Použití těchto testů nedoporučujeme: pro domácí testování: - test je nedostatečně citlivý pro odhalování „čerstvých“ (nedávných) infekcí - chybí před- a potestové poradenství, to znamená informace o spolehlivosti testu, jak získaný výsledek hodnotit, jak se zachovat při event. pozitivním výsledku - provedení ani hodnocení výsledku testu nemusí každý dobře zvládnout - není zajištěna dostatečná dezinfekce použitého materiálu pro diagnostické testování v nezdravotnických zařízeních: - platí některé výhody jako pro domácí testování, zejména nedostatečná citlivost pro včasné odhalení infekce.

◆ ***Lze pro odhalení infekce HIV použít i jiný biologický materiál než krev?***

..... ano, je možné použít také sliny, ve kterých je možno prokázat protilátky proti HIV. Tyto testy jsou určeny pro práci v terénu. Sliny je třeba odebírat do zkumavek určených k tomuto účelu a vyšetřovat ve zvláštním testu (zkumavky dodává a test provádí NRL AIDS).

◆ ***Nedávno jsem se někde dočetl, že HIV je detekovaný i v takových tekutinách, jako jsou pot, sliny a slzy. Existuje nebezpečí přenosu viru i těmito tekutinami, nebo stále platí, že se vir přenáší pouze pohlavním stykem, krví a z matky na dítě?***

..... kromě přítomnosti viru je při nákaze důležitým faktorem tzv. infekční dávka, která není u viru HIV tak malá. Proto laboratorní detekce viru v některých dalších tělesných tekutinách neznámá nutně riziko přenosu. Stále tedy platí jen ty tři cesty přenosu.

4. Zdravotní problémy

◆ ***Omlouvám se, že se na Vás obracím tímto způsobem, ale trnu v obavách a zatím jsem se neodhodlala k jinému kroku nežli k surfování po internetu. Byla jsem na dovolené v Dominikánské republice. V termínu 22. 11. - 08. 12. 2004. Bohužel jsem se dopustila neodpustitelného. 30. 11. 04 jsem měla nechráněný sex s rizikovým partnerem. Po návratu z dovolené jsem dostala rýmu a mírné nachlazení, nyní se toho stále nemohu zbavit, jiné příznaky infekce HIV nemám, ale i tak mám obrovskou obavu. Mohu se už nyní podrobit testu? Nebo musím ještě čekat?***

..... uvedené příznaky neodpovídají tzv. akutní HIV infekci (při ní jsou opravdu chřipkové příznaky včetně vyšších teplot, nejen rýma a nachlazení ale i drobná vyrážka, která velmi

brzo zmizí, ale zejména zduřené mízní uzliny na různých místech těla). Je však pravda, že asi ve 30% případů se tyto příznaky vůbec nemusí projevit. Doporučuji si samozřejmě na test dojít, ale až po uplynutí 2-3 měsíců od rizikového chování. Pokud byste mezitím měla pohlavní styk, doporučuji, aby byl chráněný.

◆ ***Tímto emailem bych se chtěla informovat o příznacích AIDS. Mám kamaráda, který žil velice bohatým sexuálním životem, prý měl pokaždé ochranu, ale u jedné ne, ta byla panna. Hodně kouří a prý mu za poslední měsíc hodně zřídly vlasy. Nemůžou to být příznaky nějaké vážné nemoci? Má velký strach a je z toho ve stresu a já bych mu moc ráda pomohla. K doktorovi se bojím jít.***

..... padání vlasů může, ale zpravidla nebývá projevem vážné nemoci. U mužů souvisí především s genetickými a hormonálními faktory, nicméně spolupodílet se může i stres, špatná životospráva a nešetrná péče o vlasy. HIV infekce probíhá bez příznaků několik let, pak se mohou při zhoršení stavu projevovat velmi neurčité příznaky a konečně dojde k rozvoji tzv. oportunní infekce, při níž dříve nebo později bývá diagnostikován AIDS. To už však může být na nasazení léčby pozdě... Pokud člověk zvažuje možnost nákazy musí vycházet především z rizikovosti svého chování, především sexuálního, nikoli z příznaků. Jestli používal kondom, měl by být vcelku klidný.

◆ ***Je mi 21 let. 24.září jsem měl rizikový styk, přibližně za 2 měsíce jsem začal trpět teplotou (37.1) a bolestí hlavy. 10 dní jsem se léčil na Bulovce s podezřením na zánět mozkových blan (začátek prosince), za tu dobu mi brali tak 10x krev, je možné, že i když byly všechny odběry v pořádku, mohu být HIV pozitivní? Teplotu okolo 37 mám pořád, bolesti hlavy občas, ale jiné symptomy na sobě nepozoruji. Okolí mi říká, že organismus je rozhozený z psychického tlaku ve škole a z přečtených chřípek (dva roky jsem nebyl u doktora). Co byste mi poradili? Se svou nynější partnerkou se chystám na HIV test jít, můžete mě trochu uklidnit?***

.....pokud by lékaři infekcionista, kteří jsou na HIV infekci specialisté, měli jen sebemenší podezření na Vaši nákazu, pak by Vám HIV test udělali. Nicméně měli Vám to říci. Pokud ještě chodíte na kontroly, zeptejte se jich. Začátek potíží, jejich charakter (jen zvýšená teplota) i jejich přetrvávání svědčí spíše proti příznakům tzv. akutní HIV infekce. Ta se objevuje spíše 3-5 týdnů po nákaze, provází ji vyšší teplota a po 1-2 týdnech spontánně odezní a několik let je pak člověk bez potíží. Ani negativita Vašeho HIV testu by však neznamenal negativitu Vaší stálé partnerky (pokud před Vámi měla jiného partnera), takže ten test by pak byl vhodný.

◆ *Ve čtvrtek jsem měl rizikový nechráněný styk. Četl jsem na internetu o nějakých příznacích, ale informací je poměrně málo, proto se obracím na Vás. Jestli mohu popsat průběh: v pátek vše v pořádku, v sobotu (tj. za 2 dny) jsem se probudil a dost se mi trásly nohy po celý den. V noci ze soboty na neděli se přidalo bolení svalů na rukou a v noci pocení, které mírně probíhalo ještě z neděle na dnešní pondělí. Je možné toto spojovat s AIDS jako jeho příznaky či nakažením HIV? To, co jsem popsal po těch pár dnech? Nebo je to spíše jen nervového původu? Jsou to nejhorsí dny v mém životě. Ještě, nemohli byste doporučit vhodnou ordinaci lékaře na pro-diskutování v Příbrami anebo v Praze?*

..... příznaky akutní HIV infekce se mohou objevit 3-5 týdnů od nákazy, vypadají jako chřipka, s teplotami nad 38 stupňů, se zduřením mízních uzlin na různých místech těla. Příznaky jsou tedy poměrně málo specifické, podobně může vypadat i infekční mononukleóza. Po 1-2 týdnech potíže odezní a člověk zůstává několik let bez příznaků. Vaše příznaky odpovídají tedy spíše běžné viróze, kterých je v jarním období více než dost. Doporučuji si dojít na test nejdříve po dvou měsících od rizikového chování a pokud budete mít mezitím nějaký sex, tak ať je určitě chráněný. Pokud by se přece jen objevily příznaky odpovídající uvedeným, můžete je přijít zkontrolovat k nám do Domu světla, Malého 3, Praha 8 každé pondělí mezi 16-19 hodinou.

◆ *Mám předpoklad, že jsem byla nakažena HIV. K rizikovému nechráněnému pohlavnímu styku došlo 3. 1. 2005, jednalo se o cizince a test, který mi dělali 29. 3. 2005 byl negativní. Od 3. 3. 2005 jsem marodila téměř měsíc. Měla jsem bolesti hlavy, žaludeční nevolnost, zvýšenou teplotu, častou řídkou stolicí, slabost v končetinách a únavu. Byla mi podána antibiotika na zánět dutin, ale ta nepomohla. Stále jsem měla obtíže. Menstruace se mi oddálila o pár dní a byla silnější než jindy. Vyrázil se mi též opar a pociťovala jsem svědění a vyrážku. Na jazyku mám až dodnes bílý povlak a místo slin spíše bílou pěnu. Také jsem v posledních 12 dnech zaznamenala zhubnutí, ačkoliv jím víc než předtím a necvičím. Po jídle nemám pocit zaplněného žaludku, jako kdybych nic nesnědla. Nevím, co se mnou děje.*

..... spolehlivost negativního výsledku je po uplynutí téměř tří měsíců dostatečně vysoká. Zároveň Vaše potíže nijak nnesvědčí pro akutní HIV infekci. Ta připomíná typické chřipkové onemocnění a spontánně po 1-2 týdnech odezní. Spíše se jedná o oslabenou imunitu v důsledku prodělaných opakovaných(?) viróz a léčby antibiotiky. Nelze však ale předem vyloučit i mnoho jiných onemocnění. Doporučuji při přetrvávání potíží vyhledat praktického lékaře, který by Vám měl nechat udělat základní laboratorní vyšetření, případně Vás odešle podle Vašich příznaků ke specialistovi.

◆ *Na obou rukách, od ramena k loktu, se mi objevila nějaká vyrážka (středně velké množství takových opravdu malých suchých pupínků, z nichž některé jsou tak jako trošku bílé). Trošku svědí a pálí, vypadá to jako nějaká vyrážka nebo potničky, nebo kombinace obojího. Možná to mám i trochu na zádech, ale tam si moc nevidím (doma není nikdo, kdo by mi záda prozkoumal), ale také mě to trochu svědí. Jinde na těle vyrážku asi nemám, i když mám pocit suché kůže a pálení po celém těle (ale je možné, že už jsem blázen, protože se stále škrábu a pozoruji). Já nevím, ale v té oblasti od ramen k loktům si při masáži nepamatuji, že by to nějak masírovala nebo na tu oblast použila masážní gel. Může to být i tím, že poslední tři dny jsem se začal mýt sprchovým gelem s hedvábím (já mám jinak pleť dost citlivou)? Nebo oblečením? Nebo čím? Ale moc prosím, ujistěte mě, že to nemůže být žádný příznak AIDS. Já vím, že jsem asi totální blázen, ale momentálně nevím co a snad zešílím. Víím, že je to asi blbost, ale toho pocitu se nemůžu zbavit, zvlášť když je ta vyrážka. Víím, že kdyby vám takhle psalo víc bláznů, máte nárok se zbláznit taky, ale moc prosím vyraťte mi mé obavy. Mám dvě děti, firmu, manželce jsem absolutně věrný a moc ji miluji (o tom, že jsem šel na thajskou masáž věděla - teď se mi po telefonu směje, ať neblázním, že se nic nestalo), ale ten strach je teď hrozný a nevím, co s tím i když je to asi racionálně blbost. Moc se omlouvám za mé tři šílené maily, budu moc rád, pokud mi prosím odpovíte a potvrdíte, že nic z toho, co jsem popsal, včetně té vyrážky, nemůže být nákaza HIV, a zda mám jít na test.*

..... pokud máte vyrážku, běžte ke kožnímu lékaři. Ty projevy musí lékař vidět, nelze je hodnotit po e-mailu ani telefonu. Mohou souviset s mnoha příčinami (např. změnou pracího prášku, ale také psychickou úzkostnou reakcí). Nespecifické kožní projevy se sice při HIV infekci mohou objevit nejčastěji, jinak ve všech stádiích, ale až v období pokročilého imunodeficitu, tedy v průměru asi osm až devět let po nákaze. A jsou nespecifické, takže samy o sobě nemohou vést k diagnóze. O HIV musíte vždy uvažovat vzhledem ke svému rizikovému chování. A o tom jste zatím nic nepsal. Určitě není rizikovým chováním masáž, tím je nechráněná soulož (do pochvy a zejména do konečníku) s partnerkou, jejíž HIV stav neznáte, případně společné užívání jehel a stříkaček při aplikaci drog.

◆ *Mám momentálně velkou trýzeň a jsem na pokraji mentálního, duševního zhroucení. Prosím vás o vaši pomoc, radu. Popíši vám situaci: před 3 měsíci jsem měl kontakt s prostitutkou, ke styku nedošlo, ale kromě felace přes kondom mi dráždila jazykem konečník. Byl jsem v té době na práškách (Prednison20, který jsem bral na colitidu tlustého střeva), které jsem pak bral ještě asi 10 týdnů. Po 3 týdnech od*

kontaktu jsem měl horečku 39 (předcházely jí tlaky v břiše a průjem), která prakticky okamžitě odezněla po Paralenu. Cítil jsem se ale ještě asi týden dost zesláblý. Teď jsem v zahraničí, jsou 3 měsíce od kontaktu, mám nějakou plíseň na nártu a taky na stehně poblíž přirození. Již měsíc, dřív svěděla teď už tolik ne. Navíc mám pocit, že se mi zvětšují uzliny na krku, nebolí, ale občas cítím jakoby tlak. Znamená toto, že jsem nejenom HIV+, ale již v prvním stádiu AIDS? Na testy jsem již šel, ale výsledky tu trvají přes 14 dnů. Pro mě ale den trvá mnohem víc než 24hodin, mám problém nějak přežít další hodinu, problém se alespoň jednou denně trochu najíst. Jestli je to tak, jak myslím, nechci ani čekat na výsledky a chci se vrátit co nejrychleji domů, za blízkými a snad třeba zachránit, co se dá.

..... je vysoce nepravděpodobné, že by se u někoho AIDS rozvinul již několik měsíců po nákaze, v průměru to trvá bez léčby devět let. Vaše chování bylo velmi málo rizikové. Riziko přenosu HIV při dráždění konečnicku ústy je velmi nízké, protože by nemělo dojít ke kontaktu Vaší porušené sliznice a vysoce infekčních tělních tekutin - krev, semeno, poševní sekret. Samotná léčba Prednisonem může obranyschopnost zhoršit, nikoli ve vztahu k HIV, ale obecně. S tím může souviset plísňové onemocnění. Průjmy zase mohou souviset s kolitidou. Vedle toho jste mohl prodělat virosu, kterou dostane průměrný člověk dvakrát za rok a člověk léčený kortikoidy samozřejmě častěji. Ta se pak projeví zvětšením místních uzlin, třeba právě na krku. Takže si myslím, že by se u Vás nemělo jednat o HIV infekci, hlavně pro nízkou rizikovost chování a Vaše zdravotní potíže lze velmi snadno vysvětlit užívanou léčbou.

◆ *Před 14 dny jsem měl nechráněný orální styk, který mi dělala prostitutka. Den poté jsem cítil velké brnění v přirození, které přecházelo i do nohou. Toto brnění z přirození ustoupilo po několika dnech, ale od té doby se podivné pocity svědění a bodových bolestí přesunuly do nohou. Byl jsem se nechat vyšetřit na venerologickém oddělení v poliklinice na Karlově nám., ale tam mi ani pomocí trojkombinace při výtěru nenašli žádné onemocnění. Nepříjemné pocity v nohou, i když už ne tak intenzivní, ale trvají dále. Jedná se o AIDS?*

..... 14 dnů po riziku se u vás zcela určitě nerozvinul AIDS. Vaše potíže ani neodpovídají průběhu tzv. akutní HIV infekce ani jiné sexuálně přenosné infekci (tu už Vám ostatně na venerologii vyloučili), spíše jsou vysvětlitelné úzkostnou reakcí. Z hlediska rizika nákazy HIV představuje nechráněný orální sex velmi mírné riziko, ale nelze ho zcela vyloučit. To lze jen testem na HIV infekci 2-3 měsíce po konkrétním anebo posledním riziku.

◆ *Před necelými čtyřmi týdny jsem měl pohlavní styk s prostitutkou. I když jsem použil kondom, tak na začátku došlo ke krátkému (asi dvacet vteřin) orálnímu kontaktu ze strany partnerky. Teď mě již několik dní mírně bolí hlava a měl jsem bolesti krku. Teplotu ani vyrážku jsem neměl. Může se jednat a akutní infekci virem HIV. Také by mě zajímalo, kde všude jsou lymfatické uzliny a jestli jako laik mohu poznat zvětšenou slezinu.*

..... pravděpodobnost přenosu HIV při orálním styku je velmi nízká. Naopak je pravděpodobné, že během roku dvakrát onemocníte virózou či angínou, onemocněním chřipkového typu. V této souvislosti bych považoval za velmi nepravděpodobné, že se u Vás jedná o projevy akutní infekce. Měly by při ní navíc být zduřelé uzliny - ty jsou povrchově například pod dolní čelistí, na šíji, v tříslech a v podpaždí. Jednotlivě se mohou uzliny zvětšit při místní infekci, například podčelistní při angíně, tříselné při infekci močových cest. Myslím, že laik těžko pozná zvětšení sleziny, sám sobě by ji člověk navíc těžko vyšetřoval.

◆ *Chci se Vás zeptat, jestli je možné, aby příznakem HIV positivity byla samotná bolest hlavy bez horečky. Bolest trvá už asi týden. Horečku nemám vůbec. Nic jiného mi není, akorát mám trochu rýmu. Děkuji Vám za Vaši odpověď.*

..... mezi tzv. oportunní infekce vyvolávající AIDS patří také toxoplazmóza, infekční onemocnění způsobené prvokem *Toxoplasma gondii*. To se může projevit i týden trvajícím bolestí bez teplot, často pak přicházejí ale různé ztráty hybnosti a citlivosti, způsobené infekcí mozku. K projevům AIDS dochází u neléčeného HIV pozitivního v průměru 8-9 let po nákaze, jen zřídka dříve než po třech letech. Bolest hlavy však může mít řadu jiných, závažných (například mozkové nádory, infekce) i nezávažných příčin (blok krční páteře, stres, zánět nosních dutin - což by mohlo souviset s Vámi uváděnou rýmou). Proto doporučuji vyhledat vyšetření u neurologa.

◆ *Chtěla bych se zeptat, jak vysoká bývá horečka při primární infekci. Jak dlouho obvykle tato horečka trvá? Jak se nejčastěji projevuje primární infekce?*

..... akutní primární HIV infekce se projevuje nejčastěji jako chřipkové onemocnění se zduřením mízních uzlin na různých místech těla. Je přítomno asi u 70% nakažených. První příznaky se objeví přibližně po 3-5 týdnech po nákaze a trvají podobně jako klasická chřipka jeden až dva týdny. Pak i bez léčby odezní. Teplota zpravidla stoupne nad 38 stupňů, podobně jako tomu je u chřipky. Podobné projevy však mohou být i u dalších onemocnění, například u infekční mononukleózy.

◆ ***Jaké jsou příznaky nákazy HIV a kdy by mohlo dojít k nákaze i v případě, že jsem neviděl krvácející poranění?***

..... 3-5 týdnů po nákaze HIV může (v 70%) proběhnout „chřipkové“ onemocnění se zduřením mízních uzlin. Pak je infekce bezpříznaková, zpravidla několik let. Při sexu většinou nedochází k zjevnému krvácení, ale riziko existuje z drobných oděrek sliznic, které se mohou dostat do kontaktu s infikovanou tělesnou tekutinou.

◆ ***Na internetu jsem se dočetl, že jeden z příznaků akutní infekce HIV může být výsev na genitálu. Nevím, co si pod tím mám představit. Nemohl by jste mi to, prosím, trochu upřesnit. Již nějakou dobu mám na penisu malé pupínky. Na omak nejsou znát a ani se moc nešíří. V poslední době bych řekl, že jsou beze změn. Může to být příznak akutní infekce HIV? Bývá ten výsev krátkodobý?***

.....pokud se akutní infekce objeví, jedná se o onemocnění tzv. chřipkového typu (tedy zejména teploty, schvácenost, bolesti hlavy, v krku, svalů - to jistě dobře znáte). Objevují se u každého z nás průměrně dvakrát do roka. Pokud se k nim přidají další příznaky (včetně vyrážky, žloutenky, otoků, dušnosti, zduření uzlin po různých místech těla), vždy byste je měl raději konzultovat s lékařem (může se jednat o řadu onemocnění). V žádném případě nelze stanovovat diagnózu akutní HIV infekce podle ojedinělých příznaků. Pro laika platí jedině, pokud došlo k vysoce rizikovému chování a po 3-5 týdnech se objeví chřipkové příznaky, zejména se zduřením mízních uzlin na několika místech těla, pak se může, ale také nemusí, jednat o akutní HIV infekci. Častější možností je například infekční mononukleóza, kterou nelze bez podrobného vyšetření od akutní HIV infekce prakticky rozlišit. Pokud se objeví jakékoli příznaky bez tohoto chřipkového onemocnění, je nepravděpodobné, že by jakkoli souvisely s akutní HIV infekcí. Ale na druhou stranu ve 30% případů se projevy akutní infekce vůbec nerozvinou. Proto by každý měl posuzovat své riziko především podle svého chování.

◆ ***Jak poznám zvětšené lymfatické uzliny? Je to bolestivé? Je to párový orgán? Myslím tím, jestli když se mi například zvětší na jedné straně krku, zvětší se mi i na pravé? Nemohl by jste mi také, prosím, poradit nějakou knihu nebo příručku, kde bych našel přesné umístění lymfatických uzlin?***

..... umístění lymfatických (česky mízních) uzlin najdete například v učebnicích anatomie, měly by být snad i v učebnici biologie člověka pro střední školy. Některé uzliny jsou blíže povrchu těla, jiné jsou uvnitř a tedy pohmatem nezjistitelné. Jejich zduření

může i nemusí být bolestivé, záleží na příčině zvětšení, zpravidla však nejde o výraznější bolestivost, jen o pohmatovou citlivost. Pokud se jedná o zduření způsobené místním zánětem, pak je zvětšení jen na jednom místě, tedy nikoli na druhé straně těla. Pokud se jedná o zduření způsobené celkovou infekcí (například infekční mononukleózou, HIV, některým nádorovým onemocněním), tak jsou zduřené uzliny alespoň na několika místech těla, tedy samozřejmě na obou stranách. Ze zkušenosti vím, že lidé často zaměňují zvětšení uzlin a krčních mandlí při zánětu hltanu a angíně. Takže doporučuji při nejistotě kontaktovat lékaře, po mailu ani telefonu Vám nikdo diagnózu udělat nemůže a ani z příruček jistotu nenačerpáte.

◆ *V úvodu bych Vám chtěl poděkovat za odpověď, která mi především po psychické stránce velice pomohla. Mám však další dotaz. Minule jsem zapomněl uvést, že kromě bolesti hlavy a krku trpím také nočním pocením (bez teplot). Také se mi v ústní dutině na vnitřní tváři udělaly dvě černé tečky, asi milimetr o průměru, které během dvaceti čtyř hodin zmizely a začaly mě pobolívat záda. Rád bych se tedy zeptal na projevy akutní infekce afty či něčím podobným a zda může být noční pocení zapříčiněno stresem (strachem z možné nákazy).*

..... noční pocení může být snadno způsobeno stresem. Mohlo by se také jednat o jakoukoli infekci. Afty nejsou černé, jedná se drobné, velmi bolestivé flíčky na ústní sliznici, na nichž je slabý bělavý povlak. Jejich výskyt souvisí obecně se stresem, přepětím organismu anebo jakoukoli infekcí. Trvají zpravidla několik dní. Podle výskytu aft naprosto nelze usuzovat na akutní formu HIV infekce, někteří lidé je mívají třeba šestkrát i více do roka. Výskyt aft v ústní dutině na sebe může i navazovat.

◆ *Zajímalo by mě zda se projevy HIV infekce liší u mužů a žen. Zda je možné, měla žena bolesti prsou a hlavy.*

..... projevy HIV infekce se bez léčby v průměru objevují 9 let po nákaze a jedná se o tzv. oportunní infekce. Jedním z nespecifických projevů oslabené imunity mohou být některé gynekologické infekce, které jsou pochopitelně ženskou specialitou. Bolesti prsou a hlavy vzbuzují podezření na zvýšení hladiny prolaktinu (často jako vedlejší účinek léků nebo zvýšené funkce hypofýzy), je třeba udělat vyšetření. Není přímá souvislost mezi zvýšenou hladinou prolaktinu a HIV infekcí.

◆ *Chci se Vás zeptat, asi 5 dní po styku se svým partnerem, jsem onemocněla angínou. Je pravda, že to bylo po horách, kde jsem pořádně prochladla kvůli*

nedostatečnému oblečení. Je možné, že by to mělo souvislost právě s HIV? Teď to budou skoro 3 měsíce, co jsme spolu. Mám rýmu a jsem taková slabá a bolí mě hlava. Je ale pravda, že mám dostat menstruaci. Mohlo by toto mít souvislost s HIV?

..... akutní fáze HIV infekce se projevuje zpravidla (pokud vůbec) po 2-4 týdnech od nákazy, pět dnů je vysoce nepravděpodobné. Mělo by je provázet zduření uzlin na více místech těla. Ale především je třeba tyto příznaky vztahovat k vysoce rizikovému chování. Po třech měsících od HIV nákazy se již člověk cítí zpravidla zcela zdravý. Pro získání jistoty, že jste se nenakazila HIV je nutné podstoupit laboratorní test. Tři měsíce po vašich potížích je proto optimální čas.

◆ **Jak mohu poznat příznaky akutní HIV infekce?**

..... akutní HIV infekce se objeví asi u 70% osob nejčastěji 2-4 týdny po nákaze a souvisí s rozšířením viru v organismu. Má charakter chřipkových příznaků a doprovází je i zduření mízních uzlin. Do dvou týdnů tyto potíže ustoupí. Chřipku však průměrný člověk má dvakrát za rok a podobné příznaky se mohou objevit také u některých dalších chorob. Proto je vždy rozhodující, zda došlo v předchozí době k vysoce rizikovému chování.

◆ **Prosím Vás o radu. Dne 23.5.2004 jsem měl chráněný pohlavní styk s prostitutkou. Kondom několikrát sklouzl, ale pokud vím, tak ani jednou ne úplně. Pohlavní styk trval cca 5-10min a nedošlo ani k ejakulaci. První 3 měsíce jsem byl naprosto bez zdravotních problémů, ale během 4. měsíce, tedy v půlce října, jsem prodělal angínu, která byla úspěšně vyléčena antibiotiky. I přes antibiotika jsem měl zvýšenou teplotu na 37,1-37,3 °C, kterou mám každý den až dodnes. Cítím se unavený, bolí mě nohy, záda a je mi neustále strašná zima. Chci se zeptat: je možné, aby AIDS měl tak dlouhé příznaky? Nebo je to jen moje šílená představa, že můžu být nakažen a je to jen nějaká virová infekce? Víím, že riziko je vždy a proto si udělám test. Chci se, ale přesto poradit.**

..... při posuzování možnosti HIV infekce je důležitější riziko chování než zdravotní potíže. Podle toho je také třeba posuzovat vhodnost testování. Pokud nedošlo k sesmeknutí kondomu, blíží se riziko nákazy nule. Mírné shrnutí kondomu u kořeně či těla penisu nemá vliv na riziko, protože tam je penis chráněn poměrně pevnou pokožkou, riziková je sliznice žaludu a předkožky. AIDS je rozvinutá forma ztráty imunity a projevuje se mnohem později než Vy uvádíte a to až po několika letech. Většinou pak dojde k rozvoji neobvyklé infekce, která se u zdravých lidí neobjevuje. Po 3-5 týdnech po nákaze může

dojít k projevům akutní HIV infekce, které vypadají nejčastěji jako chřipka. Bez souvislosti s vysoce rizikovým chováním je tedy lze jen zřídka rozpoznat. Podobně jako chřipka také po 1-2 týdnech zcela ustoupí. Vaše příznaky po angíně, viróze či léčbě antibiotiky nejsou nijak neobvyklé. Pokud neustupují, je vhodné vyhledat imunologa, odborníka na ORL (ušní, nosní a krční) nebo infekcionista. Provedení testu vás zbaví vašich pochybností a obav.

5. Diagnóza: HIV pozitivní, léčba, společenské aspekty

◆ *Je mi 25 let a jsem již 3 roky HIV+. Mému partnerovi je 21 let, je HIV-. O mém zdraví ví úplně vše. I přesto, že se o problém HIV/AIDS oba intenzivně zajímáme a nemáme v tomto směru před sebou zábrany, mám strach o zdraví svého partnera. Při análním pohlavním styku vždy používáme kondom (já jsem pasivní a můj partner je aktivní). Rád bych se zeptal, jaká je pravděpodobnost nákazy pro aktivního partnera při análním sexu při použití kondomu? Existuje také možnost, že by se můj partner nakazil při líbání, mazlení nebo při vzájemném dotýkání pohlavními údy (bez kondomu). Dáváme si maximální pozor, tedy alespoň myslím, ale mám strach, abychom neudělali nějakou chybu. Nechci dopustit, aby se můj partner, kterého miluji, nakazil. Další dotaz bych měl k testům na HIV. Vzhledem k mému onemocnění chodím pravidelně každé 3 měsíce na kontrolní odběry na Bulovku do AIDS centra. Jak často by se měl nechat testovat můj partner?*

..... při análním styku chráněném kondomem riziko přenosu HIV nehrozí. Respektive spočívá jedině v náhodném prasknutí či sklouznutí kondomu. Různých zpráv o propustnosti kondomu atd. se nebojte, to je nesmysl. Kondom ale musí být nasazen po celou dobu soulože. Používejte vždy dostatečné množství ve vodě rozpustného lubrikantu. Kdyby se někdy stalo, že Vám kondom přece jen praskl či sklouzl a zjistili jste to při souloži, vždy ji přerušte a nasadte nový. Líbání a mazlení se bát nemusíte, stejně tak ty vzájemné dotyky pohlavního údu (to by hrálo roli jen třeba při nějakých SM hrátkách s následným krvácejícím poraněním). Nejproblematičtější je orální sex. Riziko přenosu je při něm velmi nízké, ale nikoli zcela nulové. Samozřejmě nemělo by dojít k ejakulaci do úst partnera, při níž by se riziko zvýšilo. Vyšší riziko by představovalo také, kdyby jeden z Vás onemocněl jinou sexuálně přenosnou chorobou, třeba kapavkou. Pravidelně chodíte na kontroly, tak předpokládám, že máte relativně nízkou virovou nálož, a pak případné množství viru i v tzv. kapce touhy je nízké a k nákaze by nemělo dojít. Ale je na Vašem zvážení, jestli i při orálním sexu nepoužít kondom. Za sebe bych považoval za vhodné, aby se Váš partner nechal testovat pravidelně jednou za půl roku, pokud nedojde k porušení bezpečnějšího sexu. Kdyby došlo ke sklouznutí či prasknutí kondomu, pak za dva měsíce po této události. Pokud by však

po takové příhodě partner po 3-4 týdnech prodělával chřipkové onemocnění (možná tzv. akutní HIV infekce), bylo by vhodné jít na test už v této době. Ale to platí jen v případě, že jste si vědomi selhání bezpečnějšího sexu. Testovat se může anonymně a bezplatně i u nás v Domě světla (pondělí 16-19 hod. a středa 9-12 hod., výsledky jsou vždy v pondělí odpoledne). Jinak Dům světla v Malého 3 (proti výjezdu z autobusového nádraží Florenc) je Vám samozřejmě otevřen i kdykoli jindy, je tam možnost využití fitness centra, perličkové koupele či masážního lehátka nebo se jen tak přijít podívat a popovídat. Spojení do Domu světla - tel. 224 814 284. Předseda ČSAP a někteří členové výboru jsou sami také HIV pozitivní a možná, že jejich zkušenosti by Vám mohly pomoci. Kromě toho organizuje ČSAP pravidelně na přelomu srpna a září týdenní rekondiční pobyt pro HIV pozitivní v jižních Čechách, který je pro české HIV pozitivní zdarma. Můžete se samozřejmě objednat i ke mně do ordinace - Sexuologický ústav, Apolinářská 4, Praha 2 (například, kdybyste si chtěli něco upřesnit osobně nebo se blíže informovat o HIV) na přímém tel.č. 224 968 248, informaci Vám může podat i sestra na tel.č. 224 968 231.

◆ ***Jsem HIV + a chtěl bych jet na dovolenou do nějaké exotické země? Je to vůbec možné a zvládnou to?***

..... neznám Váš zdravotní stav, ale pokud máte bezpříznakovou HIV infekci neměl byste mít s cestováním problémy. V každém případě navštivte nejprve svého lékaře v AIDS centru a poraďte se s ním o svých plánech. Budete muset spolu vyřešit řadu otázek týkajících se eventuálního očkování, úpravy Vašeho léčebného režimu, přípravy léků „první pomoci“ při průjmu nebo při teplotě, musíte probrat Váš očekávaný denní režim a životosprávu na cestách. Dobře naplánovaná dovolená s dobrou přípravou a rozumnými požadavky Vám jistě jen prospěje a dodá sebevědomí, jak dobře jste cestu zvládl.

◆ ***Ráda bych Vás požádala o informace. Máme známého, u kterého již onemocnění AIDS propuklo - mívá průjmy, ztrácí rovnováhu, má sníženou koordinaci pohybu, začíná zapomínat, hodně zhubl. Rádi bychom se o něho postarali. Chtěla jsem se zeptat spíše na dobu, kdy se již bez cizí pomoci neobejde. Ráda bych věděla, jaké jsou podmínky pro umístění do Domu světla v případě zhoršeného zdravotního stavu. A ještě jeden dotaz. Máme malé děti, jsou poměrně živé. Jde mi o to, že si píchá inzulin, máme obavy, pokud bude stále více zapomínat a nechá někde ležet jehlu a děti by se o ni škrábly. Jak velké je riziko přenosu v tomto případě, jen v případě škrábnutí o jehlu. Je nějaká šance, kdyby se rána ihned vyčistila, popřípadě čím, že se virus nedostane dál do krve?***

..... vhodnost a přijetí našich HIV pozitivních klientů vždy konzultujeme s ošetřujícím lékařem AIDS centra, v jehož péči Váš příbuzný je. Základní pečovatelskou péči v Domě světla jsme schopni zajistit. Dohled v našem zařízení je sice nepřetržitý, ale zdravotník je k dispozici jen během dne. Pobyt v tomto zdravotně sociálním a azylovém zařízení by mohl být jak kratší a dočasný, tak i dlouhodobý. Riziko nákazy HIV při poranění o jehlu je sice

nízké, ale krátce po použití není zanedbatelné. Nicméně kdyby přece jen k poranění došlo, tak určitě ránu co nejdříve dezinfikujte a volejte příslušné AIDS centrum.

◆ ***Naším tiskem proběhla nadějná zpráva, že je na český trh zaváděn nový lék na HIV s názvem Kaletra. Mám v této souvislosti následující dotaz: Dokáže Kaletra HIV infekci zcela vyléčit či zabránit rozvinutí AIDS a nebo zpomalit AIDS takovým způsobem, že by nedocházelo k úmrtím?***

..... v té zprávě se zřejmě jedná o řádnou registraci léku v ČR. Kaletra jinak byla už k dispozici našim pacientům asi 1,5 roku ve formě mimořádného dovozu. Patří mezi asi 15 protivirotických léků, které se používají v tzv. kombinaci s dalšími protivirotickými léky. Úspěšně a dlouhodobě tak zabraňují u většiny pacientů pokračujícímu zhoršování imunity a rozvoji AIDS. Také proto ve vyspělých zemích včetně ČR (tedy tam, kde je léčba dostupná - v rozvojových zemích není tak často dostupná hlavně z ekonomických důvodů) klesl v posledních sedmi letech počet úmrtí na AIDS. Zatím žádný z těchto léků ale nedokáže odstranit virus HIV z organismu.

◆ ***Měla bych malý dotaz, jak to, že jsou pacienti s AIDS hospitalizováni jen na infekčních klinikách? Můžu říci, že se to děje jen u nás v ČR. Protože i tyto lidé tady mohou ještě dlouho být, pokud se jim věnuje náležitá péče.***

..... souhlasím s tím, že hospitalizace HIV pozitivních na infekčních odděleních není typická. Tento jev vyplývá především z určitého vývoje a pak z relativně malého počtu HIV pozitivních u nás. Před zahájením protivirotické léčby před deseti lety býval AIDS spolu s tzv. oportunními infekcemi u HIV pozitivních poměrně častější. Největší zkušenosti s oportunními infekcemi měli právě infektologové. Tím, že se AIDS nemocným i ostatním HIV pozitivním více věnovali, získali i nejvíce zkušeností s touto nákazou. Není zakázáno, aby HIV pozitivní vyhledal péči i jinde, může mít svého praktického lékaře, jen by ho o své nemoci měl informovat (zejména z diagnostických a terapeutických důvodů). Problém je ale v tom, že většina ostatních lékařů se necítí v péči o HIV pozitivní dostatečně vzdělána a nemají příliš zkušeností (často by se jednalo o jediného takového pacienta, kterého mají ve své péči). Proto mají AIDS centra smluvně vázané odborníky z jiných oborů. Ti samozřejmě vědí, že pečují o HIV pozitivní, mají s nimi více zkušeností a měli by se o tuto oblast i více odborně zajímat. V žádném případě by hospitalizace na infekci neměla vést ke snížení standardu zdravotní péče ani v případech jiných zdravotních problémů. Já sám podobně působím jako psychiatr. Například psychiatrická hospitalizace HIV pozitivních ale není v AIDS centru, ale v příslušné psychiatrické léčebně, protože jen tam jsou schopni zajistit 24 hodinovou odbornou péči. Problém by představovalo nasazení protivirotické terapie expertem z jiného oboru (internista, imunolog), protože předpis receptu je vzhledem k omezené indikaci a vysoké ceně vázán na odbornost infekcionista. Ale i to by podle mne bylo řešitelné schválením revizního lékaře pojišťovny. Podobně by pro něho mohlo být složitější laboratorní vyšetřování (tzv. virová nálož), kterou zatím vyšetřují jen ve Státním zdravotním ústavu v Praze a tzv. AIDS centra samozřejmě zajišťují svaz materiálu

hromadně. U AIDS nemocných lze říci, že hospitalizace právě na infekci by měla snížit riziko jinou nákazou. Je zde lepší hygienická péče a oni leží na odděleních či boxech, kde by se neměli setkávat s jinými, jinak v nemocnici běžnými infekcemi, které by pro ně mohly být nebezpečné. Jinak souhlasím s Vaším názorem, že HIV pozitivní v dnešní době s dostupnou terapií opravdu žijí minimálně o dalších deset let déle a podle svých zkušeností si myslím, že péče o jejich zdraví u nás není v žádném případě horší (dokonce si myslím, že v mnoha směrech možná lepší) než u běžnou populaci. Samozřejmě se i ve zdravotnictví setkáváme s rizikem diskriminace HIV pozitivních, které plyne především z různých předsudků. Myslím, že koncentrace péče u menšího podílu odborníků tuto diskriminaci také může snížit. Možnost volby terapeuta je zachována, protože AIDS center je v celé republice sedm a pokud někomu nevyhovuje jeden lékař či centrum, může přejít na jiné.

◆ ***Slyšel jsem, že byl vynalezen lék na virus HIV. Můžete mi o tom něco říct? Je to pravda? Děkuji za odpověď. A ještě mám jednu otázku, jak bezpečný nebo nebezpečný je orální sex? Myslím tím jak pro muže tak i pro ženy.***

..... léků na HIV infekci je v současné době asi 15. Užívají se v kombinaci, nemoc neumí vyléčit, ale podstatně zastavují zhoršování imunity HIV pozitivních. Orální sex je velmi málo rizikový, ale nelze říci, že je zcela bez rizika. Toto nízké riziko se přece jen zvýší, když dojde k ejakulaci semene do úst, když se přenesou nebo je přítomna jiná pohlavně přenosná infekce anebo pokud je nakažený člověk velmi krátce (asi 1-6 týdnů) od nákazy.

◆ ***Kdybych se nakazil HIV - za jak dlouho musím umřít?***

..... především musíte udělat vše proto, abyste se infekcí HIV nenakazil - vyhnout se rizikovému sexuálnímu chování a nebrat drogy. Infekce virem HIV má svá klinická stádia. Během 3-5 týdnů po naze se může objevit tzv. akutní HIV infekce, která je často podobná chřipce nebo mononukleóze. Pak je dlouhé stádium bezpříznakové a po několika letech se mohou objevit různé menší problémy, jako jsou plísňe v dutině ústní, vyrážky na těle, pásový opar, nejasné teploty, únava, průjem, hubnutí. apod. Teprve když selže obranyschopnost organismu, objeví se velké přídatné infekce, které mohou vést ke smrti pacienta. Je proto důležité, aby každý, kdo má podezření, že je HIV infikovaný, se nechal zavčas vyšetřit a v případě HIV pozitivivity navštívil lékaře AIDS centra, kteří mu dají příslušnou léčbu, která zpomalí vývoj onemocnění.

◆ ***Dozvěděl jsem se, že po nechráněném sexuálním styku s HIV+ osobou je možné zabránit infekci HIV určitými léky. Je to pravda?***

..... zřejmě máte na mysli postexpoziční profylaxi - to je podání antiretrovirových léků osobám, které byly vystaveny nebezpečí HIV infekce při styku s HIV+ krví, či spermatem nebo vaginálním sekretem HIV+ osoby. V takovém případě je možné se dostavit do příslušného AIDS centra, kde spolu s lékařem se zváží nebezpečí možné infekce a podle toho i eventuální

kombinace příslušných antiretrovirových léků. Tato postexpoziciční profylaxe je hrazena pojišťovnou pouze tehdy, jestliže jde o poranění např. zdravotníka, nebo neznámou pohozenou jehlou a pod. Ale pokud šlo o nechráněný sexuální styk nebo sdílení stříkaček či jehel při podávání drog, pak může lékař na žádost klienta léky předepsat, ale klient si je hradí sám. Postexpoziciční profylaxe samozřejmě nemůže 100% zaručit, že k nákaze nedošlo.

Jak je v ČR hrazena léčba HIV infekce?

..... v ČR je pro všechny HIV+ pacienty dostupná antiretrovirová terapie. V současnosti je většina antiretrovirových léků hrazena pojišťovnami, pouze léky nové, či nově uváděné na trh musí být hrazeny ze zvláštní dotace, kterou získáváme každoročně z MZ ČR. Některé nové léky máme možnost získat také pomocí klinického zkoušení. Toho využíváme hlavně u pacientů, kteří jsou již dlouhodobě HIV+ a objevuje se u nich řada nežádoucích účinků léčby či neúčinnost dosavadní terapie.

◆ *Co je to HAART?*

..... HAART - neboli vysoce účinná antiretrovirová léčba - je to kombinace různých typů antiretrovirových léků, jejímž účelem je co nejlépe zasáhnout do množení virových částic a tím snížit počet virů (množství virových částic v krvi). Tím také bráníme rozvoji vlastního onemocnění a pomáháme uchránit obranyschopnost organismu.

◆ *Slyšel jsem o léku, který se podává 1 x denně a má vynikající účinky na HIV.*

..... máte zřejmě na mysli novou dvou-kombinaci antiretrovirových léků. Lék se jmenuje TRUVADA a jde o kombinaci emtricitabinu a tenofoviru. Podává se opravdu 1 x denně v 1 tabletě, ale musí být doplněn ještě dalšími léky ze skupiny proteázových inhibitorů nebo nenukleozidových inhibitorů reverzní transkriptázy. Jde o lék nový, zatím v EU nepovolený, takže ani k nám nemůže být dovážen. Klinické studie s tímto lékem mají výsledky dobré, ale až čas ukáže, zda jde o lék „vynikající“. Rozhodně ale bude vítaným lékem, který rozšíří spektrum naší terapie. Bohužel zatím neexistuje žádný lék, který by virus HIV z organismu odstranil. Dovedeme jen oddálit rozvoj onemocnění, zkvalitnit život pacienta, ale ne uzdravit.

◆ *Proč se v současné době stále častěji hovoří o nebezpečných vedlejších účincích antiretrovirové terapie. Dříve nebyly?*

..... každý lék může mít vedlejší nežádoucí účinky. Při dlouhodobém užívání se tyto komplikace léčby projevily samozřejmě zřetelněji a nebezpečněji. Dříve byly jen základní antiretrovirové léky, pacienti nepřezívali tak dlouho jako dnes, kdy máme vysoce účinnou antiretrovirovou terapii. Bohužel za vysokou účinnost platíme i vyššími nežádoucími účinky. Každý z antiretrovirových léků může vyvolat nežádoucí reakce - ať už alergické, či poškození krevního obrazu, jater, ledvin, nebo změn v tukovém

metabolizmu. Proto je důležitá pravidelná kontrola každého pacienta na antiretrovirové léčbě, abychom zavčas odhalili nežádoucí účinky terapie a změnili léčebný režim, nebo eventuálně na čas terapii přerušili.

◆ ***Slyšel jsem, že moderní léčba snižuje také pravděpodobnost přenosu HIV infekce při nechráněném styku?***

..... částečně je to pravda. Tato léčba totiž snižuje množství volného HIV viru v tělesných tekutinách a to hraje roli i v pravděpodobnosti přenosu. Nicméně ani u dobře léčeného HIV pozitivního toto riziko není zanedbatelné a nedoporučuji na to spoléhat. Vedle toho existuje i dost lidí, kterým léčba dobře nezabírá, a lidí, kteří o své HIV infekci nevědí a žádnou léčbu tedy neužívají. Takže vždy bych doporučoval dodržovat pravidla bezpečnějšího sexu.

◆ ***Chtěl jsem se zeptat na léky na „lčeni“ AIDS. Jaké se používají, jaká je jejich cena nebo zda jsou hrazené pojišťovnamí.***

..... AZT neboli azidothymidin byl první lék, který se k léčbě HIV infekce používal. Používá se dosud, ale s výjimkou prevence přenosu u těhotných žen se nikdy nepoužívá samostatně, ale vždy v kombinaci s dalšími léky. Nejčastěji se používá tzv. trojkombinace. Celkem známe asi dvacet léků proti HIV, z nichž se vytváří tzv. kombinovaná terapie, kdy každý lék zasahuje na jiném místě. Většina léků je hrazena pojišťovnamí, průměrná cena roční léčby se pohybuje v řádu několika set tisíc, ale cena nejnovějšího léku Fuzeonu samotného je ještě vyšší. Novější léky, které ještě neprošly tzv. kategorizačním řízením (tedy nebyly zařazeny mezi léky hrazené pojišťovnou) jsou hrazeny ze zvláštního programu pro HIV/AIDS. Ten včetně prevence a testování má 22 miliónů Kč na rok. Problémem léčby je navíc poměrně častý vznik resistance a následná změna léčebného režimu, navíc má řada léků závažné vedlejší účinky.

◆ ***Obrácíme se na Vás s prosbou o pomoc. Jsme dva studenti z Košic a máme projekt týkající se osob HIV/AIDS, jejich zařazením se do společnosti v České republice, diskriminací nebo jejich možností na vývoj v práci a ve společnosti. Prosíme Vás o zaslání nějakých informací v tomto smyslu.***

..... pokud vím, tak byl u nás provedený dosud jen jeden malý průzkum o diskriminaci HIV+ dr. Fífkovou (asi před 5 lety přednesený na konferenci v Poděbradech). Jinak obecně HIV+ spíše doporučujeme diagnózu v práci nesdělovat. Snad jediný problém představovali dva pracovníci ve zdravotnictví. Jeden operatér, ale ten přešel na neoperační činnost, druhý ještě před listopadovou revolucí musel odejít do důchodu. HIV+ mohou samozřejmě dělat jakoukoli práci pokud to jejich zdravotní stav dovoluje. Znam příklady, kdy to v práci vědí a problémy žádné nejsou. Lidé, kteří problémy měli, byli často i jinak problémoví. Podobně doporučujeme být opatrný při sdělování HIV positivity ve společnosti a v rodině. Zcela otevřený je snad jen předseda naší

společnosti, který vystoupil i v televizi. Poměrně otevření jsou někteří klienti našeho Domu světla. Ti, kteří užívají terapii, mají samozřejmě větší riziko náhodného prozrazení, obecně mladší generace projevuje větší míru tolerance. Podle nového zákona o veřejném zdraví musí sdělit HIV+ svou diagnózu lékaři.

◆ ***Je pravda, že výskyt HIV infekce u gayů klesá?***

..... nákaza virem HIV je při homosexuálním styku nejčastějším způsobem přenosu v České republice. Takto infikovaní představují 55% všech HIV pozitivních. Tento trend bohužel v posledních pěti letech opět stoupá. V roce 2003 byl zaznamenán dosud nejvyšší počet osob nově zjištěných případů HIV infekce, kteří se nakazili při homosexuálním styku (37 případů). Je tomu tak i v ostatních civilizovaných zemích. Vysvětluje se to především tak, že mladá generace již nevěnuje ochraně a bezpečnějšímu sexu takovou pozornost a někdy dokonce zdravotní riziko podceňuje v důsledku nových léčebných možností.

◆ ***Kolik je asi lidí, kteří o své HIV infekci nevědí?***

..... celkem byla HIV infekce do 30. září 2005 v naší zemi zjištěna u 800 lidí. Odhaduje se, že těch, kteří infikovaní jsou a o své nákaze nevědí, může být 2-5x více. V naší studii dva z pěti gayů nikdy nebyli testováni na HIV infekci, což je více než v západoevropských zemích.

◆ ***Může být trestně stíhán HIV pozitivní, který vědomě ohrožuje ostatní nechráněným stykem?***

..... takoví lidé samozřejmě existují, ale je jich jen malá část. Jejich jednání je trestně postížitelné a nejméně tři lidé byli u nás také již odsouzeni. Větší riziko však představují ti, kteří se chovají trvale rizikově a o své nákaze nevědí.

◆ ***Četl jsem, že někteří lidé se chtějí virem HIV úmyslně nakazit, je to vůbec možné?***

..... tato informace se objevila poprvé v časopise Rolling Stones. Tito lidé existují, ale jde jen o výjimečné případy. Ze své praxe vím o několika případech. Jednou z jejich motivací může být snaha udržet si svého stálého HIV pozitivního partnera, touha sdílet s ním i to špatné, objevují se také podobné sebevražedné tendence při nezvládnuté depresi. U některých společensky hůře přizpůsobivých osob může jít i o snahu získat následně nějaké sociální výhody či zajištění. Většina lidí se však rizikově chová proto, že danou situaci nezvládli anebo správně neodhadli.

◆ ***Protože se má kamarádka nakazila AIDS, rozhodla jsem se, že se pokusím lidi více informovat (přes internet, později třeba i vydat knihu) o nebezpečí této nemoci. Proto bych se Vás chtěla zeptat, jak bych měla lidi odradit, sdělit jim, že je to opravdu nebezpečná nemoc, aby ji nebrali na lehkou váhu a opravdu se chránili.***

..... děkujeme Vám za Váš zájem udělat něco užitečného v prevenci HIV infekce. HIV infekce je sice léčitelná, ale (zatím) není vyléčitelná. Léky, které musí HIV pozitivní pacient dříve či později dlouhodobě užívat, jsou nejen velmi drahé, ale mají i řadu vedlejších nežádoucích účinků. Takže souhlasím s Vámi, že to není legrace. Přitom, kdo z nás může říci, že se ho nemoc netýká? To znamená, že buď žije v celibátu nebo si je celý život vzájemně věrný jen s jedním partnerem. Sexuální život navíc není moc racionální... Zároveň bychom měli vždy v prevenci zdůrazňovat, že boj s HIV infekcí není boj proti HIV pozitivním, ale to jistě dobře víte, když se to týká Vám blízkého člověka. Myslím, že možnosti, jak pomoci v prevenci jsou nejrůznější - od besed na školách, přes Vámi navrhovanou publikaci příběhu. Pokud budeme moci Vás v této činnosti podpořit, můžete se na nás kdykoli obrátit.

◆ *Píšu semestrální práci na téma „Vývoj boje proti AIDS v ČR“, ale nemohu sehnat informace o boji proti AIDS apod. před rokem 1989 v ČR. Dostala jsem tip na Vaše stránky, které mi hodně pomohly, ale o situaci před r. 1989 mám i tak málo informací. Protože je to pro napsání mé práce důležité, obracím se na Vás touto cestou. Prosim o nějaké informace - pokud to pro Vás nebude časově náročné, případně o doporučení nějaké literatury.*

..... zvolila jste si zajímavé téma. Před rokem 1989 byla uveřejněna jedna sociologická studie, na níž jsem spolupracoval, a z níž vznikla knižní publikace v Akademii, J.Dvořák a kol.: Ve stínu AIDS, Academia, 1991 nebo 1992. Zajímavé bylo monotematické číslo časopisu Mladý svět z roku 1989 (tuším číslo 8), které připravila Sally - dr. Jiřina Hanušová. Pak ještě pí. Brtníková editovala populárně naučnou knížku: Sex, AIDS, vztahy. Vyšla snad v SPN nebo Avicennu. Jednu z prvních odborných publikací té doby napsal i hygienik Jiří Šejda a tuším i již zemřelý Syruček (je třeba je vyhledat dle jmenného rejstříku v knihovně). Z terapie bylo zajímavé, že jsme v té době vyráběli v Lachemě generikum jediného užívaného protivirového éku - Azitidin (Azidothymidin), jehož výroba byla později zastavena. Internista Dr. Jaroslav Svoboda v té době vyjel na delší klinickou stáž do Francie, dnes se však tématu AIDS téměř nevěnuje, ale ještě před asi osmi lety první díl své Imunologie věnoval právě AIDS. V roce 1984 byli v AIDS centru FN Na Bulovce diagnostikováni první dva pacienti. V roce 1985 začala ve Státním zdravotním ústavu v Praze Národní referenční laboratoř pro AIDS, která provedla několik úvodních epidemiologických studií a diagnostikovala první případy infekce HIV v tehdejší Československé republice. Od té doby vydává každoročně přehledy o situaci v oblasti HIV/AIDS v ČR.

OTÁZKY A ODPOVĚDI z internetové AIDS poradny

- Autoři:** MUDr. Ivo Procházka
Miroslav Hlavatý
- Zpracoval:** Miroslav Hlavatý
- Recenze:** Doc. MUDr. Marie Staňková, CSc.
RNDr. Marie Brůčková, CSc.
Bc. Tomáš Rieger
- Grafika:** REFOS, Ohradní 57, Praha 4
- Tisk:** G-print, s.r.o., Prvního pluku 1, Praha 8
- Vydal:** © Česká společnost AIDS pomoc
Malého 3/282
186 21 Praha 8 - Karlín
- www.aids-pomoc.cz
aids-pomoc@iol.cz
tel.: 224 814 284
fax: 224 810 345

Náklad: 5.000 výtisků
1. vydání

NEPRODEJNÉ